

**T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**İMAM-HATİP LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN SORUN VE
BEKLENTİLERİ (ÇORUM ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans

Şahin ÇALIŞKANOĞLU

Çorum 2018

**İMAM-HATİP LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN SORUN VE
BEKLENTİLERİ (ÇORUM ÖRNEĞİ)**

Şahin ÇALIŞKANOĞLU

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR

ÇORUM - 2018

KABUL VE ONAY

Şahin ÇALIŞKANOĞLU tarafından hazırlanan "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Sorun ve Beklentileri" (Çorum Örneği) başlıklı bu çalışma, 16/11/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR
(Başkan)

İmza

Doç.Dr. Macit YILMAZ

İmza

Dr.Öğretim Üyesi Ramazan DİLER

İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı)

İmza

(Unvan, Adı ve Soyadı)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza

Prof.Dr. Mehmet EVKURAN
Enstitü Müdürü

T. C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (16.11.2018)

Şahin ÇALIŞKANÖĞLU

ÖZET

ÇALIŞKANOĞLU, Şahin, "*İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Sorun ve Beklentileri (Çorum Örneği)*" (Yüksek Lisans Tezi), Çorum, 2018.

İmam Hatip Liseleri, dini görevleri icra edecek din görevlilerinin doğru bilgi ile yetiştirilmesini sağlayan bir okul olmanın yanında, yüksek öğrenim programlarına hazırlayıcı eğitim veren de bir okuldur.

1924 yılından itibaren ülkenin siyasi ve sosyal atmosferinden etkilenen İmam Hatip Liseleri farklı isimlerle varlığını devam ettirerek günümüze kadar gelmiştir. İmam Hatip Liselerinin günümüze kadar varlığını devam ettirmesinin en önemli nedeni halkın din eğitimi talebidir.

Ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere fen ve sosyal derslerin yanında din eğitimi derslerini verme açısından alternatif bir okul olmanın yanında, din eğitiminin en doğru ve sağlıklı bir şekilde verilmesi açısından da İmam Hatip Liseleri ülkemizde önemli bir misyonu üstlenmektedir.

İmam Hatip Liselerinin nitelik olarak gelişimine katkı sağlamak amacı ile yaptığımız çalışma iki bölümden oluşmaktadır.

Bu çalışmanın birinci kısmında İmam-Hatip Liselerinin ülkemizdeki tarihi serüvenine dikkat çekmekle birlikte; ikinci kısmında İmam Hatip Liselerinde eğitim-öğretim gören öğrencilerin beklenti ve sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmamızın örnekleme, Çorum il merkezinde bulunan Buharaevler Kız Anadolu İmam-Hatip Lisesi ve Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Veri toplama aracı olarak geliştirilen anket 255 öğrenciye uygulanmıştır. Ankete katılan öğrencilerin kişisel bilgilerini ve öğrenim sürecindeki beklenti ve sorunlarını tespit etmeye yönelik sorular sorulmuştur. Anket yolu ile elde edilen veriler SPSS programı ile çözümlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İmam-Hatip Liseleri, Öğrenci, Eğitim, Beklenti, Sorun

ABSTRACT

ÇALIŞKANOĞLU, Şahin, "*The Expectations and Problems of Religious Vocational High School Students (Sample of Çorum)*" (Master's Thesis), Çorum, 2018.

Besides being institutes that raise religious functionaries -who will perform the religious tasks-with right information, Imam Hatip High Schools also provide their students with the necessary education for prepreparing for higher education progrms.

Form 1924 on having been influenced by the political and social atmosphere of the country, Imam Hatip High Schools have continued their existence in different names until today. The most significant reason why these schools still exist is the people's demand for religious education.

In addition to being alternative schools that give science and social lessons together with religious ones to secondary education students, Imam Hatip High Schools also undertake an important mission from the point of view that they give religious education in the most accurate and reliable way.

This study, aiming to contribute to the development of Imam Hatip High Schools in terms of quality, consists of two parts.

In the first part of this study, the historical adventures of the religious vocational high schools in our country is mentioned. In the second part the expectations and problems of the students studying in these schools are aimed to to be identified. The sample of the research consists of two schools' students from grade 9 to 12 in the center of Çorum. The schools are Buharaevler Anatolian Vocational High School for girls and Şehit Erol Olçak Anatolian Religious Vocational High School. The survey imporev as a tool for collecting data was applied to 255 students.

Some questions were asked to students identifying some personal information and their problems and expectations in the process of education. Data collected through the survey was analysed with SPSS program.

Key Words: Religious Vocational High Schools, Students, Education, Expectation, Problem.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
TABLolar DİZİNİ.....	vi
KISALTMALAR	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	5
1.3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	6
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	7
1.5. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	7
1.6. YÖNTEM	8
1.6.1. Anketin Hazırlanışı ve Uygulanışı.....	9
1.6.2. Verilerinin Analizi	10

İKİNCİ BÖLÜM KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE İMAM HATİP LİSELERİ

2.1. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM.....	11
2.2. CUMHURİYET DÖNEMİ	12
2.2.1. 1946 Öncesi Dönem.....	12
2.2.2. 1946 Sonrası Dönem.....	15
2.2.2.1. İmam Hatip Kursları.....	14
2.2.2.2. İmam Hatip Okulları.....	17
2.2.2.3. İmam Hatip Liseleri.....	21
2.3. İMAM HATİP LİSELERİNİN KURULUŞ AMAÇLARI.....	26
2.4. İMAM HATİP LİSELERİNİN YASAL DAYANAĞI.....	27
2.5. İMAM HATİP LİSELERİNDE UYGULANAN PROGRAMLAR.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUMLARI

3.1. ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL VE AİLEVİ BİLGİLERİ	35
3.1.1. Öğrencilerin Cinsiyet Durumuna Göre Dağılımı.....	36
3.1.2. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımı	36
3.1.3. Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadığı Yer.....	37

3.1.4. Öğrencilerin Bitirdikleri Ortaokul Türü.....	37
3.1.5. Öğrencilerin TEOG Puan Aralıkları	39
3.1.6. Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumu	40
3.1.7. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumları.....	42
3.1.8. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Meslekleri	44
3.1.9. Öğrencilerin Okul Döneminde Kaldığı Yerler.....	46
3.2. ÖĞRENCİLERİN İMAM HATİP LİSESİNİ SEÇMESİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER VE DİN EĞİTİM AÇISINDAN HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYLERİ.....	47
3.2.1. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesini Seçmelerine Etki Eden Faktörler	47
3.2.2. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesine Başlamadan Önce Din Eğitimi Açısından Hazırbulunuşlukları	48
3.2.3. Öğrencilerin Din Eğitimi Nereden Aldıkları	49
3.3. ÖĞRENCİLERİN SORUN VE BEKLENTİLERİ	52
3.3.1. Öğrencilerin Okulların Fiziki Yapısı İle Alakalı Gözlemedikleri Problemler.....	53
3.3.2. Öğrencilerin Dersliklerin Fiziki Yapısı İle Alakalı Gözlemedikleri Problemler.....	54
3.3.3. Öğrencilerin İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Öğretmenler ile İlgili Gözlemedikleri Problemler	55
3.3.3.1. Öğrencilerin İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri Öğretmenleri İle İlgili Gözlemedikleri Problemler.....	56
3.3.3.2. Öğrencilerin İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri Öğretmenleri Dışında Diğer Öğretmenler İle İlgili Gözlemedikleri Problemler.....	57
3.3.3.3. İmam Hatip Liselerinde; Meslek Dersleri Öğretmenleri ve Meslek Dersleri Öğretmenleri Dışında Diğer Öğretmenler ile İlgili, Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	58
3.3.4. Öğrencilerin İmam-Hatip Lisesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle Alakalı Beklentileri.....	59
3.3.5. Öğrencilerin Okul İdaresi İle Alakalı Gözlemedikleri Problemler.....	61
3.3.6. Öğrencilerin Meslek Derslerinin Haftalık Programdaki Ders Saatini Değerlendirmesi	63
3.3.7. Öğrencilerin Haftalık Ders Programında Olmasını İstedikleri Dersler.....	64
3.3.8. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Beklentilerinin Karşılama Durumu	66
3.3.9. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Memnuniyet Durum	67
3.3.9.1. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Görmekten Memnun Olma Sebepleri.....	68
3.3.9.2. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Görmekten Memnun Olmama Sebepleri.....	69
3.3.10. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Eğitim Öğretimle İlgili Sorunlarının Çözümüne Yönelik Beklentileri.....	70
3.3.11. Öğrencilerin En Çok Sevdiği Dersler	72

3.3.12. Öğrencilerin En Çok Zorlandığı Dersler.....	73
3.3.13. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Aldığını Eğitimi Din Görevlisi Olabilme Açısından Yeterli Bulup Bulmama Durumları	78
3.3.14. Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonraki Düşünceleri.....	79
3.3.15. Ankette Sorulan Soruların Dışında Öğrencilerin Belirttiği Hususlar	81
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
KAYNAKÇA.....	90
EKLER	93
EK-1.	93
EK-2.	100

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.1. Örnekleme Grubuna Ait Bilgiler.....	7
Tablo 2.1. Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi.....	31
Tablo 2.2. Anadolu İmam Hatip Lisesi (Fen ve Sosyal Bilimler Programı/Projesi Uygulayan Okullar) Haftalık Ders Çizelgesi.....	32
Tablo 2.3. Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi (Yurt Dışından Gelen Öğrenciler İçin) Haftalık Ders Çizelgesi.....	33
Tablo 3.1. Ankete Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı.....	36
Tablo 3.2. Ankete Katılan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı.....	36
Tablo 3.3. Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadığı Yerleşim Birimleri.....	37
Tablo 3.4. Öğrencilerin Bitirdikleri Ortaokulu Gösteren Tablo.....	37
Tablo 3.5. Öğrencilerin TEOG Puan Aralıkları.....	39
Tablo 3.6. Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumu.....	40
Tablo 3.7. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumları.....	42
Tablo 3.8. Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumları.....	43
Tablo 3.9. Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerinin Dağılımı.....	44
Tablo 3.10. Öğrencilerin Babalarının Mesleklerinin Dağılımı.....	45
Tablo 3.11. Öğrencilerin Okul Döneminde Kaldığı Yerler.....	46
Tablo 3.12. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesini Seçmesinde Etki Eden Faktörleri.....	47
Tablo 3.13. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesine Başlamadan önce Din Eğitimi Alma Durumları.....	48
Tablo 3.14. Öğrencilerin Din Eğitimi Nereden Aldıkları.....	49
Tablo 3.15. Öğrencilerin Okulların Fiziki Yapısı İle Alakalı Gözlemledikleri Problemleri.....	53
Tablo 3.16. Öğrencilerin Derslikler İle Alakalı Gözlemledikleri Problemleri.....	54
Tablo 3.17. Öğrencilerin İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri Öğretmenleri İle İlgili Gözlemledikleri Problemleri.....	56
Tablo 3.18. Öğrencilerin İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri Dışında Diğer Öğretmenler İle İlgili Gözlemledikleri Problemleri.....	57

Tablo 3.19. İmam Hatip Liselerinde; Meslek Dersleri Öğretmenleri ve Meslek Dersleri Öğretmenleri Dışında Diğer Öğretmenler İle İlgili, Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırması	58
Tablo 3.20. Öğrencilerin İmam-Hatip Lisesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle Alakalı Beklentileri.....	59
Tablo 3.21. Öğrencilerin Okul İdaresi ile İlgili Gözlemledikleri Problemleri.....	61
Tablo 3.22. İmam Hatip Liselerinde Haftalık Ders Programında Yer Alan Meslek Dersleri.....	63
Tablo 3.23. Öğrencilerin Meslek Derslerinin Haftalık Programdaki Ders Saatini Değerlendirir.....	64
Tablo 3.24. Öğrencilerin Haftalık Ders Programında Olmasını İstedikleri Dersleri.....	64
Tablo 3.25. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Beklentilerinin Karşılama Durumu.....	66
Tablo 3.26. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Memnuniyet Durumu.....	67
Tablo 3.27. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Görmekten Memnun Olma Sebepler.....	68
Tablo 3.28. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Görmekten Memnun Olmama Sebeplerini.....	69
Tablo 3.29. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Eğitim Öğretimle İlgili Sorunlarının Çözümüne Yönelik Beklentileri.....	70
Tablo 3.30. Öğrencilerin en çok sevdiği dersler (Sayısal Dersler).....	72
Tablo 3.31. Öğrencilerin en çok sevdiği dersler (Sözel Dersler).....	72
Tablo 3.32. Öğrencilerin en çok sevdiği dersler (İHL Meslek Dersleri).....	73
Tablo 3.33. Öğrencilerin En Çok Zorlandığı Dersleri (Sayısal Dersler).....	73
Tablo 2.34. Öğrencilerin En Çok Zorlandığı Dersleri (Sözel Dersler).....	74
Tablo 3.35. Öğrencilerin En Çok Zorlandığı Dersler (İHL Meslek Dersleri).....	74
Tablo 3.36. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Aldığını Eğitimi Din Görevlisi Olabilme Açısından Yeterli Bulup Bulmama Durumları.....	78
Tablo 3.37. Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra ki Düşünceleri.....	79

KISALTMALAR

AA	Anadolu Ajansı
AÜ	Ankara Üniversitesi
Bkz	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
Ed.	Editör
Fak.	Fakültesi
İFAV	İlahiyat Fakültesi Vakfı
İHL	İmam-Hatip Lisesi/Liseleri
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MÜİFVY	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları
ÖSS	Öğrenci Seçme Sınavı
ÖSYS	Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı
TEOG	Temel öğretimden orta öğretime geçiş sınav sistemi
TDV	Türkiye Diyanet
ünv.	Üniversite
vb	Ve benzer
yay.	Yayınları
YÖK	Yüksek Öğretim Kurum

ÖN SÖZ

İmam Hatip Liseleri, kökleri Osmanlı Devletinin son dönemlerine kadar uzanan, programında fen ve sosyal derslerin yanında dini derslerinde yer almasıyla eğitim sistemine farklı bir alternatif sunması sebebi ile halkın büyük bir teveccühünü kazanmış okullardır.

Günümüzde İmam Hatip Liseleri, toplumun dini yaşantısına yön veren, Müftü, Vaiz, Kur'an Kursu Öğreticisi, İmam, Müezzin gibi görevlilerin yetiştirilmesinde önemli bir görev icra etmektedir. Sayılan bu görevlilerin dini bilgiyi en doğru ve sağlıklı bir şekilde bu okullardan öğrenmeleri İmam Hatip Liselerinin ülkemizde önemli bir misyonunun olduğunun göstergesidir.

İmam Hatip Liseleri kurulduğu günden bugüne kadar, var olma mücadelesi verirken ülkemizde yaşanan siyasal, sosyal gelişmelerden bir şekilde her dönem etkilenmiş ve gereksiz tartışmaların merkezinde yer almıştır. İmam Hatip Liselerinin ülkemizdeki işlevinin yadsınarak, İmam Hatip Liselerinin niceliği üzerinden tartışma yapılması bu okulların nitelik olarak daha iyi duruma gelmesine engel olmuştur.

Geldiğimiz son noktada İmam Hatip Liselerinin büyük bir oranda tercih edilir okullar haline gelmesi bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve sorunlarına yönelik çalışmaları zaruri hale getirmektedir. Çalışmamızda Çorum örnekleminde hareketle İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmamızın sonuç bölümünde elde edilen veriler değerlendirilerek İmam-Hatip Liselerindeki eğitim-öğretimden daha iyi sonuçlar alınabilmesi için bazı öneriler yapılmıştır.

Yaptığım çalışmamın tamamlanması sürecinde benden yardımını hiçbir zaman esirgemeyen, çalışmamın her aşamasında büyük bir titizlikle araştırmama yön veren saygıdeğer danışman hocam sayın Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR'e; tezimin bütün aşamalarında beni cesaretlendiren sevgili eşim Züleyha ÇALIŞKANOĞLU'na; anketten elde edilen sonuçların SPSS For Windows Paket Programında analizinde bana yardımcı olan Dr. Öğretim Üyesi Güngör KARAKAŞ'a teşekkür ederim. Ayrıca anketi uygulamamda bana yardımcı olan Çorum Milli Eğitim Müdürlüğüne, Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Buharaevler Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi idareci,

öğretmenlerine, anket sorularına samimi cevap vererek çalışmamızın amacına ulaşmasına vesile olan okul öğrencilerine sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Kasım / 2018

Şahin ÇALIŞKANOĞLU

GİRİŞ

İmam Hatip Liseleri köklü geçmişiyle ülkemizde din eğitimi gelişmelerine yön veren eğitim kurumlarıdır. Örgün eğitim sistemi içerisinde yer alan İmam Hatip Liseleri ülkemizde din eğitiminin belli bir noktaya gelmesine büyük katkı sağlamıştır. Bundan dolayı İmam Hatip Liseleri ilk kurulduğu günden bugüne kadar her zaman önemini korumuş ve gündemde olmuş en köklü eğitim kurumlarından biridir.

Günümüzde de İmam Hatip Liseleri; sağlıklı din eğitiminin verildiği, öğrencileri hem mesleğe hem de yüksek öğrenime hazırlaması yönüyle önemli bir misyonu icra etmektedirler. İmam Hatip Liseleri her ne kadar ülkedeki siyasi ve sosyal gelişmelere paralel olarak inişli çıkışlı bir grafik gösterse de, halkın İmam Hatip Liselerinin ülkedeki üstlendiği misyonu sahiplenmesinden dolayı varlıklarını her zaman devam ettirmişlerdir.

Ülkemizde her dönem İmam Hatip Liseleri üzerinden tartışma alanları üretilmiştir. Bu tartışmalar daha çok İmam Hatip Liselerinin niceliğine yönelik olmuştur. Bundan dolayı da İmam Hatip Liseleri üzerinden yapılan tartışmalar ülkenin din eğitimine ve İmam Hatip Liselerinin niteliğine bir katkı sunmamıştır. 2000'li yılların başından itibaren İmam Hatip Liselerinde hem öğrenci, hem de okul sayılarındaki artış ve buna paralel olarak halkın bu okuldan beklentilerinin her geçen gün artması İmam Hatip Liselerinin niteliği üzerine yoğunlaşmayı zaruri kılmaktadır.

İmam Hatip Liselerinin niteliğinin artırılması, İmam Hatip Liselerinin birçok açıdan ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Ele alınacak konuların başında "öğrenci" faktörü gelmektedir. Öğrencilerin birçok seçenek içerisinde İmam Hatip Liselerini seçerek bu okullara gelme süreçleri, İmam Hatip Liselerini tercih nedenleri, İmam Hatip Liselerini hangi beklentilerle seçtikleri, İmam Hatip Liselerinde yaşadıkları sorunlar üzerinde çalışma yapılması bu alana katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmamızda İmam Hatip Liselerinde eğitim gören öğrencilerin beklenti ve sorunları tespit edilerek bu alana katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Zira işin merkezinde olan öğrencilerin beklenti ve sorunlarının tespit edilmesi İmam Hatip Liselerinin niteliğinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Öğrencilerin beklenti ve sorunlarını merkeze alarak geliştirilecek yeni öğretim programları, okulların fiziki ve sosyal iyileştirilmeleri, okullarda yapılacak faaliyetler

İmam Hatip Liselerine öğrencilerin tevccühünü artıracak ve İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerinde memnuniyet düzeylerini üst seviyeye çıkartarak akademik ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

İmam Hatip Liseleri, din hizmetleri alanında görevli elemanları, alanında uzman bir şekilde yetiştirmek üzere faaliyet gösteren, MEB tarafından açılan, mesleğin yanında yüksek öğrenim programlarına yönelik hazırlayıcı programlar uygulayan ortaöğretim kurumlarıdır.¹

Bugünkü İmam Hatip Liseleri'nin kökeni, 1913 yılında toplumda dini görevleri üstlenecek olan görevlileri yetiştirmek üzere açılan ve daha sonra Medresetü'l Vaazin ile birleştirilerek Medresetü'l İrşad adını alan Medresetü'l Eimmeti ve'l Hutaba'ya dayandırılabilir. Çünkü "Medresetü'l Eimmeti ve'l Hutaba" o dönemde, bugünkü İmam Hatip Liselerinin misyonunu ifa etmiş bir eğitim kurumudur. Medresetü'l Eimmeti ve'l Hutaba'nın bugünkü İmam Hatip Liselerinin kökeni olarak gösterilmesi, İmam Hatip Liselerinin kökeninin çok derinlerde olmasını göstermesi açısından önemlidir.²

Cumhuriyetten sonra mektep-medrese ikilemine son vermenin formülü olarak 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun 4. maddesi gereği açılan bu okullar Cumhuriyet tarihi boyunca oldukça zengin bir deneyime sahip olmuşlardır. 1924 yılında 29 yerde açılan bu okulların tamamı 1930 yılına kadar öğrenci yokluğu gerekçesiyle kapatılmıştır. 1949 yılında 10 ay süreli olarak açılan İmam Hatip yetiştirme kurslarının yetersiz bulunmaları üzerine 1951 yılında ilkokula dayalı yedi yıllık İmam Hatip Okulları yeniden açılmıştır. Bu tarihten sonra özellikle 1973 yılında çıkartılan Milli Eğitim Temel Kanunu ile okullara lise statüsü kazandırılması, mezunlarına üniversiteye giriş hakkının tanınması ve kız öğrencilerin de bu okullara kabul edilmesiyle İmam Hatip Lisesi sayılarında ve öğrenci mevcutlarında ciddi artışlar olmuştur. Fakat 1997 yılında kamuoyunda 28 Şubat olarak adlandırılan süreçte sekiz yıldan oluşan kesintisiz eğitim modeli ile İmam Hatip Liselerinin liseden önceki ilk kademesinin kapatılması ve bu okullardan mezun olanlara yüksek öğrenime girişte katsayı adaletsizliği uygulanması sebepleri ile 1998 yılı ile 2003 yılları arasında bu

---

¹ Milli Eğitim Temel Kanunu, 32.md.

² Ahmet Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam-Hatip Liseleri* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005), 30.

okullardaki öğrenci sayılarında ciddi düşüş görülmüştür. 2003'ten sonra bu okulların öğrenci mevcudu yeniden yükselmeye başlamıştır.³

İmam Hatip Liseleri köklü geçmişiyse ülkemizde din eğitimi gelişmelerine yön veren aynı zamanda ülkemizde din eğitiminin belli bir noktaya gelmesine büyük katkı vermiş eğitim kurumlarıdır. Halkın her dönem bu okullara yoğun ilgi göstermesinin sebebi budur. Tarihi süreç içerisinde inişli çıkışlı bir grafik gösteren İmam Hatip Liseleri halkın bu yoğun ilgisi neticesinde ayakta kalmıştır.

İmam Hatip Liseleri kurulduğu günden bugüne kadar, var olma mücadelesi verirken ülkemizin siyasal ve sosyal atmosferinden etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur. Bu süreç de bir grup, İmam Hatip Liselerinin katı savunucusu olurken bir grupta İmam Hatip Liselerinin ülkemizdeki varoluş sebebini yadsıyarak karşısında durmuşlardır. Bu okulların niceliğine yönetip nitelikten uzaklaşılması tarihi süreçte bu okulların daha iyi bir konuma gelmesi için üzerinde durulması gereken asıl konuların gereği gibi değerlendirilmesine engel olmuştur. Halbuki İmam Hatip Liselerinin ülkemizde ki varlık sebepleri, eğitim ve öğrenci kalitesinin artırılmasına odaklanması, taraflara bu zamana kadar yaptıkları tartışmaların ve karşı duruşların ne kadar yersiz olduğunu gösterecektir. Aynı zamanda İmam Hatip Liselerinin gerçek işlevlerinin neler olduğu da gözler önüne serilecektir. Geçmişte yaşanan kısır döngüden dolayı ihmal edilen İmam Hatiplerin niteliğine yönelik çalışmalar özelde okulların bulunduğu bölgelerde genelde de ülke genelinde derinlemesine yapılmalıdır.⁴

İmam Hatip Liselerinin niteliğini arttıran ya da azaltan en önemli faktör öğrenci kaynağıdır.⁵ Örneğin öğrencilerin bu okula geliş şekilleri, İmam Hatip Liselerinden beklentileri, okulu bitirdikten sonraki düşünceleri, eğitim öğretim sürecinde öğretmenlerden, okul idaresinden beklentilerinin ve okulların fiziki yapıları ile alakalı sorunlarının, öğretim programları ile alakalı sorunlarının öğretmenler ile alakalı yaşadıkları sorunlarının belirlenmesi bu okulların nitelik olarak gelişmesine katkı sağlayacaktır.

---

³ Recep Kaymakcan ve İbrahim Aşlamacı, "İmam-Hatip Liseleri Literatürü Üzerine Bibliyografik Bir İnceleme", *Değerler Eğitimi Dergisi*, sy. 9 (2011): 72.

⁴ Mehmet Korkmaz, "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri", *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.16 (2013): 9.

⁵ Korkmaz, İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri, 9.

İmam Hatip Liselerinde eğitim gören öğrencilerin; İmam Hatip Lisesinde eğitim gördükleri sürede karşılaştıkları sorunları, İmam Hatip Lisesinden beklentileri ve beklentilerinin karşılanma düzeyi araştırmamızın temel problemidir. Bu problem çerçevesinde şu alt problemlere de cevap aranmıştır;

1. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin İmam Hatip Lisesini seçmelerinde etkili olan faktörler nelerdir?
3. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin beklentileri nelerdir?
4. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin beklentileri karşılanabilmekte midir?
5. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrenciler İmam Hatip Lisesinde aldıkları din eğitimini din görevlisi olma açısından yeterli bulmakta mıdır?
6. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin memnuniyet durumu nedir?
7. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin mezun olduktan sonraki düşünceleri nelerdir?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve sorunlarını tespit etmeye çalışan araştırmamızın temel amacı, öncelikle mevcut durumu belirlemektir. Mevcut durum belirlendikten sonra, İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin beklentilerinin neler olduğunu tespit etmek ve öğrencilerin sorunlarına kaynaklık teşkil eden unsurların tespit edilmesi de araştırmamızın amaçlarındandır.

Bu araştırmada; Çorum'da İmam-Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerinin beklentileri ve sorunları tespit edilerek, öğrencilerin beklentilerinin ne düzeyde karşılandığı ve sorunlarının da neler olduğunu ortaya konacaktır.

Ayrıca bu araştırmayla Çorum'da İmam-Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin sorunlarının ve beklentilerinin karşılanması için neler yapılabileceği konusunda çözüm önerileri sunulacak, buradan hareketle de ülkemizde faaliyet

gösteren İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve sorunlarına yönelik önerilerde bulunulacaktır.

Günümüzde İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrenci sayılarının giderek arttığı, İmam Hatip Liseleri ile alakalı köklü değişikliklerin yapılmaya çalışıldığı ve her şeyden önemlisi halkın İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerden beklentilerinin çok yüksek olduğu bir dönemde İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerin beklenti ve sorunlarının tespit edilmesi önem arz etmektedir. İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerin beklenti ve sorunlarının tespit edilmesi hem günümüzde yaşanan problemleri çözmemize yardımcı olabileceği gibi hem de İmam Hatip Liselerinin gelişerek varlığını devam ettirmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırmamızın varsayımları şunlardır;

1. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin çoğunluğu İmam Hatip Liselerine kendi istekleri ile gelmektedirler?
2. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrenciler, İmam Hatip Lisesine din eğitimi açısından belirli bir seviyede hazırbulunuşluk düzeyiyle gelmektedirler.
3. İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde fiziki mekanlar ile ilgili sorunları vardır.
4. İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin öğretmenler ile ilgili gözlemledikleri sorunlar vardır.
5. İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin eğitim öğretim programları ile ilgili sorunları vardır.
6. İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin sorunlarının çözümüne yönelik beklentileri vardır.
7. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrenciler İmam Hatip Lisesinde aldıkları din eğitimini din görevlisi olma açısından yeterli bulmamaktadırlar.
8. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin beklentileri karşılanmaktadır.
9. İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrenciler, İmam Hatip Lisesinde eğitim gördükleri için memnundurlar.

10. İmam Hatip Lisesinden mezun olan öğrenciler Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde çalışmak istememektedirler.

11. İmam Hatip Lisesinden mezun olan öğrencilerin çoğunluğu yükseköğrenimlerine İlahiyat Fakültesinde devam etmek istememektedirler.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

- 1) Araştırmada elde edilen veriler, "Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesi" ve "Buharaevler Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi" öğrencilerinin, hazırlamış olduğumuz anket sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
- 2) Araştırma verileri ve değerlendirmeler anket uygulamasının yapıldığı zaman dilimi olan 2017-2018 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.5. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Evren, araştırma sonucunda ulaşılan bulguların genellendiği, geçerli kabul edildiği elemanlar toplamıdır.⁶ Araştırmanın probleminin çözümüne yönelik ilgili bütün kişiler araştırmanın evrenidir. Bu açıdan bakıldığında araştırmamızın evreni, Çorum il merkezinde 2017-2018 eğitim-öğretim yılında eğitim öğretim gören öğrencilerin tümünü kapsamaktadır.

2017-2018 eğitim öğretim yılında Çorum il merkezinde İmam-Hatip Liselerinde öğrenim gören toplam 3021 öğrenci bulunmaktadır.

Evrenin tamamına ulaşılması mümkün olmayan durumlarda, evrenin özelliklerini üzerinde taşıyan ve evreni temsil ettiği kabul edilen daha küçük bir grup veya alan belirlenerek araştırma bunlar üzerinde yürütülür. Evrenden seçilen ve evreni temsil etme gücüne sahip, araştırmanın yapıldığı gruba veya alana, araştırmanın örnekleme denir. Araştırmalar, genellikle örneklem üzerinde yapılır, örneklemde elde edilen sonuçlar evrene genellenir.⁷

Çalışmamızın evreninde yer alan ve evrenin özelliklerini üzerinde taşıdığını düşündüğümüz, Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Buharaevler Kız İmam Hatip Lisesi çalışmamızın örnekleme olarak belirlenmiştir. Şehit Erol Olçok

⁶ Mehmet Şişman, *Eğitim Bilimine Giriş* (Ankara: Pegem Yayınları, 2017), 277.

⁷ Şişman, *Eğitim Bilimine Giriş*, 277.

AİHL ve Buharaevler Kız AİHL okullarının örneklem olarak seçilmesini sebebi, 9.10.11. ve 12.

sınıflarının tümünde öğrenci bulunmasıdır.

Araştırmanın probleminin çözümüne yönelik ilgili bütün kişilere ulaşmak kolay olmadığından çalışma evrenine⁸ alınmış olan bu okullarda bulunan 9. 10. 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile 255 kişi örnekleme dahil edilmiştir. Her sınıf düzeyindeki öğrencilerin çalışmaya katkı sağlaması amaç ile anket uygulaması yaptığımız Buharaevler kız Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Liselerindeki her sınıftan belli sayıdaki öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir. Böylelikle her sınıf düzeyindeki öğrencilerin beklenti ve sorunlarının çalışmamıza yansıtılması sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın örnekleme ait betimleyici bilgiler tablo 1.1’de verilmiştir.

Tablo 1.1 : Örnekleme Grubuna Ait Bilgiler

Okullar	9. Sınıflar		10. Sınıflar		11. Sınıflar		12. Sınıflar		Toplam
	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	
Şehit Erol Olçok AİHL	24	-	50	-	33	-	31	-	138
Buharaevler Kız AİHL	-	23	-	36	-	30	-	28	117
Toplam	24	23	50	36		30	31	28	255

Tablo 1.1’de görüldüğü gibi Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesinden 138 öğrenci, Buharaevler Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinden 117 öğrenci olmak üzere 255 öğrenci araştırmanın örnekleminde yer almıştır. Araştırmamıza 117 kız öğrenci, 138’de erkek öğrenci dahil edilmiştir. Çalışmamıza katılan öğrencilerin 47’si 9.sınıfta, 86’sı 10. sınıfta, 30’u 11. sınıfta, 59’u ise 12. sınıfta öğrenim görmektedir.

1.6. YÖNTEM

Araştırma, katılımcıların herhangi bir konudaki görüşlerini ve değerlendirmelerini içeren araştırmalar alan araştırması adını aldığı için, “Alan Araştırması”⁹ türüne bir örnektir. Bu araştırmada seçilen örneklem grubundan bilgi

⁸ Çalışma Evreni: Doğrudan gözleyerek ya da örneklem olarak incelenen ulaşılabilen evrene denir. Daha geniş bilgi için bkz. Şişman, *Eğitim Bilimine Giriş*, 277.

⁹ Ali Doğan Arseven, *Alan Araştırma Yöntemi, İlkeler, Teknikler, Örnekler* (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2001), 101-102.

toplamak amacıyla "Tarama Modeli"¹⁰ içerisinde yer alan "Anket Tekniği" kullanılmıştır.

1.6.1. Anketin Hazırlanışı ve Uygulanışı

"Anket, belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak bir evren ya da örnekleme oluşturan kaynak kişilere sorular yöneltmek suretiyle sistemli veri toplama tekniği olarak tanımlanabilir."¹¹ Sosyal bilimlerde anket, herhangi bir konuda sahada elde edilen gözlemlerin test edilmesi için başvurulan en sağlıklı araçlardan biridir.

Çorum'da Anadolu İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerin beklenti ve sorunlarının sistemli bir şekilde tespit edilebilmesi için, öncelikle tarafımızdan Çorum'da İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrenciler gözlemlenmiş, bu konu ile alakalı yazılmış kitap, dergi, makale vb. yayınlar incelenmiştir. Bilimsel araştırma teknikleri, bu konu ile yapılmış başka araştırmalarda incelenerek anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu anket formu tez danışmanının ve uzman kişilerin görüşleri alınarak oluşturulmuştur.

Anket soruları hazırlanırken; ifadelerin net ve kolay anlaşılır olmasına, ifadelerin mümkün olduğunca kısa olmasına, cevabı istenilen konunun belirgin bir şekilde ifade edilmesine, verilen cevapların değerlendirilebilir olmasına dikkat edilmiştir.

Oluşturulan anket formu, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Çorum ili merkez ilçe sınırları içerisinde yer alan iki İmam Hatip Lisesinde okuyan 138 erkek, 117 kız olmak üzere toplam 255 öğrenciye uygulanmıştır.

Ankette ilk önce öğrencileri tanımaya yönelik sorulara yer verilmiştir. Bu kapsamda araştırmamızın problemine katkı sağlayacağını düşündüğümüz, öğrencilerin kişisel ve ailevi bilgileri hakkında bilgi edinilmeye yönelik sorular sorulmuştur.

Daha sonra Çorum'da İmam Hatip Liselerindeki öğrencilerinin beklenti ve sorunlarını tespit etmeye yönelik sorular sorulmuştur.

Anket öğrencilerin anlayabileceği, zorlanmadan cevap vereceği açık uçlu ve kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Sorular genellikle kapalı uçlu sorulardan

---

¹⁰ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2009), 77.

¹¹ Ali Balcı, *Sosyal Bilimlerde Araştırma (yöntem ve ilkeler)* (Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi, 2005), 148.

oluşturulmuştur. Ayrıca her sorunun altına "Başka" şeklinde bir bölüm açılarak öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade etmeleri hedeflenmiştir.

Hazırlanmış olduğumuz anket soruları, ankette yer alan soruların anlaşılabilirliğini ve soruların araştırmanın amacına hizmet edip etmediğini ölçmek için tarafımızdan belirlenmiş örneklem bir grup öğrenciye uygulanmıştır. 75 kişilik öğrenci grubuna uygulanan anket değerlendirilmiş, değerlendirme sonucunda asıl anket hazırlanmıştır.

Anket 15.12.2017 ile 30.12.2017 tarihleri arasında Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde ve Buharaevler Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde uygulanmıştır.

1.6.2. Verilerinin Analizi

Öğrencilere uyguladığımız ankette; kapalı uçlu sorular, açık uçlu sorular ve öğrencilerin görüşlerini açıklayacağı bölümler vardır.

Araştırmamızın çoğunluğunu kapalı uçlu sorular oluşturmaktadır. Ankette yer alan kapalı uçlu sorulardan elde edilen bulgular ilk önce gruplandırılmıştır. Oluşturulan gruplar SPSS programına girilerek analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda verilen cevaplar yüzdelerle verilerle çevrilmiştir. Bu yüzdelerle veriler de tablolar halinde çalışmamıza konulmuştur. İlişkili olarak gördüğümüz durumlar arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anketimizde iki tane açık uçlu soru bulunmaktadır. Anketimizde yer alan açık uçlu sorulara verilen cevaplar da gruplandırılmıştır. Gruplandırılan bu cevaplar yüzdelerle verilerle çevrilerek tablolar halinde çalışmamıza konulmuştur.

Ankette bazı soruların alt kısmına "Başka" seçeneği eklenerek öğrencilerin sorulan soruda cevabını bulamadığı hususları kendi ifadeleri ile yazmaları istenilmiştir. Bu yöntemle öğrencilerin sınırlandırılmadan cevap vermeleri hedeflenmiştir. Çalışmamızda bu bölüme yazılan hususlar dikkate alınarak gruplandırılmış ve ilgili başlık altında değerlendirilmiştir.

Anketin sonunda ise; "Soruların dışında ankette yer almasını istediğiniz hususlar varsa, lütfen yazar mısınız?" şeklinde bir soru ilave edilerek öğrencilerin ankette yer almayan hususlar hakkında görüş bildirmeleri amaçlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE İMAM HATİP LİSELERİ

2.1. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM

İmam-Hatip Liseleri, Tevcih-i Cihat Nizamnameleri ile vaizler yetiştirmek amacıyla 1912'de kurulan Medresetü'l Vaizin (vaizler okulu) ve 1913'de kurulan Medresetü'l-Eimme ve'l Huteba (İmamlar ve Hatipler Okulu) ile başlamıştır. Bu okullar bugünkü İmam Hatip Liselerinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir.¹²

Bu okulların İmam Hatip Liselerinin başlangıcı olarak kabul edilmesinin nedeni; bu okullarda ilk defa dinin anlatımı ve tanıtımı görevine işaret edilmesidir. Vaizler okulunun amaçlarında yer alan şu ifade bu durumu açıkça ortaya koymaktadır: "Ahkâm-ı aliye-i Kur'aniye ve Sünnet-i seniyye-i Nebeviyye dairesinde mevaiz-i hasene-i içtimaiye icrasiyle, Din-i Mübin-i İslam'ın müessis-i medeniyet ve fazilet olduğunu cihan-ı insaniyete neşredebilecek erbab-ı kemali yetiştirmek." Bugünkü İmam Hatiplerin varlığına temel olan bu yaklaşım o günün şartlarında ne yazık ki gerek eğitim gerekse de kamuoyunda hak ettiği değeri bulamamıştır.¹³

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Medrese ve Mektep isimleri ile faaliyet gösteren eğitim öğretim kurumları vardı. Medreseler, devletin himayesinde kurulan, gelişimi devlet tarafından sağlanan, geleneğe dayalı eğitim kurumlarıydı. Osmanlı Devletinin kuruluşundan itibaren uzun süre dini ilimler, fen ve sosyal bilimler alanlarında çok önemli görevleri yerine getirmişlerdir. Fakat medreseler zamanla amaçlarından uzaklaşarak ilk önce duraklama sonra bozulma dönemlerine girmişleridir. İstenilen durumdan uzaklaşan medreselerin geri eski hallerine getirilebilmeleri için "ıslah" çalışmaları yapılsa da, devletin sürekli savaşlarla meşgul olması ve parçalanma sürecine girmesi, öğrencilerin çok genç yaşta askere alınması, binalarının eğitim öğretim amacı dışında kullanılması, medreselerin varlığını devam ettirecek maddi sıkıntı içerisinde olması... vb. nedenlerle bu ıslah çalışmalarında başarılı olunamamıştır. Bu ıslah çalışmalarının başarılı olamamasının bir diğer sebebi

¹² Mustafa Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013), 3.

¹³ Suat Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi* (İstanbul: Akçağ Yayınları, 1996), 141.

de devletin, özel şahısların vakıfların, gayr-i müslimlerin ve diğer devletlerin çok sayıda okul açmasından kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak, Osmanlı İmparatorluğunun yıkılıp, Cumhuriyetin ilan edilmesi ile her alanda olduğu gibi eğitim ve öğretim alanında da farklı bir bakış açısı ile yeni bir döneme girilmiştir.¹⁴

Medresetü'l-Eimme ve'l Huteba okulları o dönemde rağbet görmedikleri gerekçesi ile Medresetü'l Vaizin ile birleştirilerek Medresetü'l-İrşad adını almıştır.¹⁵ Bu yeni okulun ilgi görmesi için, imam olacakların Medresetü'l-irşad mezunu olmaları şartı getirilmiştir. Ancak böyle bir zorunluluk bu okulların ayakta durması için yeterli olmamıştır. Bu okullar 1924 yılına kadar varlıklarını devam ettirmişler, fakat 1924'ten sonra İmam Hatip Mektepleri adıyla müstakil birer okul haline dönüşmüşlerdir.¹⁶

2.2. CUMHURİYET DÖNEMİ

Cumhuriyetin ilanı ile her alanda olduğu gibi eğitimde de köklü değişikliklere gidilmiştir. Dini eğitim de bu köklü değişikliklerden etkilenmiştir. Cumhuriyet tarihi boyunca din eğitimi alanında değişiklikler sürekli devam etmiştir.

Kuruluşundan günümüze İmam Hatip Liselerinin tarihi seyrini incelemede, Cumhuriyet dönemini iki ayrı bölümde ele almak daha doğru olacaktır. Bu iki bölümü ana hatlarıyla şu şekilde belirleyebiliriz: Tek parti döneminin hâkim olduğu 1946 öncesi dönem ve çok partili hayatın hakim olduğu 1946 sonrası dönem.

2.2.1. 1946 Öncesi Dönem

Tevhid-i Tedrisat Kanunu 3 Mart 1924 de kabul edilmiştir. Kabul edilen bu kanununun birinci maddesi gereğince bütün medrese ve mektepler Maarif Vekâleti'ne bağlandı.¹⁷ Kanunun bu maddesi ile eğitim faaliyetlerinin tek elden yürütülmesi hedeflenmiştir.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun ikinci maddesi gereğince, din işleri ve vakıflar bütçesindeki medrese ve okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır.¹⁸ Aynı kanunun dördüncü maddesi gereğince de Milli Eğitim Bakanlığına; din uzmanı

¹⁴ Mustafa Öcal, "Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretim", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.7 (1998): 241.

¹⁵ İsmet Parmaksızoğlu, *Türkiye'de Din Eğitimi* (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1966), 20.

¹⁶ Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, 141.

¹⁷ Tevhidi Tedrisat Kanunu, 1.md.

¹⁸ Tevhidi Tedrisat Kanunu, 2.md.

yetiştirmek amacıyla İlahiyat Fakóltesi açma yetkisi ve dini hizmetleri yapacak görevlilerin yetiştirilmesi için de ayrıca okullar açma yetkisi verilmiştir.¹⁹

Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun ilgili maddesi gereğince 1924 yılında Maarif Vekâleti'ne bağlı İmam Hatip Mektepleri açılmaya başlanmıştır. Açılan bu okullar, Daru'l Hilafe Medreselerinin isim ve program değişmiş şekli olması sebebiyle, ilk defa açılmış eğitim öğretim kurumu olma özelliği taşınamıştır. Daru'l Hilafe Medreseleri kapatılmayıp İmam Hatip Mekteplerine dönüştürülmüştür. Kapatılan İbtida-i Hariç ve İbtida-i Dahil kısımları bulunan Medarisi İlmiyenin öğrencileri de isterlerse İmam Hatip Mekteplerine geçiş yapabilmiflerdir.²⁰

Görüldüğü gibi İmam Hatip Mektepleri sıfırdan kurulmuş bir okul değildirler. İmam Hatip Mektepleri, Daru'l Hilafe Medreselerinin uzantısı şeklinedir. Daru'l Hilafe Medreselerinin öğrencilerinin İmam Hatip Mekteplerine geçmesi, Daru'l Hilafe Medreselerinin programlarının İmam Hatip Mekteplerinde uygulanması, ayrıca ilk kurulduğunda İmam Hatip Mektepleri'nin dört sınıflı olması da bunun kanıtıdır.

İlk Kurulduğunda İmam Hatip Mekteplerinin sayısı 29 idi. Edirne, Ödemiş, Hopa, şavşat, Niğde İmam Hatip Mektepleri 1924-1925 eğitim öğretim yılında kapanmış, Artvin, İzmir'de İmam Hatip Mektepleri açılarak okulların sayısı 26'ya inmiştir. Erzurum, Eskişehir, Urfa, Amasya, Gaziantep, Maraş, İzmir İmam Hatip Mektepleri 1925-1926 eğitim öğretim yılında kapanarak; Of, Akşehir'de İmam Hatip Mektepleri açılmak suretiyle İmam Hatip Mekteplerinin sayısı 20'e ulaşmıştı. Kütahya, İstanbul İmam Hatip Mektepleri dışındaki okulların ise 1926-1927 eğitim öğretim yılında kaldırılarak İmam Hatip Mekteplerinin sayısı ikiye düşmüştür. İstanbul ve Kütahya İmam Hatip Mektepleri 1927 eğitim öğretim yılından 1930 eğitim öğretim yılına kadar faaliyetlerine devam etmiştir.²¹ Bu okullar, 1930-1931 öğretim yılı itibari ile yeni öğrenci kaydı yapmayarak 2. sınıfına geçmiş olan öğrencilerini ortaokullara nakledilmiflerdir. 3. ve 4. sınıfta olan öğrencilere de okullarına devam etme imkanı verilerek bu öğrencilerin mezun olabilmesi sağlanmıştır. Bu yaşanılan fiili durum neticesinde son İmam Hatip Mektepleri olan İstanbul ve Kütahya'da ki İmam Hatip Mektepleri 1932 yılında kapatılmıştır.²²

¹⁹ Tevhidi Tedrisat Kanunu, 4.md.

²⁰ Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, 43.

²¹ Nahid Dinçer, yay. haz: Ertuğrul Düzdauğ, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, (İstanbul: şule Yayınları, 1998), 57.

²² Öcal, *Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretim*, 41.

İmam Hatip Mekteplerinin kapatılma sebepleri:

- a. Cumhuriyet devri ile birlikte Türkiye birçok alanda kalkınma faaliyetlerinin içerisine girmiştir. Bu kalkınma faaliyetleri gençlere geniş iş sahalarının ortaya çıkmasını sağlarken dini hizmetlere karşı gelenekten gelen yönelişi de büyük ölçüde sekteye uğratmıştır.²³ Öğrenci sayılarının giderek azalması bu tezi kuvvetlendirmektedir.
- b. Teknik ve genel öğretim yapan eğitim kurumlarını devletin, ülke genelinde büyük ölçüde yayma çabası ve bu okullarda okuyacaklara kolaylık sağlaması İmam Hatip Mekteplerine olan ilgiyi azaltmıştır.²⁴
- c. Yeni Türkiye'nin kuruluşunda manevi alanda girilen modernleşme çabaları gençlerin bu okullara yönelmesini azaltmıştır.²⁵
- d. 15.12.1927 tarih ve 846 sayılı "Şuray-ı Devlet" (Danıştay) kararıyla din görevlileri devlet memuriyetinden çıkarılmışlardır.²⁶ Bu durum da İmam Hatip Mekteplerinden mezun olacakların iş kaygısı taşımalarını beraberinde getirmiş ve bu okullara olan ilgiyi azaltmıştır.
- e. Osmanlı döneminde din hizmetleri alanında görev yapan kişilere maaş verilmekte idi. 1 Ocak 1926 tarihinde bu durum yürürlükten kaldırıldı.²⁷ Böylelikle bu okullardan mezun olacak kişilere gelecek vaat edilmemiş oldu. Bu da bu okullara olan rağbeti azaltmıştır.
- f. Özellikle bu okulların tahsilatının kesilmesi.²⁸
- g. İmam Hatip Mektepleri 4 yıllık ortaokul düzeyinde tutulmuştur. Lise kısımlarının açılmamış olması bu okulların önünü kapalı hale getirmiştir. Mezun olduktan sonra İlahiyat Fakültesine dahi devam etme imkanı bulamamaları bu okullara olan rağbeti azaltmıştır.²⁹
- h. Çoğu kırsal kesimden gelen, medrese döneminde vakıflardan burs alan ve geçimleri bu kurumlardan karşılanan öğrencilerin, yeni sistemde bu imkânlardan mahrum kalması.³⁰ Bu okullara gelen öğrencilerin maddi

²³ Parmaksızoğlu, *Türkiye'de Din Eğitimi*, 25.

²⁴ Parmaksızoğlu, *Türkiye'de Din Eğitimi*, 25.

²⁵ Parmaksızoğlu, *Türkiye'de Din Eğitimi*, 25.

²⁶ Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, 62.

²⁷ Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, 61.

²⁸ Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, 61.

²⁹ Ahmet Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005), 141.

³⁰ Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 142.

durumlarının zayıf olması, bunun yanında ekonomik destekten uzaklaşmaları bu okullara gelen öğrenci sayısını olumsuz yönde etkilemiştir.

Yukarıda sayılan sebeplerden dolayı, İmam Hatip Mektepleri'nin açılışından itibaren sayıları giderek azalmıştır. Sonunda 1930 eğitim öğretim yılında İmam Hatip Mektepleri tamamen kapatılmıştır.³¹

İmam Hatip Mekteplerinin kapatılmasından sonra Maarif Vekaletine bağlı herhangi bir eğitim öğretim kurumu kalmamıştır.³²

2.2.2. 1946 Sonrası Dönem

1924 yılında açılıp birkaç yıl içerisinde kapatılan İmam Hatip Mektepleri yıllar geçtikçe daha çok hissedilecek bir sorunun başlangıcı olmuştur. Bu sorun; din alanında topluma yön verecek, yeni yetişen nesle dini öğretecek, toplumun dini yaşantısına yön verecek din adamlarının giderek azalmasıdır.

Din görevlilerinin giderek azalması, bu görevlileri yetiştirecek kurumların bulunmaması buna karşılık Diyanet İşleri Teşkilatının işlevsiz olarak durması veya bırakılması, memleketin manevi hayatında gerekli fonksiyonları icra edememesi, toplumda büyük huzursuzluklara sebebiyet vermiştir. Altan alta kaynayan bu huzursuzluk, 1946 yılında girilen çok partili döneminde su yüzüne çıkmıştır.³³

2.2.2.1. İmam-Hatip Kursları

Çok partili hayata geçişle birlikte halkın dini alanla ilgili istekleri siyasi güç tarafından değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu yaşanan gelişmeler içerisinde, AA, MEB tarafından verilen "Din eğitiminin serbestliğine" dair bir tebliği neşretmiştir. CHP Divanında kabul edilen bu tebliğde; "Din Bilgisi Dershaneleri" açılabileceği öngörülmüştür. Din Bilgileri Dershanelerine öğretmen yetiştirmek, imam ve hatiplik mesleğini icra edecek görevliler yetiştirmek maksadıyla vatandaşların; ortaokula dayalı, ortaokul mezunlarına 5, lise mezunlarına 2 yıllık eğitim verecek seminer

³¹ Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 140.

³² Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 143.

³³ Dinçer, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, 78.

açabileceği tebliğde belirtilmiştir. Bu seminerlerde de MEB tarafından onaylanmayan kitapların da okutulmaması kararlaştırılmıştır.³⁴

Halkın ve meclisin gündeminde önemli bir yer tutan bu konu; Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grubu'nun 10 Şubat 1948 tarihinde ki toplantısında, Başbakanın teklifi üzerine gündeme tekrar gelmiştir. Parti Meclis Grubu İlkokullarda öğrenim gören öğrencilere din eğitimi verilmesi ve din hizmetlerini yürütecek görevlilerin yetiştirilmesi için meslek okullarının açılması konularını inceleyip, bu konuların kara bağlanması için, 17 kişiden oluşan bir komisyon seçmiştir.³⁵ Komisyon raporu 17 Şubat 1948 tarihli Ulus gazetesinde yayımlanmıştır. Komisyon raporunda şu maddeler yer almıştır:

1. İlkokullarda dördüncü ve beşinci sınıflarda ve köy okullarının üçüncü sınıflarında normal ders saatleri dışında arta kalan zamanda istekli olan öğrencilere din derslerinin verilmesi,

2. Dini hizmetleri yerine getirecek görevlilerin yetiştirilmesi,

3. Müftü, Vaiz gibi dini alanda yüksek din bilgini yetiştirecek İlahiyat Fakültesi kurulması konusu prensip olarak kabul edilmiştir.³⁶

Okulların açılması ve amaçları belirlenmesine rağmen, açılacak olan okulların nereye bağlı olacağı tartışma konusu olmuştur. Bu konuyu görüşmek üzere bir araya gelen komisyon; açılacak olan okulların, hayır cemiyetleri tarafından kurulup hükümetin denetimine verilmesi, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlanıp hükümetin muraşbesine verilmesi ve nihayet Milli Eğitim Bakanlığınca kurulup idare edilmesi teklifleri neticesinde Komisyon; "Milli Eğitim Bakanlığının orta dereceli dini meslek mektepleri açmasının caiz olmayacağı" mütalaası sonucu, "bu türlü mekteplerin Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından açılıp bu kuruma bağlı olması"nı kararlaştırmış, ancak karara üyelerden itiraz edenler olmuştur.³⁷

Komisyon Raporunda, İmam ve Hatip Okullarının açılması teklifi olmasına rağmen, Parti Meclisi Grubunun aldığı karar farklı olmuştur. 21 Mayıs 1948 Cuma

³⁴ Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 148.

³⁵ Komisyon şu üyelerden teşekkül etmişti: Ahmet Remzi Yüregir (Seyhan), Faik Öztırak (Tekirdağ), Cemil Bilsel (Samsun), Dr. Sadi Irmak (Konya), Tahsin Bekir Balta (Rize), Hamdi Şarlan (Ordu), Ali Rıza Türel (Konya), Fatih Gökmen (Konya), Muhsin Adil Binal (Konya), Sedat Pek (Kocaeli), İsmail Hakkı Baltacıoğlu (Kırşehir), Akil Muhtar Özden (İstanbul), Atıf Akgüç (Bursa), Feridun Fikri Düşünsel (Bingöl), Tahsin Banguoğlu (Bingöl), Rasih Kaplan (Antalya), Nihat Erım (Kocaeli). Bkz. Diğer, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, 80.

³⁶ Diğer, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, 81.

³⁷ Diğer, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, 150.

günü Ulus Gazetesinde yayınlanan CHP tebliğinde; dini hizmetleri yürütecek görevlileri yetiştirmek maksadıyla, askerliğini yapmış, ortaokul mezunu kimselerin alınması suretiyle MEB'e bağlı kursların açılmasını öngören önerenin çoğunluğun oyu ile kabul edildiği belirtilmiştir. Böylece, komisyonun İmam-Hatip Okulları olarak planladığı okullar yerine "İmam-Hatip Kursları" adında yeni bir eğitim kurumu ortaya çıkmıştır.³⁸

Halkın istekleri İmam Hatip Kurslarının açılmasının zeminini hazırlayan en önemli etmendir. İktidar partisinin grubunda, kurultay toplantılarında ve meclis toplantılarında da sık sık gündeme gelen bu okullar farklı statüde de olsa açılmaya karar verilmiştir.

İmam ve Hatip Mekteplerinin kapatılmasından 18 yıl sonra, din görevlilerini yetiştirmek maksadı ile 1948 yılında, on il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın İlköğretim Genel Müdürlüğüne bağlı kurslar açılması kararlaştırıldı. Bu kurslar on aylık gibi kısa bir kurs olarak açılmıştır.³⁹

10 aylık olarak kararlaştırılan bu kurslara orta ve dengi okul mezunlarından askerliğini yapmış olanlar alınmıştır. Bakanlık Talim Terbiye Kurulu'nun 30 Aralık 1948 tarih ve 247 sayılı kararı ile 10 aylık kurslarda okutulacak dersler şöyle tespit edilmiştir: Kur'an-ı Kerim, Hadis, Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi, Sağlık Bilgisi.⁴⁰ Açılan kurslarda; on ay gibi kısa bir süreli bir eğitimle din görevlisi yetiştirilip yetiştirilmeyeceği bir yana okutulan derslerin yarısı da din ile ilgili değildi.⁴¹

On ay gibi kısa sürede imam hatiplik eğitiminin alınamayacağı aşikardır. Bunun yanında meslek dersleri yanına diğer derslerin de konulması açılan kursları, ilk açıldığında tamamen işlevsiz hale getirmiştir. Tüm bu olumsuzluklara rağmen gerek uzun yıllardır din eğitimi veren kurumlara olan özlem gerekse de toplumda bu kurumlara olan ihtiyaç açısından bakıldığında bu kursların açılması önemlidir. Çünkü din konusunun ötelenemeyecek kadar önemli olduğu bu vesile ile anlaşılmıştır.

Bu kursların bu şartlar altında açılması İmam Hatip okullarının açılması sürecinde bir kilometre taşı olmuştur.⁴²

---

³⁸ Dinçer, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, 150.

³⁹ Dinçer, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, 89-90.

⁴⁰ Halis Ayhan, *Türkiye'de Din Eğitimi*, (İstanbul: İfam Yayınları, 1999), 151.

⁴¹ Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, 148.

⁴² Tuncay Karateke, "İmam Hatip Öğrencilerinin Beklenti ve sorunları Batman Örneği", (Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 2010), 11.

2.2.2.2. İmam Hatip Okulları

İmam Hatip kurslarının ülkenin din görevlisi ihtiyacını nitelik ve nicelik itibariyle karşılayamayacağı, açıldığı günden itibaren bilinmekteydi. 14 Mayıs 1950 seçimleri sonucu oluşan yeni iktidar tarafından halkın din ve maneviyat alanındaki isteklerini dikkate alan bir yaklaşım gereği olarak, din öğretimi alanında olumlu gelişmeler olmuştur. 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu tarafından din görevlisi yetiştirme işi Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmişti. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı bu görevi 1931 yılından beri yerine getirmiyordu. Bu konu üzerindeki tartışmalar 1946 yılından itibaren başlamak üzere, gittikçe artarak 1950 yılına kadar devam etmiştir. Bunun üzerine 1950 yılından itibaren az da olsa bazı olumlu gelişmeler olmuştur.⁴³

Bu olumlu gelişmeler neticesinde; halkın taleplerini dikkate almak zorunda kalan siyasi iktidar mensupları konu ile alakalı olumlu görüş beyan etmeye başlamışlardır. Konu parti mensupları arasında da uzun süre görüşüldükten sonra, Milli Eğitim Bakanı Tevfik İLERİ, Milli Eğitimle ilgili müzakerelerin yapıldığı bir sırada şu açıklamayı yapmıştır: "İmam Hatip okullarının açılması zaruretine kaniyiz. Çünkü Türk Milletine Hitap edecek olgun, kültürlü ve imamların yetişmesini arzu ediyoruz." Bu açıklamanın ardından İmam Hatip Okullarının açılması ile alakalı Müdürler Komisyonu oluşturulmuş ve hazırlıkların yapılması için görev verilmiştir. 13 Ekim 1951 tarih ve 601 sayılı Müdürler Komisyonu kararı ile Özel Okullar Genel Müdürlüğüne bağlı olarak İmam Hatip Okulları açılmıştır. Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri Tarafından 17 Ekim 1951 günü onaylanarak yürürlüğe girmiştir.⁴⁴

İmam Hatip Okullarının açılmasını onaylayan Milli Eğitim Bakanı Tevfik İLERİ Mecliste konu ile alakalı sorulan bir soru üzerine; 20.12.1952 tarihinde şunları söylemiştir: "5980 sayılı kanuna göre İmam-Hatip Okulları birinci devresi 4, ikinci devresi 3 yıldan ibaret olmak üzere ilköğretim üzerine en az yedi yıl öğrenim veren ve münevver imam-hatip yetiştiren müesseselerimiz olarak şimdilik yedi ilimizde açılmış bulunmaktadır. Bu müessesenin günden güne kemale ereceğine ve hakikaten müspet, münevver din adamlarını yetiştireceğine inanıyor ve üzerinde hassasiyetle çalışıyoruz."⁴⁵

⁴³ Ayhan, *Türkiye'de Din Eğitimi*, 165.

⁴⁴ Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, 108.

⁴⁵ Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 157.

Adana, Ankara, Isparta, İstanbul, Kayseri, Konya, Maraş olmak üzere yedi vilayet merkezinde ilk defa 17.10.1951 tarihinde birer İmam- Hatip Okulu açılmıştır. İmam-Hatip Okulları kuruldukları tarihten 1958 tarihine kadar, bugünkü Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü olan o zaman adı Özel Okullar Müdürlüğü olan, birime bağlanmıştır. 1958 yılına gelindiğinde İmam-Hatip Okullarının sayısı on sekize yükselmişti. Bu okulların kuruluşları sırasıyla şöyledir: 20 Haziran 1953 tarihinde Antalya, Erzurum, İzmir, Tokat; 8 Ağustos 1953 tarihinde Trabzon; 18 Eylül 1953 tarihinde Çorum, Elazığ, Yozgat; 26 Mayıs 1956 tarihinde Adapazarı; 17 Eylül 1958 tarihinde de Balıkesir ve Burdur İmam-Hatip Okulları açılmıştır.⁴⁶

1958 yılından 1961 yılına kadar Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan İmam-Hatip Okullarının sayısında bu yıllar arasında ciddi bir artış olduğu gözlenmektedir. Bu yıllar arasındaki İmam Hatip okullarındaki artış ve 7344 sayılı kanunla Yüksek İslam Enstitülerinin kurulması, MEB Merkez Teşkilatında, yeni bir yapılanmayı zorunlu hale getirmiştir. İmam Hatip okullarının ve Yüksek İslam Enstitülerinin iş ve işlemlerini daha sağlıklı bir şekilde yürütmek üzere 10.07.1961 tarih ve 1044 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı emri ile, Din Eğitimi Müdürlüğü kurulmuştur.⁴⁷

11 Ekim 1962 tarihinde Düzce, Gaziantep, Mardin, Samsun, Sivas, Urfa; 1 Aralık 1962 tarihinde de Bursa İmam-Hatip Okulları açıkladı. Böylece İmam-Hatip okullarının sayısı 26'yı bulmuş oldu.⁴⁸

İmam-Hatip Okullarının bağlı bulunduğu Din Eğitimi Müdürlüğünün Milli Eğitim Bakanlığı emri ile Din Eğitimi Genel Müdürlüğüne dönüştürülmesinden sonra İmam-Hatip Okulları, halkın yardımı ile açılmaya devam etmiştir. 21 Ocak 1966 tarihinde Denizli, Eskişehir, Kastamonu, Malatya; 17 Ağustos 1966 tarihinde Afyon, Kırıkkale, Kütahya, Merzifon, Niğde, Ordu, Osmaniye; 16 Eylül 1966'da Manisa, Uşak; 8 Ekim 1966'da Gümüşhane; 16 Ağustos 1967 tarihinde Aydın, Bitlis, Edirne, Giresun, Hatay, İzmit, Kırşehir, Mersin, Tekirdağ; 4 Eylül 1967' de Erzincan; 11 Eylül 1967'de Rize; 19 Eylül 1967'de Biga, Bolvadin, Demirci, Develi, Gerede, Karaman; 6 Ekim 1967 tarihinde Doğanhisar; 20 Ağustos 1968'de Adıyaman, Amasya, Bilecik, Boyabat, Çankırı, Kars, Muş, Nevşehir, Siirt, Zonguldak; 14

⁴⁶ Dinçer, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, 97.

⁴⁷ Dinçer, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, 98.

⁴⁸ Dinçer, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, 98.

Temmuz 1969 tarihinde Muğla İmam-Hatip Okulları açılmıştır. Bunlarla İmam-Hatip Okullarının sayısı yetmiş biri bulmuştur.⁴⁹

1951-1971 yılları arasında İmam-Hatip Okulları orta kısmında (I. Devre) okul sayısı 7'den 72'ye çıkmış, yani 10. kat artmış, yeni kayıt olan öğrenci sayısı 876'dan 41.767'ye yükselmiş ve 47.5 kat artmış, öğretmen sayısı 27'den 811'e yükselmiş ve 30 kat artmış, mezun sayısı ise 1954'ten 5650'ye yükselmiş ve 29 kat artmıştır. Kayıt yaptıran öğrencilerin ise ortalama $\frac{1}{4}$ 'ü mezun olabilmıştır. Aynı yıllarda lise kısmındaki (II. devre) gelişmeler ise şu şekildedir: Okul sayısı (orta kısım bünyesinde olarak) 7'den 39'a yükselerek 5,5 kat artmış, yeni kayıtlarla ise, 1963-1964 ve 1970-1971 yılları arası 5 kat artış olmuştur (1968-1969 öğretim yılı için bu rakam daha da yüksektir). Öğrenci sayısında ise, 1955-1956 öğretim yılında 254 öğrenci lise kısmında okumakta iken bu sayı 1970-1971 öğretim yılında 26 kat artarak 6708'e çıkmıştır. 1956-1957 öğretim yılında 12 öğretmen vazife görmekte iken bu sayı 52,5 kat artarak 630'a ulaşmıştır. Mezun sayısı ise 8 kat artarak 193'ten 1600'e çıkmıştır.⁵⁰

1951 yılından itibaren İmam Hatip Okullarının öğrenci ve okul sayılarında bir artış gözlenmiştir. Bu artışın nedenleri şunlardır:⁵¹

- 1) Uzunca bir süreden beri din eğitimi yapılmamış olması ve din hizmetlerinin aksaması,
- 2) Vatandaşın din kültürünün yalnızca bu okullarda verildiğine inanması,
- 3) İlk mezunların ve İmam-Hatip Okuluna devam etmekte olan öğrencilerin topluma kendilerini kabul ettirebilmiş olmaları,
- 4) Politik nedenler; İmam-Hatip Okullarının, zaman zaman politik hesaplar doğrultusunda ele alınması veya halkın politikacılar aracılığı ile Hükümete yaptığı baskılar sonucu yeni okullar açılması,
- 5) Çeşitli vakıf ve okul koruma dernekleri kurularak, bu derneklerin çalışmaları sonucu okulların fiziki yapısının eğitime hazır hale getirilmesi,,
- 6) Bu okullara köyde bulunan maddi durumu iyi olmayan çocukların 1963-1964 eğitim öğretim yılı itibari ile parasız yatılı olarak alınması, bu uygulama sayesinde köyde bulunan maddi durumu iyi olmayan çocuklara eğitim öğretim imkanının verilmesi,

⁴⁹ Dinçer, *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*, 98-99.

⁵⁰ Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 167.

⁵¹ Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 172-173.

- 7) İmam Hatip Okulu öğrencilerinin Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun hükümleri gereğince iş imkanına kavuşması,
- 8) 1959 yılından sonra Yüksek İslam Enstitülerinin açılmış olması münasebeti ile İmam-Hatip Okulu mezunlarının Yüksek İslam Enstitülerinde öğrenim görme imkanları ve bu eğitimlerinin sonucunda İmam Hatip Okullarında ve diğer ortaöğretim kurumlarında kendi alanlarında öğretmenlik yapabilecek olmaları.

12 Mart 1971 tarihinde Hükümete verilen "muhtıra " üzerine dönemin hükümeti istifa etmiş, Nihat Erim yeni bir hükümet kurmuştur. Bu hükümetin Milli Eğitim Bakanı Şinasi OREL olmuştur.⁵²

Yeni kurulan hükümete "Reform Hükümeti" adı verilmiştir. Programında İmam-Hatip Okullarıyla ilgili bazı reformların hayata geçirileceği belirtilmiştir. Bunlardan birincisi, orta öğretim sistemine uygun biçimde İmam-Hatip Okulları yenilenecektir. Bu kapsamda Orta öğretimde VII. ve VIII. Eğitim Şuralarında alınan kararlar doğrultusunda yürürlüğe konan çalışmaların en kısa süre içinde sonuçlandırılarak değerlendirilip uygulamaya konulması da reform uygulamaları içinde zikredilmiştir. Hükümet belirtilen bu direktifi yerine getirme adına Milli Eğitim Bakanlığı'nda zaman kaybetmeden çalışmalara başlamıştır. Eğitim reformlarının hazırlıklarının yapılabilmesi ve hazırlanan reformların uygulama sürecine konulabilmesi için gerekli ortak prensipleri tespit etmek için öncelikle istişareye dayalı ve geçici olma özelliği taşıyan reform komitesi kurulmuştur. Reform adı altında yapılan çalışmaların tutarlı olabilmesi ve hayata geçirilmeye çalışılan reformların bütünlük arz edebilmesi için yapılacak bütün çalışmalarda belirlenen ortak esaslara göre hareket edilmesi prensip olarak kabul edilmiştir.⁵³

4 Ağustos 1971 tarihinde 225 sayılı kararına göre; Hükümet Programı'nın Milli Eğitim Reformu'na yönelik ilgili bölümünün 8 Nisan 1971 gün ve 13803 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İmam-Hatip Okullarının orta öğretim sistemine uygun bir şekilde yenileneceği hususu göz önünde bulundurularak İHO'lar ortaokullardan sonra devam edilen meslek okulu olma özelliğini taşıyan okullar olarak yeniden düzenlenmesi konusunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın teklifine istinaden bir karara varılmıştır. Buna göre; İmam-Hatip Okulu, ortaokula dayalı, dört yıllık, genel

⁵² Öcal, 100. Yılında İmam Hatip Liseleri, 156.

⁵³ Dinçer, 1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi, 121.

kültürün yanında din derslerini de veren, bir mesleki eğitim ve öğretim kurumu olarak nitelendirildi. İmam-Hatip Okulu mezunlarına ise 633 sayılı kanunun 22. maddesi e ve f bentlerinde belirtilen din hizmetlerinde görev alma hakkı tanınmıştır. İmam-Hatip Okulunun mezunlarından Yüksek İslam Enstitüsü dışında bir yükseköğrenim kurumuna girmek isteyenlerin, lisenin yükseköğrenime hazırlayan programlarından birini seçerek diplomasını almak istedikleri programın farklı derslerinden bitirme imtihanlarına tabi tutulması esasları getirilmiştir. Bunun üzerine, Talim ve Terbiye Kurulunun 20.04. 1972 tarih ve 248 sayılı kararı ve Milli Eğitim Bakanı İsmail ARAR'ında onayı ile "İmam-Hatip Okulu İdare Yönetmeliği" yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur. Bu yönetmeliğin başlangıç bölümünde İmam-Hatip Okulları; "İmam-Hatip Okulu, Ortaokul üzerine dört yıllık öğrenim veren bir meslek okuludur. Okul, öğrencilerini hem mesleğe, hem de kendi alanlarında yükseköğretime hazırlar" şeklinde tanıtılmış ve hazırlanan yeni müfredat programı 31 Temmuz 1972 gün ve 1708 sayılı Tebliğler dergisinde yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur. Böylece ilkokula dayalı yedi yıllık İmam-Hatip Okulları yerini dört yıllık ortaokula dayalı İmam-Hatip Okullarına bırakmıştır.⁵⁴

2.2.2.3. İmam Hatip Liseleri

İmam Hatip Okulları 1973 yılında 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun kabulü ile İmam Hatip Lisesi haline dönüştürülmüş, adı geçen kanunla bu öğrenim kurumlarına bir takım yeni haklar tanınmış ve İmam Hatipler için yeni bir dönem daha başlamıştır.⁵⁵ Aynı zamanda bu kanun, İmam Hatip Lisesinde hem mesleğe hem yüksek öğrenime hazırlayıcı programlar uygulamasını hükme bağlamıştır. Bundan sonra İmam Hatip Lisesi mezunları diğer liselerle eşdeğer sayılacaktı ve üniversitelerin değişik bölümlerine gidebileceklerdi.⁵⁶ Böylelikle uzun yıllardır gerileyen İmam Hatip Liselerinin, yapılan bu kanun değişikliği ile önemli bir gelişme sağlanması planlanmıştır.

1974 senesinden sonraki dönemlerde kurulan koalisyon hükümetleri dönemlerinde İHL'lerin sayılarında hızlı bir artış gözlemlenmektedir. Bu artış neticesinde İmam Hatip Liselerinin sayıları 1980-1981 öğretim yılında 374'e ulaştı.

⁵⁴ Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 175.

⁵⁵ Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 178.

⁵⁶ Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, 151.

Açık bulunan 374 okuldan 33 tanesi orta kısım olarak öğrenime devam ediyordu. Yeni İmam Hatip Lisesi açılmasını 1980 askeri yönetiminin yasaklaması neticesinde, daha önce açılmış olmalarına rağmen bu 33 okulun lise kısmına öğrenci alınamıyordu. 1988-1989 öğretim yılına kadar bu mevcut durum devam etti. 1985 yılında ilk olarak Beykoz'da Almanca yabancı dil ağırlıklı bir Anadolu Lisesi açıldı. Aynı yıl Tunceli'de yeni bir İmam Hatip Lisesi açılmak suretiyle yasak delinmiş olsa da yasağın fiilen ortadan kalkması 1989 yılında mümkün olabilmiştir.⁵⁷

İmam Hatip Liseleri 18.09.1991 tarihinde müstakil müdürlük haline getirilmiştir. Bu yıllarda İmam Hatiplerin sayısı 389 olmuştur.⁵⁸

Kalkan yasaklarla büyümeye devam eden İmam Hatip Liseleri'nin 1995-1996 eğitim öğretim yılına gelindiğinde sayıları 500'ü geçti.⁵⁹ Ciddi sayılara ulaşan İmam Hatip Liseleri hakkın değişik çevrelerde farklı tartışmalar yürütüldü. Bu tartışmaların temelini 13-17 Mayıs 1996'da yapılan 15. Milli Eğitim Şurasında karar altına alınan sekiz yıllık zorunlu eğitim esası oluşturuyordu. Bu şurada alınan konu ile alakalı karar baz alınarak özellikle İmam Hatiplerin birinci devrelerinin kapatılması özellikle gündemde tutuluyordu.⁶⁰

İmam Hatip Liselerini 28 Şubat 1997 sürecinde alınan iki önemli karar olumsuz yönde etkilemiştir. Bu alınan kararların ilki: 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçilmesi, ikincisi karar ise; İmam Hatip Lisesi mezunlarının kendi alanları dışında başka bir üniversiteye girmelerinin engellenmesidir.⁶¹ Bu alınan iki karar İmam Hatip Lisesinin giderek öğrencilerinin azalmasına sebep olmuştur.

İmam Hatip Liselerini olumsuz yönde etkileyen birinci unsur; sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçilmesi olmuştur. MGK 8 Şubat 1997 tarihinde on sekiz maddeden oluşan karar almıştır. MGK'nın almış olduğu kararların üçüncü maddesinin a fıkrasında sekiz yıllık kesintisiz eğitimin bütün yurttan uygulamaya konulmasından bahsedilmektedir. Başbakanlığını Necmettin Erbakan'ın yaptığı Refah-Yol hükümeti döneminde yürürlüğe girmeyen Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Yasası, Refah Yol hükümetinden sonra kurulan AnaSol-D hükümeti zamanında 16 Ağustos 1997'de meclisten geçmiş ve dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından 17

---

⁵⁷ Öcal, 100. Yılında İmam Hatip Liseleri, 156.

⁵⁸ Öcal, 100. Yılında İmam Hatip Liseleri, 223.

⁵⁹ Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, 152.

⁶⁰ Ayhan, *Türkiye'de Din Eğitimi*, 382.

⁶¹ Öcal, 100. Yılında İmam Hatip Liseleri, 265.

Ağustos 1997’de onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Onaylanarak yürürlüğe giren kanunun ilgili maddeleri gereği; ilköğretim kurumlarının sekiz yıllık okullardan oluştuğu, bu okullarda sekiz yıl boyunca kesintisiz eğitim verildiği ve bu okulları bitiren öğrencilere ilköğretim diploması verileceği kanunla sabit hale getirilmiştir. Sekiz yıllık kesintisiz eğitimin gereği olarak kanun’un sekizinci maddesi gereğince de “ilkokul” ile “ortaokul” ibareleri “ilköğretim okulu” olarak değiştirilmiştir.⁶² Sekiz yıllık kesintisiz eğitim sonucu ortaokullar ilköğretim bünyesine alınarak İmam Hatip Liselerinin orta kısımları kapatılmış oldu.

İmam Hatiplerin orta kısmına devam eden öğrencilerin durumu netleştirme adına 4306 sayılı Kanun’un 2. maddesine eklenen geçici madde ile İmam Hatip Ortaokullarının altı, yedi ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin, eğitimlerini bu kurumlarda tamamlamaları yönünde karar alınmıştır.⁶³

8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin uygulamaya konulduğu 1997-1998 öğretim yılında 464 olan İmam Hatip Lisesi sayısı, 2002-2003 öğretim yılında 436’ya düşmüştür. 107 olan Anadolu İmam Hatip Lisesi ise 100’e düşmüştür.⁶⁴ İmam hatiplerin orta kısmının kapatılması ve mevcut siyasi iradenin İmam hatipler ile alakalı tutumu halkın bu okullara olan ilgisini azalttı.

Lise dengi okullardan mezun olanların yüksek öğrenim programlarına girmeye aday oldukları Milli Eğitim Temel kanununda açıkça belirtilmiştir. İlgili madde Milli Eğitim Temel kanununda şu şekilde yer alır: “Lise ve dengi okulları bitirenler, yükseköğretim kurumlarına girmek için aday olmaya hak kazanır. Hangi yükseköğretim kurumuna, hangi programları bitirenlerin nasıl girecekleri, giriş şartları Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak Yüksek Öğretim Kurulu tarafından tespit edilir.” Bu maddeye rağmen YÖK (Yükseköğretim Kurumu), 2547 Sayılı kanunun 45. maddesinde gerçekleştirdiği bir düzenleme ile 1999 yılından itibaren yükseköğretime geçişte "Alan Katsayı" uygulaması başlatmıştır.⁶⁵ Bu uygulama sekiz yıllık kesintisiz eğitimden sonra İmam hatip Liselerini etkileyen ikinci olumsuz unsur olmuştur.

---

⁶² Mehmet Bahçekapılı, *Türkiye’de Din Eğitiminin Dönüşümü (1997-2012)* (İstanbul: İlke Yayınları, 2012), 117.

⁶³ Bahçekapılı, *Türkiye’de Din Eğitiminin Dönüşümü (1997-2012)*, 117.

⁶⁴ Öcal, *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*, 304.

⁶⁵ Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 288.

Kendi alanında bir yükseköğretim programını tercihte AOBP (Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanı) 0,5, kendi alanı dışında bir yükseköğretim programına tercihte AOBP 0,2 katsayı ile çarpılarak ÖSS sonuçlarına eklenmesi uygulaması İmam Hatip Lisesi Mezunları'nın İlahiyat Fakültesi hariç lisans düzeyinde diğer yükseköğretim programlarına girişlerini adeta imkansız hale getirmiştir. Bu dönemde İlahiyat Fakültelerinin kontenjanlarının da düşürüldüğü göz önüne alınırsa, İmam Hatip Lisesi Mezunları'nın lisans düzeyinde yüksek öğretim programlarına yerleşmeleri mümkün olamamıştır.⁶⁶ Bu gelişmeler İmam Hatip Liselerine olan ilgiyi azaltmıştır.

2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisinin iktidara gelmesi ile ülkenin din eğitimi politikalarında aşamalı olarak değişikliğe gidildiği aşıkardır. Bu dönemde bireylerin ve toplumun dini isteklerine karşılık gelecek özgürlükçü gelişmeler yaşanmış, bu yönde politikalar üretilmiş ve yeni uygulamalar ortaya konmuştur. Hükümetin din eğitimi alanında geliştirdiği özgürlükçü politikalara paralel olarak farklı sivil toplum kuruluşları da, Anayasa'nın verdiği söz konusu hakkın kullanımına yönelik faaliyetler ifa etmişlerdir. Din eğitiminin önünde önemli bir engel olan sekiz yıllık kesintisiz eğitimin toplumda oluşturduğu maddi ve manevi olumsuzluklara karşı toplumun farklı kesimlerinden gelen tepkiler siyasetin din eğitimi politikalarını hızlı ve olumlu yönde değiştirmesine katkı sağlamıştır. Gelişen tüm bu süreç bireylerin, dolayısı ile toplumun özgürleşmesini engelleyen, seçim hakkını bireylere vermeyen, farklı olmaya fırsat vermeyen, değişik alternatifler ortaya koymayan ve gelişen dünyanın gerisinde kalan 8 yıllık kesintisiz eğitimin değişimini zorunlu hale getirmiştir.⁶⁷

Bu yöndeki çalışmalar beklendiği gibi kolay olmamıştır. İmam Hatiplerin önünde duran iki önemli engel tek parti iktidarı olmasına rağmen uzun süre değiştirilememiştir. Özellikle kat sayının kaldırılmasına yönelik girişimler olmuş, fakat bazen toplumsal baskılar, bazen de yargı engellemeleriyle kaldırılamamıştır. Bir ara kat sayı oranı düşürülse de sorunun çözümü olmamıştır. Nihayet 01.12.2011 tarihinde İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrenciler için büyük adaletsizlik olan kat sayı engeli kaldırılmıştır. Daha sonra 30.03.2012 tarihinde 6287

⁶⁶ Ünsür, *Kuruluşundan Günümüze İmam Hatip Liseleri*, 288.

⁶⁷ Mehmet Bahçekapılı, *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri İmkânlar, Fırsatlar, Aktörler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* (İstanbul: İlke Yayınları, 2012), 49.

sayılı kanunla 4+4+4 kesintili 12 yıllık zorunlu eğitime geçilerek İmam Hatip Ortaokullarının açılması sağlanmıştır. Bu sayede İmam Hatip Liselerinin gelişimindeki en önemli engellerden biride kaldırılmış oldu.⁶⁸

2.3. İMAM HATİP LİSELERİNİN KURULUŞ AMAÇLARI

Tarihi seyir içerisinde zor süreçlerden geçerek varlığını devam ettiren İmam Hatip Liseleri, bu toplumun bir gerçeği olduğunu kanıtlamışlardır. Öte yandan halkın yaşanan zor şartlar altında İmam Hatip Liselerinden vazgeçmemesi, bu okulların halk nezdinde ne kadar sahiplenildiğini göstermektedir. Bu sahiplenmenin bir ihtiyaç sonucu olduğunu yaşanan tecrübeler göstermektedir. Bu ihtiyacın ötelenemeyecek kadar önemli olması, ayrıca yerinin başka bir şeyle doldurulamayacak olması İmam Hatiplerin kuruluş amacının temelini oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında İmam Hatip Liselerinin kuruluş amaçlarının neler olduğu önem kazanıyor.

İmam-Hatip Liselerinin kuruluşu ve amacı Milli Eğitim Bakanlığı İmam-Hatip Liseleri Yönetmeliği'nde şu şekilde ifade edilmektedir:⁶⁹

İmam-Hatip Liseleri, ortaöğretim sistemi içinde yer alan, ilköğretimden sonra dört yıl öğretim vererek öğrencileri hem mesleğe, hem de yükseköğrenime hazırlamaya yönelik programlar uygulayan, bölgelerin şartlarına ve imkanlarına göre gündüzlü veya yatılı olarak karma eğitim ve öğretim yapan Milli Eğitim Bakanlığınca açılan okullardır.

İHL'nin amaçları öğrencilerin:

- 1) Anayasa ve Atatürk ilke ve inkılaplarında ifadesini bulan, milli ve manevi değerlerine bağlı, kültürel değerleri benimseyen, Atatürk milliyetçiliği bağlamında, ailesini, vatanını, benimsemekle yetinmeyip koruyan ve aynı zamanda gelişmesi için caba sarf eden; ülkesine karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde olan ve bunları eğitim yolu ile içselleştirip davranış haline getirmiş vatandaşlar olarak yetiştirilmesini sağlamak.
- 2) Olaylara geniş bir perspektiften bakan, insan hak ve hürriyetlerine önem veren, insanların kişilik ve girişimcilik haklarına saygı duyan, bedensel ve

⁶⁸ Bahçekapılı, *Türkiye'de Din Eğitiminin Dönüşümü*, 134.

⁶⁹ MEB *Tebliğler Dergisi* 72, sy. 2623 (2009): 485-486.

zihinsel yönden sağlıklı, ahlak ve duygu bakımından da dengeli şekilde kişiler olarak yetiştirilmesini sağlamak.

- 3) Kişilerin ilgi duydukları alanlara göre ve kabiliyetlerine uygun olarak meslek sahibi olmalarını sağlamak. Mesleki yönden bilgi ve becerilerini geliştirerek hayata hazır hale getirmek ve onları, mutlu olabilecekleri ve toplumun huzuruna katkıda bulunacakları mesleklerde çalışmalarını sağlamak.
- 4) Kişilerde; insanlara, farklı düşünceye, özgürlük, ahlaki ve kültürel değerlere saygıya dayalı bir anlayışın oluşmasını sağlamak.
- 5) Vatandaşların dini görevlerini yerine getirmesinde önemli rol oynayan Müftü, Vaiz, Kur'an Kursu öğreticisi, İmam ve Müezzin gibi meslekler için gerekli olan doğru bilgilerin ve mesleklerine yönelik uygulamaların kazandırılmasını sağlamak.
- 6) Öğrencilerin ilgi, kabiliyet, istek ve başarılarını merkeze alarak, öğrencilerin hem mesleğe hem de yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını sağlamak.
- 7) Öğrencilerin hem dünya ile entegrasyonunu sağlamaya yönelik, hem de araştırmacı kimliklerine katkı sağlamak amacı ile yabancı dil öğrenmelerini sağlamaktır.

2.4. İMAM HATİP LİSELERİNİN YASAL DAYANAĞI

Tevhid-i Tedrisat Kanunu, 1961 ve 1981 Anayasaları, Milli Eğitim Temel Kanununda bulunan konu ile alakalı maddeler İmam Hatiplerin yasal dayanaklarını oluşturur.

Tevhid-i Tedrisat Kanununun 4. maddesi İmam Hatiplerin ilk hukuki dayanağıdır. İmam Hatiplerin ilk açılışlarında Tevhid-i Tedrisat Kanununun 4. maddesi ve 20 Nisan 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilat-ı Esasiye kanununun 80. maddesi "Hükümetin nezaret ve murakabesi altında ve kanun idaresinde her türlü tedrisat serbestir" hukuki dayanak olmuştur.⁷⁰

1982 Anayasasının 24. maddesi ise şöyledir: "Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. 14. madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet,

⁷⁰ Öcal, 100. Yılında İmam Hatip Liseleri, 54.

dinî ayin ve törenler serbesttir. Kimse, ibadete, dinî ayin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz. Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır. Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dinî veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz."⁷¹

1961 Anayasasında din öğretiminin kişinin kendi isteğine, küçüklerin ise kanuni temsilcilerinin isteğine bağlanması; 1982 Anayasasında din ve ahlak eğitim ve öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında yapılır esaslarının anayasada yer alması devlet eliyle din eğitimi veren İmam Hatip Liselerinin yasal dayanağıdır. Ayrıca 1982 Anayasasının 42. maddesinde de "Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz." ifadesi yer almaktadır. Din eğitimi bir haktır ve bu haktan kimsenin mahrum bırakılamayacağı anayasada bir madde ile güvence altına alınmıştır

14.03.1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 32. maddesi İmam Hatiplerin yasal dayanağını oluşturan maddesinde İmam Hatip Liselerinin din hizmetleri alanında görevli elemanları, alanında uzman bir şekilde yetiştirmek üzere faaliyet gösteren, MEB tarafından açılan, mesleğin yanında yüksek öğrenim programlarına yönelik hazırlayıcı programlar uygulayan ortaöğretim kurumları olduğu vurgulanmaktadır.

Toplumda bir karşılığı olan İmam Hatip Liselerinin varlığı hem anayasa maddeleri ile hem de Milli Eğitim Temel Kanununun ilgili maddesi ile güvence altındadır. Tüm bu maddeler İmam Hatip Liselerinin yasal dayanaklarını oluştururlar.

---

⁷¹ 1982 Anayasası, 24.md.

2.5. İMAM HATİP LİSELERİNDE UYGULANAN PROGRAMLAR

Öğretim programı: “Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir.”⁷² Bir eğitim kurumunun başarılı olabilmesi için eğitimde kullanılan bütün programların hedeflenen amaca hizmet etmesi gerekmektedir. Böylelikle hedeflere göre hazırlanan programlar uygulama aşamasında işlevsellik kazanır.

Amaçlanan hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirme öğeleri arasındaki sıkı ilişkiler toplamı olan program geliştirme⁷³ çalışmaları sonucunda İmam Hatip Liselerinde uygulanan programlar şekillenmektedir.

Eğitim ve öğretim, yaşadığımız zamanın ihtiyaçlarına uygun olarak devamlı gelişen ve yaşanan deneyimlerle sürekli yenilenen bir süreçtir. Eğitimi bir süreç olarak düşündüğümüzde, bu sürecin en temel belirleyicileri; eğitim ile kişinin hayatında kalıcı ve sürekli değişimlerin meydana gelmesidir. Aynı zamanda kişinin dünyadaki olumlu gelişmelere entegre olabilmesi de bu sürecin en temel belirleyicisidir. Eğitim süreci içerisinde kazanılan olumlu, kalıcı ve devamlı değişiklikler özelde kişilerin hayat kalitesinin artmasına, genelde de ülkenin gelişimine katkı sağlamaktadır. Sosyal ve ekonomik açıdan donanımlı kişiler yetiştirebilmek, eğitim sistemimizin uluslararası alandaki eğitim sistemleri arasındaki yeri ile alakalıdır. Eğitim sistemimizin uluslararası alanda yerinin güçlendirilmesi öğrenim programlarının yenilenmesi gereğini karşımıza çıkarmaktadır. Çünkü son zamanlarda kuram ve stratejilerinde, öğrenme öğretme yaklaşımlarında, yapılan araştırma ve çalışmalar sonucunda gerçekleşen değişim ve gelişmeler dikkat çekicidir. Bu çalışmalara kişilerin ve toplumun değişim talepleri, bilim ve teknoloji alanında ki değişimlerde eklenince yenilenme kaçınılmaz olarak karşımıza çıkmaktadır. MEB'de, tüm bu değişimler, gelişmeler ve 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu çerçevesinde, eğitim ve öğretim sürecindeki öğrencilerin sorumluluklarının bilincinde, farklı ve eleştirel düşün, problem çözme kabiliyetine sahip aynı zamanda doğru karar verme becerileri yüksek bireyler yetiştirmek için çalışmalarını devam ettirmektedir.⁷⁴

⁷² Özcan Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme Kurumdan Uygulamaya* (İstanbul: Pegem Yayınları, 2013), 6.

⁷³ Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme Kurumdan Uygulamaya*, 5.

⁷⁴ DOGM, *Meslek Dersleri Öğretim Programı*, erişim 07 Aralık 2017, http://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_03/08143622_AYHL_Meslek_Dersleri_Giris.pdf

Eğitim ve ğretim programlarının güncellenmesi bağlamında konu ile alakalı yapılan akademik çalışmalar incelenmiş, eğitimin merkezinde olan yönetici, ğretmen, ğrenci ve velilerin aynı zamanda eğitime gönüllü destek veren sivil toplum kuruluşlarının görüşleri alınmıştır. Bu alışmalar sonunda oluşan veriler, ülkemizin muhtelif Őehirlerinde alışan, alanında uzman akademisyenlerden ve öğretmenlerden oluşan komisyonlarda değerlendirilerek ğretim programlarına son Şekli verilmiştir. Komisyonunda son Şekli verilen çalışmalar kamuoyunun görüşleri alınmak üzere yayımlanmış ve kamuoyundan gelen olumlu ya da olumsuz dönütlere göre öğrenim programlarına en son Şekli verilmiştir.⁷⁵

Öğretim programlarıyla;⁷⁶

- a) Eleştirel, analitik, zgn ve yenilikçi dşneabilen, sorgulama, yorum yapan gibi st düzey bilişsel becerilere sahip bireyler yetiştirmek,
- b) Akademik alanda olduğu kadar ve sosyal alanda da başarılı, öğrendiklerini farklı disiplinlerle ilişkilendirip bağ kurabilen, kazandığı bilgileri teoriden pratiğe geçirebilen, meraklı, araştırmacı, yeni gelişmelere açık, girişimci ve lider ruhlu bireyler yetiştirmek,
- c) Yaşadığı ağın teknolojik gelişmeleri hakkında bilgi sahi olan ve bu gelişmelere ayak uyduran bireyler yetiştirmek,
- d) Dini ve kültürel değerleri tam manasıyla benimsemiş ve uygulama düzeyine gelmiş, toplumun öz değerleri olan millî ve manevi değerlere saygılı, çevresindeki farklı sosyal ve kültürel değerleri önemseyen, farklılıklara saygı duyan bireyler yetiştirmek,
- e) Görev ve sorumluluklarını bilen ve bu sorumlulukları yerine getiren, sorun zme becerisi olan, öğrenmeye yeni düşüncelere açık, saygılı dürüst, bireyler yetiştirmek,
- f) Dini bilgileri doğru kaynaklardan araştırma özelliğine sahip, inandığı değerlerden taviz vermeyen, Allah ve Peygamber sevgisi çerçevesinde dini ve ahlaki yönden örnek bireyler yetiştirmek.
- g) Toplumda din hizmetleri alanında öncülük edecek görevlilerin din hizmetleri ile alakalı konularda beceri kazanmaları hedeflenmiştir.

⁷⁵DOGM, *Meslek Dersleri ğretim Programı*,

⁷⁶ DOGM, *Meslek Dersleri ğretim Programı*, 5.

İmam Hatip Liselerinde yukarıda bahsedilen amaçlar doğrultusunda hazırlanan eğitim programları çerçevesinde eğitim öğretim faaliyetleri devam etmektedir. Son yıllarda İmam Hatip Liselerindeki gelişmelerle doğru orantılı olarak geliştirilen eğitim programları çerçevesinde İmam Hatip Liselerinde değişik program uygulayan okullar oluşturulmuştur. Bu okullar; İmam Hatip Programı uygulayan okullar, Fen ve Sosyal Bilimler Programı uygulayan okullar, Uluslararası İmam Hatip Lisesi programları uygulayan okullardır.

Tablo 2.1 : Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi

Dersler	9. Sınıflar	10. Sınıflar	11. Sınıflar	12. Sınıflar
Zorunlu Dersleer				
Türk Dili ve Edebiyatı	5	5	5	5
Tarih	2	2	-	-
TC İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	2
Coğrafya	2	2	-	-
Matematik	6	6	-	-
Fizik	2	2	-	-
Kimya	2	2	-	-
Biyoloji	2	2	-	-
Felsefe	-	2	2	-
Yabancı Dil	5	2	2	2
Beden Eğitimi ve Spor / Görsel Sanatlar / Müzik	2	1	1	1
Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü	1	-	-	-
Arapça	4	3	-	-
Meslek Dersleri				
Toplam	33	29	10	10
Kur'an-ı Kerim	5	4	4	3
Mesleki Arapça	-	-	3	3
Temel Dini Bilgiler	1	-	-	-
Siyer	-	2	-	-
Fıkıh	-	2	-	-
Tefsir	-	-	2	-
Dinler Tarihi	-	-	-	2
Hadis	-	2	-	-
Akaid	-	-	2	-
Kelam	-	-	-	2
Hitabet ve Mesleki Uygulama	-	-	2	-
Kur'an-ı Kerim	-	-	-	2
Osmanlı Türkçesi	-	1	-	-
Toplam	6	11	13	12
Seçmeli Ders Saati	-	-	17	18
Rehberlik ve Yönlendirme	1	-	-	-
Toplam Ders Saati	40	40	40	40

Tablo 2.2 : Anadolu İmam Hatip Lisesi (Fen ve Sosyal Bilimler Programı/Projesi Uygulayan Okullar) Haftalık Ders Çizelgesi

Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi (Fen ve Sosyal Bilimler Programı / Projesi Uygulayan Okullar)				
Dersler	9. Sınıflar	10. Sınıflar	11. Sınıflar	12. Sınıflar
Zorunlu Dersler				
Türk Dili ve Edebiyatı	5	5	5	5
Tarih	2	2	-	-
TC İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	2
Coğrafya	2	2	-	-
Matematik	6	6	-	-
Fizik	2	2	-	-
Kimya	2	2	-	-
Biyoloji	2	2	-	-
Felsefe	-	2	2	-
Yabancı Dil	5	2	2	2
Beden Eğitimi ve Spor / Görsel Sanatlar / Müzik	2	1	1	1
Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü	1	-	-	-
Arapça	4	2	-	-
Toplam	33	28	10	10
Meslek Dersleri				
Kur'an-ı Kerim	5	4	3	3
Mesleki Arapça	-	-	2	2
Temel Dini Bilgiler	1	-	-	-
Siyer	-	2	-	-
Fıkıh	-	2	-	-
Tefsir	-	-	2	-
Dinler Tarihi	-	-	-	1
Hadis	-	2	-	-
Akaid	-	-	2	-
Kelam	-	-	-	2
Hitabet ve Mesleki Uygulama	-	-	2	-
Kur'an-ı Kerim	-	-	-	2
Osmanlı Türkçesi	-	-	-	-
Toplam	6	10	11	10
Seçmeli Ders Saati	-	2	19	20
Rehberlik ve Yönlendirme	1	-	-	-
Toplam Ders Saati	40	40	40	40

Tablo 2.3 : Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi (Yurt Dışından Gelen Öğrenciler İçin) Haftalık Ders Çizelgesi

Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi (Yurt Dışından Gelen Öğrenciler İçin)					
Dersler	9. Sınıflar		10. Sınıflar	11. Sınıflar	12. Sınıflar
	1. Yarı	2. Yarı			
Türkçe	26	4	-	-	-
Türk Dili ve Edebiyatı	-	5	5	5	5
Tarih	-	2	2	-	-
TC İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	-	2
Coğrafya	-	2	2	-	-
Matematik	-	5	6	-	-
Fizik	-	2	2	-	-
Kimya	-	2	2	-	-
Biyoloji	-	2	2	-	-
Felsefe	-	-	2	2	-
Yabancı dil	-	4	2	2	2
Beden Eğitimi ve Spor / Görsel Sanatlar / Müzik	3	2	1	1	1
Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü	-	1	-	-	-
Arapça	4	3	4	-	-
Toplam	33	34	30	10	10
Kur'an-ı Kerim	4	4	4	4	3
Mesleki Arapça	-	-	-	4	3
Temel Dini Bilgiler	2	1	-	-	-
Siyer	-	-	2	-	-
Fıkıh	-	-	2	-	-
Tefsir	-	-	-	2	-
Dinler Tarihi	-	-	-	-	2
Hadis	-	-	2	-	-
Akaid	-	-	-	2	-
Kelam	-	-	-	-	2
Hitabet ve Mesleki Uygulama	-	-	-	-	2
İslam Kültür ve Medeniyeti	-	-	-	-	2
Toplam	6	5	10	12	14
Seçmeli Ders Saati	-	-	-	18	16
Rehberlik ve Yönlendirme	1	1	-	-	-
Toplam Ders Saati	40	40	40	40	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLARI

Çalışmamızın asıl veri toplama aracı olan anket, Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Buharaevler Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerine uygulandı. 255 öğrenciye uygulanan anket formu değerlendirmeye alındı. Anketin ilk kısmında, İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencileri tanımak amacıyla, öğrencilerin kişisel ve ailevi özelliklerini tanımaya yönelik sorular, ikinci kısımda ise İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin beklenti ve sorunlarını tespit etmeye yönelik sorular soruldu.

Bu bölümde önce İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerin kişisel ve aileleri ile ilgili bulgulara ve yorumlara, sonra da İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerin beklenti ve sorunları ile alakalı bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL VE AİLEVİ BİLGİLERİ

İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin sorun ve beklentilerinin tespit etmede çalışmamıza katkı sağlaması amacıyla öğrencilerin kişisel ve ailevi bilgilerinin önemli olduğunu düşünmekteyiz. Bu kısımda, araştırmaya katılan öğrencilerin; cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, ailelerinin yaşadığı yer, hangi ortaokuldan mezun olduğu, TEOG puan aralıkları ile alakalı bulgular ve yorumlara yer verilecektir.

Bu bölümde; İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin ailelerinin ekonomik düzeyleri, öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumları ve öğrencilerin anne ve babalarının meslekleri ile alakalı bulgulara ve yorumlara da yer verilecektir. Böylelikle öğrencilerin nasıl bir aile ortamında yetiştikleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Çünkü ailenin; ekonomik durumu, eğitim durumu öğrencinin okuldaki birçok durumuna olumlu ya da olumsuz şekilde etki etmektedir.

Burada elde edilen bulgular araştırmamızın asıl bölümü olan "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları" kısmında elde edilen verilerin yorumlanmasına katkı sağlayacaktır.

3.1.1. Öğrencilerin Cinsiyet Durumuna Göre Dağılımı

Tablo 3.1 : Ankete Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	% Yüzde
Kız	117	45,9
Erkek	138	54,1
Toplam	255	100

Tablo 3.1'de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin % 45,9'u (117) kız öğrencilerden, % 54,1'i (138) ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yarısını kız öğrencilerin, diğer yarısını da erkek öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. Bu durum Çorum'da İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile paralellik göstermektedir.

3.1.2. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımı

Tablo 3.2 : Ankete Katılan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıflar	Sayı	% Yüzde
9. Sınıf	47	18,4
10. Sınıf	86	33,7
11. Sınıf	63	24,7
12. Sınıf	59	23,1
Toplam	255	100,0

Tablo 3.2'ye bakıldığında, ankete katılan öğrencilerin % 18,4'ü (47) 9. sınıfta öğrenim görürken, % 33,7'i 10. sınıfta, % 24,7'i 11. sınıfta, % 23,1'i ise 12. sınıfta öğrenim görmektedir.

Her sınıf düzeyindeki öğrencilerin beklenti ve sorunlarını tespit edebilmek amacı ile 9'uncu, 10'uncu, 11'inci ve 12'nci sınıf öğrencilerinden belirlenen çalışma grubuna anket formu uygulanmıştır.

Araştırmanın probleminin çözümüne yönelik katkı sağlaması amacı ile her sınıf düzeyinden öğrenciler ankete dahil edilmiştir. 9. sınıf öğrencilerinin düşünceleri; ortaokuldan liseye geçen öğrencilerin, İmam Hatip Lisesine gelirken taşıdıkları düşünceleri ve okulun ilk yılındaki beklentilerini tespit etmede çalışmamıza katkı sağlamıştır.

10. ve 11. sınıflarda okuyan öğrencilerin düşünceleri İmam Hatip Lisesinde iki-üç yıllık süre içerisinde, okul ve öğretmenler hakkında değerlendirme yapabilecek seviyeye ulaşmış olmaları açısından anlamlıdır.

12. sınıf öğrencileri ise diğer sınıflara göre İmam Hatip Lisesinde daha uzun süre eğitim öğretim görmeleri sebebiyle, bu sınıflarda okuyan öğrencilerin düşüncelerinin çalışmamıza daha çok katkı sağlayacağını düşünmekteyiz. Ayrıca mezun olmaya en yakın sınıf olmaları, İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin mezun olduktan sonraki düşüncelerini öğrenmemize de katkı sağlamıştır.

3.1.3. Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadığı Yer

Tablo 3.3 : Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadığı Yerleşim Birimleri

Yerleşim Birimi	Sayı	% Yüzde
İl	212	83,1
İlçe	11	4,3
Köy	32	12,5
Toplam	255	100,0

Tablo 3.3'de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin ailelerinin % 83,1'i (212) il merkezinde ikamet ederken, % 4,3'ü (11) ilçe merkezinde, % 12,5'i (32) köyde ikamet etmektedir.

Bu sonuçlardan anlaşıldığına göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun ailesi şehir merkezinde yaşamaktadır. Yaklaşık % 10'luk bir öğrenci grubunun da ailesi köyde ikamet etmektedir. Öğrencilerin ailelerinin ilçe merkezinde ikamet etme oranı ise çok düşüktür.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden derlenen bilgilere göre, İl ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin oranı 2015 yılında % 92,1 iken, bu oran 2016 yılında % 92,3'e yükseldi. Belde ve köylerde yaşayanların oranı ise % 7,7 olarak gerçekleşti.⁷⁷ Bu değişimin 2017 yılında da aynı oranda gerçekleştiği düşünüldüğünde köyden İmam Hatip Lisesine gelen öğrenci sayısının köyde yaşayan nüfus oranından yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.1.4. Öğrencilerin Bitirdikleri Ortaokul Türü

Tablo 3.4 : Öğrencilerin Bitirdikleri Ortaokulu Gösteren Tablo

Ortaokul Türü	Sayı	% Yüzde
Normal Ortaokul	174	68,2
İmam Hatip Ortaokulu	80	31,4
Özel Ortaokul	1	0,4
Toplam	255	100

⁷⁷ TÜİK, *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2016*, erişim tarihi: 12 Ocak 2018, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24638>

Tablo 3.4'deki bulgulara göre ankete katılan öğrencilerin % 68,2 (174) normal ortaokuldan, % 31,4'ü (80) İmam Hatip Ortaokulundan, % 0,4'ü ise özel ortaokuldan mezun olduğunu belirtmiştir.

Özel ortaokul mezunu öğrenci sayısının az olmasının öğrencilerin anne ve babalarının maddi durumlarının iyi olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

2011-2012 eğitim ve öğretim yılından itibaren 4+4+4 zorunlu on iki yıllık eğitim sistemine geçilmesi ile birlikte 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında ortaokullara kayıtlar şu şekilde yapıldı.

Ortaokul ve İmam-Hatip Ortaokuluna kayıt:⁷⁸

a) İlkokuldaki öğrenim süresini tamamlayan ve öğrenci kanıtlarının yapıldığı eylül ayının sonu itibarıyla zorunlu öğrenim süresi dışına çıkmamış öğrencilerin kayıtları e-Okul sistemi üzerinden ortaokula yapılır.

b) İHO'lara öğrenci kayıtları velilerin başvuruları baz alınarak ilgili okul yöneticileri tarafından yapıldı.

2017-2018 eğitim öğretim yılı itibari ile İmam Hatip Liselerinde, İmam Hatip Ortaokullarından gelen öğrencilerin oranının az olma sebebi: İmam Hatip Ortaokullarının 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren mezun vermeye başlamasıdır. İmam Hatip Liselerinin 9. ve 10. sınıflarında İmam Hatip Ortaokullarından mezun olmuş öğrenci bulunmaktadır. 11 ve 12. sınıflarda İmam Hatip Ortaokullarından gelen öğrenci yoktur.

İmam Hatip Liseleri için, İmam Hatip Ortaokulları önem arz etmektedir. İmam Hatip Liselerinde iyi bir din eğitiminin verilmesi, öğrencilerin İmam Hatip Liselerindeki meslek derslerine belirli bir düzeyde hazırbulunuşlukla gelmeleri ile mümkündür. Bu hazırbulunuşluğu da en iyi verecek olan kurum İmam Hatip Ortaokullarıdır. İmam Hatip Ortaokullarında meslek dersleri olarak 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Kur'an-ı Kerim, Arapça, Peygamberimizin Hayatı ve Temel Dini Bilgiler dersleri verilmektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi 5. sınıfta 1 saat, 6. sınıfta 1 saat, 7. sınıfta 1 saat ve 8. sınıfta 2 saat; Kur'an-ı Kerim dersi, 5. sınıfta 2 saat, 6. sınıfta 2 saat, 7. sınıfta 2 saat ve 8. sınıfta 2 saat; Arapça dersi, 5. sınıfta 2 saat, 6. sınıfta 2 saat, 7. sınıfta 2 saat ve 8. sınıfta 2 saat; Peygamberimizin Hayatı dersi, 5. sınıfta 2 saat, 6. sınıfta 2 saat, 7. sınıfta 2 saat ve 8.

---

⁷⁸ Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 11/7.md.

sınıfta 2 saat; Temel Dini Bilgiler dersi ise, 5. sınıfta 1 saat, 6. sınıfta 1 saat, 7. sınıfta 1 saat ve 8. sınıfta ise 1 saat olarak haftalık ders programında yer almaktadır.

Yukarıda sayılan dersleri İmam Hatip Ortaokulunda alan öğrenciler, İmam Hatip Lisesindeki meslek derslerinde zorlanmayacaktır. Özellikle Arapça ve Kur'an-ı Kerim dersinde belli bir hazırbulunuşluk düzeyinde gelmeyen öğrencilerin İmam Hatip Lisesine alışmakta zorlandıkları gözlemlenmektedir. Bu durumda öğrencilerin ders başarısına olumsuz yönde yansımaktadır.

Gözlemlerimize göre İmam Hatip Lisesinden başka bir ortaöğretim kurumuna gitmek isteyen öğrencilerin çoğunluğu Arapça ve Kur'an-ı Kerim derslerinden zorlandığını mazeret olarak göstermektedirler. İmam Hatip Ortaokullarından İmam Hatip Liselerine geçiş oranının artması yukarıda bahsedilen sorunun çözümüne olumlu katkı sağlayacaktır.

3.1.5. Öğrencilerin TEOG Puan Aralıkları

Tablo 3.5 : Öğrencilerin TEOG Puan Aralıkları

TEOG Puan Aralıkları	Sayı	% Yüzde
450-500 arası	6	2,0
400-450 arası	37	14,6
350-400 arası	72	28,3
300-350 arası	102	40,2
200-300 arası	38	15,0
Toplam	255	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilere İmam Hatip Lisesine yerleştirilmelerine esas olarak kullanılan TEOG puanlarının kaç olduğu sorulmuştur. "TEOG puanınız" sorusuna verilen cevaplarla İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin TEOG ortalama puanlarının kaç olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Öğrencinin ortaokuldaki akademik başarısını gösteren TEOG⁷⁹ 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmış bir sınav türüdür. Merkezi olarak yapılan TEOG sınavı sonucunda alınan puana göre öğrenciler ortaöğretim kurumlarına yerleştirilmektedir. Öğrenim süresi dört yıl olan, İmam Hatip Ortaokulu ya da Ortaokul öğrenimi üzerine, yatılı ve/veya gündüzlü olarak eğitim ve öğretim veren kurumlar Ortaöğretim kurumlarıdır.⁸⁰

⁷⁹ TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı) 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı itibari ile kaldırılarak yerine "Liseye Geçiş Sistemi" getirilmiştir.

⁸⁰ Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, 6/1.md.

Bu kurumlar; ⁸¹

- a) Fen Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Anadolu Liseleri, Güzel Sanatlar Liseleri ve Spor Liseleri,
- b) Anadolu İmam Hatip Liseleri,
- c) Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri, Çok Programlı Anadolu Liseleri, Özel Eğitim Meslek Liseleri ile Mesleki Eğitim Merkezlerinden, oluşur.

Tablo 3.5'de ankete katılan öğrencilerin İmam Hatip Liselerine yerleşirken kullanılan TEOG puanlarının kaç olduğuna yönelik yüzdeler verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin; % 2'sinin (6) TEOG puan aralığının 450-500 aralığında, % 14,6'sının (37) 400-450 aralığında, % 28,3'ünün (72) 350-400 aralığında olduğu görülmektedir. Buna karşılık öğrencilerin % 40'nın (102) TEOG puan aralığının 300-350 aralığında olduğu, % 15'nin ise TEOG puanlarının (38) 200-300 aralığında olduğu görülmektedir.

İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin çoğunluğunun TEOG puan aralığı 300-400 arasındadır. TEOG puanı 400 ve üzeri öğrencilerin sayısının az olması İmam Hatip Lisesini yüksek puanlı öğrencilerin istenilen düzeyde tercih etmediklerini göstermektedir.

Fen Liselerine öğrenci yerleşebilme puanlarının ülkemizde 450-500 arasında olduğu gerçeğinden hareketle, araştırmamız sonucunda elde edilen veriler 2017-2018 eğitim öğretim yılı itibariyle, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin TEOG puan ortalamalarının genel itibariyle düşük olduğunu göstermektedir.

3.1.6. Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumu

Tablo 3.6 : Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumu

Ekonomik Durum	Sayı	% Yüzde
5000 TL üstü	11	4,3
4000 TL - 5000 TL arası	15	6
3000 TL - 4000 TL arası	56	22,1
2000 TL - 3000 TL arası	78	30,9
1000 TL - 2000 TL arası	93	36,8
Toplam	255	100

⁸¹ Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, 6/2.md.

Öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelirlerini gösteren tablo 3.6 incelendiğinde, ankete katılan öğrencilerin ailelerinin gelir seviyeleri ile alakalı yüzdelik dağılımın şu şekilde olduğu görülür: İmam hatip Lisesine gelen öğrencilerin ailelerinin % 4,3'nün (11) aylık geliri 5000 TL üstü, % 6'nın (15) aylık geliri 4000 TL ile 5000 TL arasında, % 22,1'nin (56) aylık geliri 3000 TL ile 4000 TL arasında, % 30,9'nun (78) aylık geliri 2000 TL ile 3000 TL arasında, % 36,8'nin (93) aylık geliri ise 1000 TL ile 2000 TL arasındadır. Ailelerin aylık gelirleri ile alakalı yoğunluğun 1000 TL ile 3000 TL arasında olduğu görülmektedir. 3000 TL üstü geliri olan aile oranı ise % 32 civarındadır.

Elde edilen verilere göre, İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunun ailelerinin aylık gelirlerinin, ortanın altında ya da orta seviyede olduğu söylenebilir. Bu verilerden anlaşıldığına göre orta ve dar gelirli ailelerin öğrencilerini İmam Hatip Lisesine daha çok gönderdikleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Aile, toplumun numunesi ve onu meydana getiren parçaların en küçüğüdür.⁸² İnsanlar için bu kadar önemli olan aile, kişinin birçok yönünde etki etmektedir. Aile toplumun en küçük yapı birimi ve temelidir. Bu münasebetle toplumun huzuru ve devamlılığı toplumun temeli olan ailenin düzenli ve sağlıklı olmasına bağlıdır. Aile özelde bireyi, genelde de toplumu ilgilendirmesi yönüyle işlevsel bir kurumdur. Bundan dolayı aile, insanın var olduğu günden bugüne kadar her toplumda önemli bir kurum olma vasfını her zaman taşımıştır.⁸³

Öğrencinin her türlü gelişiminde ailenin sahip olduğu ekonomik durumunun etkisi vardır. Ailenin sahip olduğu ekonomik durum, aile bireylerinin yaşantılarının her alanına doğrudan etki etmektedir.

Ailenin ekonomik durumu kişilerin sosyal çevresini belirlemektedir. Öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarına göre yaşadıkları sosyal çevre ve aynı şekilde ailelerin ekonomik durumlarına göre içinde buldukları sosyal sınıf öğrencilere bazı kolaylıklar ve zorluklar sunmaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda orta sınıfın üstünde yer alan ailelerin çocuklarının sosyal faaliyetlerin içerisinde daha çok yer aldıklarını ve liderlik özelliklerini daha çok sergilediklerini göstermektedir. Alt

---

⁸² Abdurrahman Dodurgalı, *Ailede Din Eğitimi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2011), 144.

⁸³ Şuayip Özdemir, "Nisâ Sûresinde Aileyle İlgili Olarak Yer Alan Ayetlerin İstikrarlı Bir Aile Kurumunun Teşekkülü ve Çocuğun Eğitimi Açısından Tahlili", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi II*, sy. 9 (2002): 14.

gelir seviyesine sahip ailelerin çocukları ise istedikleri eğitim çevresinde eğitim görememektedirler. Öğrencilerin okulları, yaşamlarını devam ettirdikleri sosyal çevre, bu çevrenin onlara sundukları sosyal imkanlar öğrencileri her yönüyle etkilemektedir. Ayrıca ailelerin ekonomik durumu öğrencilerin güven duygusuna da farklı yansımaktadır. Alt gelir seviyesine sahip öğrencilerin güven duygusunda sorunlar yaşanırken, yine bu öğrencilerde güven duygusunun yerini korku ve endişe alır. Bu durumda öğrencinin başarısını olumsuz yönde etkiler. Üst gelir seviyesine sahip ailelerin çocukları ise alt gelir seviyesine sahip ailelerin çocuklarına göre, güven konusunda daha az sorun yaşarlar. Ailesinin ekonomik sıkıntısı olmayan, iyi bir sosyal çevrede yaşayan öğrenciler elbette her yönden daha başarılı olmaktadır.⁸⁴

3.1.7. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumları

Tablo 3.7 : Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumları

Annenin Öğrenim Durumu	Sayı	% Yüzde
Okur Yazar Değil	6	2,4
Okul Yazar	7	2,7
İlkokul Mezunu	145	56,9
Ortaokul Mezunu	55	21,6
Lise ve Dengi Okul Mezunu	20	7,8
Üniversite veya Yüksekokul Mezunu	22	8,6
Toplam	254	100,0

Günümüzde eğitim her geçen gün daha önem kazanmaktadır. Bütün dünyada da eğitime verilen önem giderek artmaktadır. Eğitimin artırılmasına yönelik alınan tedbirler düşünüldüğünde ülkemizde eğitim seviyesi giderek artmaktadır. İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin anne ve babalarının bu gelişim seviyesi içerisindeki yerini tespit etmek önemlidir.

Ayrıca, anne babanın eğitim düzeyi ile öğrencinin eğitim sürecindeki başarısı arasında sıkı bir ilişki vardır. Eğitim düzeyi yüksek anne ve babaların, çocuklarını başarıya odaklamada daha başarılı oldukları gözlenmektedir. Eğitim düzeyi yüksek anne babaların çocuklarının genellikle daha başarılı olmasının sebebi budur.⁸⁵ Eğitimin sadece okulla sınırlı olmadığı düşünüldüğünde aile ortamındaki

⁸⁴ Ahmet Eskicumalı ve Erol Eroğlu, ‘‘Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Eğitim Düzeyleri İle Çocukların Problem Çözme Yetenekleri Arasındaki İlişki’’, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy. 1, erişim tarihi: 17 Ocak 2018, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/115685>

⁸⁵ Ahmet Eskicumalı ve Erol Eroğlu, Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Eğitim Düzeyleri İle Çocukların Problem Çözme Yetenekleri Arasındaki İlişki, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 1*, erişim tarihi: 17 Ocak 2018, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/115685>.

yönlendirmeler ve aile tarafından verilen eğitimin, eğitim sürecindeki öğrencilerin başarısına olumlu katkı sağlamaktadır.

Öğrencilerin aile bireylerinin eğitim durumları, öğrencilerin öğrenim sürecine etki eden en önemli faktörlerden birisidir. Tüm bu sebeplerden dolayı öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarının tespit edilmesi çalışmamıza katkı sağlayacaktır.

Elde edilen sonuçlara göre ankete katılan öğrencilerin annelerinin; % 2,4'ünün (6) okuryazar olmadığı, % 2,7'sinin (7) herhangi bir okul mezunu olmayıp sadece okuryazar olduğu, % 56,9'unun ilkökul mezunu olduğu, % 21,6'sının (55) ortaokul mezunu olduğu, % 7,8'inin (20) lise ve dengi okul mezunu olduğu, % 8,6'sının (22) üniversite ya da yüksekokul mezunu olduğu, 1 öğrencinin ise soruya cevap vermediği ortaya çıkmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin annelerinin sadece % 16,4'ünün lise, yüksekokul ve üniversite mezunu iken; % 81,2'sinin ise ortaokul, ilkökul mezunu ve okuryazar düzeyinde eğitime sahip olması, % 2,4'ünün ise hiç okuma yazma bilmemesi İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin annelerinin eğitim seviyelerinin düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.8 : Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumları

Babanın Öğrenim Durumu	Sayı	% Yüzde
Okur Yazar Değil	1	0,4
Okul Yazar	7	2,8
İlkokul Mezunu	84	33,1
Ortaokul Mezunu	44	17,3
Lise ve Dengi Okul Mezunu	55	21,2
Üniversite veya Yüksekokul Mezunu	64	25,2
Toplam	255	100,0

Tablo 3.8 incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin babalarının; % 0,4'ünün (1) okuryazar olmadığı, % 2,8'inin (7) herhangi bir okul mezunu olmayıp sadece okuryazar olduğu, % 33,1'inin ilkökul mezunu olduğu, % 17,3'ünün (44) ortaokul mezunu olduğu, % 21,2'sinin (55) lise ve dengi okul mezunu olduğu, %25,2'sinin (64) üniversite ya da yüksekokul mezunu olduğu ortaya çıkmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin babalarının eğitim seviyelerinin yarıdan fazlasının (% 52,6) ortaokul, ilkökul, okuryazar düzeyinde olduğu, % 46,4'nün ise lise ve üst eğitim kurumları düzeyinde olduğu görülmektedir.

Bütün bu verilere bakıldığında, İmam Hatip Liselerinde eğitim gören öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerinin, babalarının eğitim düzeylerinden düşük olduğu söylenebilir. İmam Hatip Liselerine gelen öğrencilerin babalarının eğitim seviyesi annelere göre yüksek olsa da genel itibari ile anne ve babaların eğitim seviyeleri düşüktür.

Anne ve babaların eğitim durumlarının genel itibari ile düşük olması ve anne ve babaların eğitim durumlarının birbiri ile uyumlu olmaması, İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin akademik, sosyal ve duyuşsal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemesi muhtemeldir.

3.1.8. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Meslekleri

Tablo 3.9 : Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerinin Dağılımı

Anne Mesleği	Sayı	% Yüzde
Memur	11	4,3
İşçi	13	5,1
Din Görevlisi	4	1,6
Esnaf	3	1,2
Emekli	3	1,2
Ev Hanımı	221	86,6
Toplam	255	100

Tablo 3.9'da görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin annelerinin % 4,3'ü (11) memur, % 5,1'i (13) işçi, % 1,6 'sı din görevlisi, % 1,2'si esnaf, % 1,2'si emekli, % 86,6'sı (221) ev hanımıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (% 86,6) annelerinin mesleğiyle ilgili soruya "ev hanımı" seçeneğini işaretlemişlerdir. Buradan anlaşıldığına göre, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin annelerinin çoğunluğunun çalışmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu soruya verilen cevap annelerin eğitim durumlarıyla da yakından alakalıdır.⁸⁶ Öğrencilerin annelerinin sadece % 16,4'ünün lise, yüksek okul ve üniversite mezunu olması bu sonucu doğuran en önemli etkendir.

Anne, çocuğun bakımı ve eğitimi için vazgeçilmezdir. Çocukla annenin çeşitli sebeplerle meşgul olmaması halinde ortaya çıkan durumları anlatmak üzere eğitime "anne yoksunluğu" kavramı dahil edilmiştir.⁸⁷ Bu açıdan bakıldığında, annelerin çalışmaması, öğrencilerin temel ihtiyaçlarının evde anne tarafından karşılanması, öğrencilerin evde olduğu sürede annenin de evde olması önemlidir. Fakat

⁸⁶ Bkz., Tablo.3.7.

⁸⁷ Dodurgalı, *Ailede Din Eğitimi*, 153.

toplumumuzda yaşanan değişikliklerle kadınlar iş hayatına katılmakta ve ailenin ekonomik durumuna katkı sağlamaktadırlar. Anne ve babaların birlikte çalıştığı ailelerin ekonomik durumu diğer ailelere göre daha iyi olacaktır. Ailelerin ekonomik durumlarının öğrencilerin başarılarına ve sosyal hayattaki aktivitelerine katkı sağlayacağı düşünüldüğünde İmam Hatip Lisesinde eğitim gören öğrencilerin bu konuda sıkıntı yaşamaları muhtemeldir.

Tablo 3.10 : Öğrencilerin Babalarının Mesleklerinin Dağılımı

Baba Mesleği	Sayı	% Yüzde
Memur	57	23,7
İşçi	94	39,2
Din Görevlisi	13	5,4
Esnaf	41	17,1
Emekli	35	14,6
Toplam	240	100

Tablo 3.10'a baktığımızda ankete katılan öğrencilerin babalarının % 27,3'ü (57) memur, % 39,2'si (94) işçi, % 5,4'ü din görevlisi, % 17,1'i esnaf, % 14,6'sı emeklidir. Öğrencilerin 5 tanesi soruya cevap vermezken, 10 öğrenci de "başka" bölümüne babasının mesleği olarak "çiftçi" yazmıştır.

Anne babaların mesleksel konumlarıyla çocuğa verilen eğitim miktarı arasında doğrudan bir ilişkinin varlığı kabul edilmektedir.⁸⁸ Bu açıdan bakıldığında İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve sorunlarının tespit edilmeye çalışıldığı çalışmamızda, anne ve babaların mesleklerinin tespit edilmesi çalışmamıza katkı sağlayacaktır.

Öğrencinin başarısını ve gelişimini etkileyen birçok faktörden biriside anne ve babanın sahip olduğu meslek ve bu meslek sayesinde ailenin elde ettiği gelir düzeyidir. Ailenin mesleğinin toplum içindeki saygınlık düzeyi ve bu saygınlığa paralel olarak elde edilen gelir ailenin tüm fertleri gibi aile içerisinde öğrenim gören öğrencileri de etkiler. Yaşadığımız toplumda gelir seviyesi yüksek mesleklerin diğer meslek sahiplerine göre daha itibar gördükleri şüphe götürmez bir gerçektir. Toplumdaki statüyü belirleyen en büyük faktörlerden biriside, yukarıda zikredilen hususlarla alakalı olarak kişinin gördüğü öğretim düzeyidir. Ailede özellikle babanın

⁸⁸ Mahmut Tezcan, *Eğitim Sosyolojisi* (Ankara: Anı Yayınları, 2016), 164.

mesleği öğrencinin başarısını etkileyen en önemli faktör olarak görülmektedir. Çünkü baba ailenin dışı dönük yüzü olması bu tezi güçlendirmektedir.⁸⁹

3.1.9. Öğrencilerin Okul Döneminde Kaldığı Yerler

Tablo 3.11 : Öğrencilerin Okul Döneminde Kaldığı Yerler

Kaldıkları Yerler	Sayı	% Yüzde
Ailemin yanında evde	219	88,3
İmam-Hatip yurdunda	25	10,1
Akrabalarımın yanında evde	1	0,4
Özel Yurtta	2	0,8
Toplam	247	100

Tablo 3.11'de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin % 88,3'ü (219) ailelerinin yanında evde kaldıklarını belirtmektedirler. Buna karşılık öğrencilerin % 10,1'i (25) İmam Hatip yurdunda kaldıklarını, % 0,4'ü (1) akrabasının yanında evde kaldıklarını, % 0,8'i ise (2) özel yurtta kaldıklarını belirtmişlerdir. Sorulan soruya bir (1) öğrenci cevap vermezken, yedi (7) öğrenci ise "başka" bölümüne "diğer resmi okullara ait yurt" cevabını vermiştir.

Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu ailelerinin yanında kalmaktadır. Bu durumun sebebi öğrencilerin ailelerinin çoğunluğunun şehir merkezinde ikamet etmesidir. Öğrencilerin okul döneminde ailelerinin yanında ikamet etmesi, eğitim öğretim sürecine olumlu katkı sağlamaktadır. Gözlemlerimize göre ortaokulu bitirdikten sonra ailesinden ayrılan öğrenciler, bir taraftan farklı bir okula uyum sağlamaya çalışırken, bir taratan da ailelerinin yokluğuna alışmaya çalışmaktadırlar. Bu durum öğrencilerin başarısını düşürdüğü gibi bazen de okulu bırakmasına sebep olabilmektedir.

İmam Hatip yurdunda, özel yurtta ve akrabalarının yanında kalan öğrencilerin oranı, taşınmalı eğitim düşünüldüğünde, aileleri köyde, ilçede kalan öğrencilerin oranlarıyla eşleşmektedir.⁹⁰ Aileleri köyde ve ilçede ikamet edenlerin bir kısmı taşınmalı olarak taşınırken, % 11,3'ü İmam Hatip yurdunda, özel yurtta ve akrabalarının yanında ikamet etmektedir.

⁸⁹ Ahmet Eskicumalı, Erol Eroğlu, Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Eğitim Düzeyleri İle Çocukların Problem Çözme Yetenekleri Arasındaki İlişki, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy. 1, erişim tarihi: 17 Ocak 2018, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/115685>.

⁹⁰ Bkz., Tablo.7

3.2. ÖĞRENCİLERİN İMAM HATİP LİSESİNİ SEÇMESİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER VE DİN EĞİTİM AÇISINDAN HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYLERİ

Bu bölümde öğrencilerin İmam Hatip Lisesini seçmelerinde etkili olan faktörlerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılacaktır. Ayrıca bu bölümde; İmam Hatip Liselerine gelen öğrencilerin din eğitimi açısından hazırbulunuşluk düzeyleri belirlendikten sonra, din eğitimi alarak İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin din eğitimlerini nereden aldıkları da tespit edilmeye çalışılacaktır.

3.2.1. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesini Seçmelerine Etki Eden Faktörler

Tablo 3.12 : Öğrencilerin İmam Hatip Lisesini Seçmesinde Etki Eden Faktörleri

Öğrencilerin İmam Hatip Lisesini Seçmesine Etki Eden Faktörler	Sayı	% Yüzde
Anne Babamın	123	48.2
Öğretmenlerimin	27	10.6
Arkadaşlarımın	6	2.4
Kendi Tercihim	131	51.4

Tablo 3.12'ye baktığımızda öğrencilerin İmam Hatip Lisesini seçmesinde etkili olan faktörler şu şekilde sıralanmaktadır: Öğrencilerin, % 48,2'si (123) anne babasının etkisi ile İmam Hatip Lisesini seçtiğini belirtirken, % 10,6'sı (27) öğretmenlerinin, % 2,4'ü (6) arkadaşlarının etkilisi ile % 51,4'ü (131) ise kendi tercihi neticesinde İmam Hatip Lisesini seçtiğini belirtmiştir. 7 öğrenci ise puanı başka okula yetmediği için İmam Hatip Lisesini tercih ettiğini belirtmiştir.

Öğrencilerin okul seçimine birçok faktör etki eder. Anne, baba, öğretmen ve arkadaş faktörü bunların en başta gelenleridir. Öğrenciler bunlardan bir ya da bir kaçından etkilenerek okul tercihi yapabilmektedirler. Öğrenciler bunun yanında sadece kendi tercihleri doğrultusunda da okul tercihi yapabilmektedirler. Öğrencinin okulu seçmesinde etkili olan faktör ya da faktörler öğrencinin eğitim öğretim sürecini etkilemektedir.

Öğrencilerin yukarıda sayılan faktörlerden bir ya da bir kaçından etkilenmiş olabilecekleri göz önünde bulundurularak bu soruda çoklu seçenek işaretleme yapmaları istenmiştir.

Bu soruda, öğrencilerin İmam Hatip Lisesini seçmesine etki eden faktörlerden eğitim öğretim açısında en anlamlısı "Kendi Tercihim" şıkkıdır. Zira okula kendi isteği

ile gelen öğrencilerin okulu benimseme ve okulda başarılı olma olasılıkları; okula kendi istekleri dışında bir sebeple gelen öğrencilere göre daha yüksektir.

Öğrencilerin öğrenim süreci içerisinde derslerinde elde etmiş oldukları başarı ile okul seçimleri arasında bir bağ olduğu düşünülebilir. Hiç bir etki altında kalmadan tamamen kendi hür düşünceleri ile İmam Hatip Liselerine gelen öğrencilerin bu okullardaki sorumluluklarını da aynı derecede yerine getirmeleri beklenir.⁹¹ Kendi istekleri doğrultusunda İmam Hatip Lisesini seçen öğrencilerin oranlarının yüksek olması bu açıdan önemlidir.

Ankete katılan öğrencilerin % 51,4'ünün İmam Hatip Lisesine kendi tercihleri sonucunda gelmesi⁹² bu öğrencilerin İmam Hatip Liseleri hakkında bilgilerinin olduğunu ve bu okullara isteyerek geldikleri sonucunu çıkarır.

3.2.2. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesine Başlamadan Önce Din Eğitimi Açısından Hazırbulunuşlukları

Tablo 3.13 : Öğrencilerin İmam Hatip Lisesine Başlamadan önce Din Eğitimi Alma Durumları

Öğrencilerin İmam Hatip Lisesine Başlamadan Önce Din Eğitimi Açısından Hazır Bulunuşlukları Düzeyleri	Sayı	% Yüzde
Evet	232	91,2
Hayır	22	8,8
Toplam	254	100

Tablo 3.13'deki bulgular incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin % 91,2'sinin (232) İmam Hatip Lisesine gelmeden önce din eğitimi aldığı görülmektedir. Buna karşılık öğrencilerin % 8,8'inin ise (22) İmam hatip Lisesine gelmeden önce din eğitimi almadıkları görülmektedir. Bir öğrenci ise sorulan soruya cevap vermemiştir.

Bu verilerden anlaşıldığına göre, İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin büyük bir çoğunluğu din eğitimi alarak İmam Hatip Liselerine gelmektedirler.

Toplumun içinde yaşayan kişilerin, sağlıklı bir şekilde hayatını devam ettirebilmesi için kazanması gerekli özellikler vardır. Bunlar; a) Toplumda yaşayan tüm fertlerde olması gereken özellikler, b) Kişiler arası değişiklik gösteren özellikler. Yani her bireyde farklı şekilde tezahür eden özellikler. Toplumda yaşayan tüm fertlerin bilmesi gereken özellikler toplumun dili, dini, ahlakı gibi toplumun geneline

⁹¹ Figen Kervankaya, "İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme", *Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.1 (2014): 130.

⁹² Benzer bulgular için bk. Karateke, İmam Hatip Öğrencilerinin Beklenti ve sorunları Batman Örneği, 50.

şamil özelliklerdir. Kişiler arası farklılık gösteren ve herkesin aynı derecede bilmesi gerekmeyen özellikler ise mesleki bilgilerdir. Bu açıdan bakıldığında eğitimin iki ayağı vardır. Bunlar: Genel eğitim ve özel eğitimidir. Genel eğitimin amacı bireyi o toplumun üyesi yapmaktır. Bu eğitim ailede, okulda ve çevrede bilinçli ya da bilinçsiz kişide bir değişikliğe sebep olabilecek her türlü etkiyi kapsamına alır. Genel eğitim içerisinde din eğitimi de yer almaktadır.⁹³

Din eğitimi, din ile alakalı bilgilerin verilmesidir. Din eğitimini ailede anne baba ve akrabalar, çevrede komsular ve okulda ise bu işin eğitimini almış öğretmenler verir.⁹⁴ Toplumumuzda bireyler, hayatlarının her aşamasında dini unsurlarla karşılaşmaktadırlar. Bu karşılaşma esnasında din ile ilgili bilgiler de edinmektedirler. Bu konuda ilk bilgilenme ailede başlayarak bunu çevre, cami ve okul devam ettirmektedir. Bu sayılan unsurlar kişinin din eğitimi konusunda bir hazırbulunuşluk seviyesini oluşturmaktadır.

Hazırbulunuşluk, olgunlaşmayla ilgili bir kavram olmakla birlikte, herhangi bir konunun gerektirdiği önkoşulları, özellikleri taşımak, ön yaşantılara sahip olmak anlamına gelmektedir.⁹⁵ Din eğitiminde hazırbulunuşluktan kastımız, bilişsel hazırbulunuşluktur. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun, İmam Hatip Lisesinden önce belli bir düzeyde din eğitimi almaları belli bir hazırbulunuşluk seviyesinde İmam Hatip Liselerine geldiklerini gösterir.

3.2.3. Öğrencilerin Din Eğitimi Nereden Aldıkları

Tablo 3.14 : Öğrencilerin Din Eğitimi Nereden Aldıkları

Din Eğitimi Aldıkları Yer	Sayı	% Yüzde
Ailemden	69	27.1
İmam Hatip Ortaokulundan	60	23.5
Cami ve Kur'an Kursundan	194	76.1

İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin bu okula gelmeden önce din eğitimi alıp almadıklarının bilinmesi kadar, din eğitimini nereden aldıklarının bilinmeside faydalı olacaktır. Çünkü din eğitimini aldığı yer, aldığı din eğitiminin sağlam kaynaklardan alınıp alınmadığını ortaya koyacaktır. Sağlam kaynaklardan alınmayan din eğitimi İmam Hatip Lisesinde alınan eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir.

⁹³ Beyaza Bilgin, "Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri", *Anakara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.1 (1981): 474.

⁹⁴ Bilgin, *Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri*, 474.

⁹⁵ Şişman, *Eğitim Bilimine Giriş*,189.

Buradan hareketle öğrencilere “din eğitimini nereden aldıkları” yönünde bir soru sorularak aldıkları din eğitiminin kaynağı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 3.14’de görüldüğü gibi din eğitimini, öğrencilerin % 27,1’i (69) aileden, % 23,5’i (60) İmam Hatip Ortaokulundan aldığını belirtirken, % 76,1’i ise (194) Cami ve Kur’an Kursundan aldığını belirtmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu (% 71,6’sı) din eğitimini Cami ve Kur’an Kurslarından aldığını belirtmiştir. Okulların tatil olduğu zamanlarda, kişilerin kendi isteğine, yaşı küçük olanlarında anne babasının isteğiyle Kur’an-ı Kerim’i ve anlamını öğrenmeleri, dini bilgilerini geliştirmeleri, sosyal ve kültürel faaliyetlerle dini etkinlikler gerçekleştirmeleri amacı ile Kur’an Kurslarında, Camilerde ve yetkili makamların kursun yapılmasına uygun gördüğü alanlarda yaz Kur’an kursları açılmaktadır. Bu kurslar iki ayı geçmemek üzere ve haftada beş gün olarak planlanmaktadır.⁹⁶ Kur’an Kursu olmayan veya şartları uygun olmayan yerlerde veya istekli olan kişilere Kur’an-ı Kerim ve anlamı ile gerekli dini bilgileri öğretmek üzere ilgili müftülüğün teklifi ile camilerde Kur’an kursları açılır. Bu kurslar, eğitim-öğretim açısından fiziki şartları uygun camilerde, müstemilatında veya müftülükçe uygun görülen yerlerde açılmaktadır.⁹⁷

Yaz Kur’an Kurslarında; dersler haftada 5 gün, günde 6 saat olmak üzere 4 hafta olarak uygulanır. Program; Kur’an-ı Kerim, Temel Dini Bilgiler (İtikat, İbadet, Ahlak, Siyer), Sosyal ve Kültürel Etkinlikler derslerinden oluşmaktadır. Kur’an-ı Kerim 15, Temel Dini Bilgiler 12 (İtikat 2, İbadet 4, Ahlak 2, Siyer 4), Sosyal ve Kültürel Etkinlikler 3 saat olmak üzere haftada 30, toplam 120 saatlik krediden oluşmaktadır.⁹⁸

Yaz Kur’an kurslarının birçok amacı olmakla birlikte şu şekilde özetleyebiliriz:⁹⁹

a- Yaz kurslarında kazanılması amaçlanan hedefler ve kurs süresince uygulanan etkinlikler ile kurs öğrencilerinin dini bilgileri öğrenmeleri, öğrenilen bilgileri anlayarak pratiğe dökmeleri hedeflenirken okullarında elde etmiş oldukları kazanımlarında desteklenilmesi amaçlanmaktadır.

---

⁹⁶ DİB Kur’an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar İle Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği, 25.md.

⁹⁷ DİB Kur’an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar İle Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği, 26.md.

⁹⁸ DİB Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, "Yatılı Yaz Kur’an Kursları Öğretim Programı" s.5

⁹⁹ Ahmet Ali Çanakcı, "Öğrenme ve Öğretme Süreci Açısından Yaz Kur’an Kursları (Balıkesir Örneği)", (Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2014), 111.

b- Din eğitiminde önemli bir yeri olan cami ile kursa gelen çocukların ilişki kurmasına ve cami kültürünün erken yaşlarda oluşmasına katkı sağlamak.

c- Öğrencilerin dini bilgilerini güçlendirerek, hem dini hem de ahlaki değerlere hassasiyet göstermelerini sağlamak.

d- Karakterli bir kişilik oluşturmalarına yardımcı olmak.

Yaz kursları yukarıda belirtilen amaçları, programları ve kursa katılan öğrencilerin sayıları düşünüldüğünde ülkemizde önemli bir işlev görmektedir. Ayrıca yaz kurslarında ehil görevliler tarafından din eğitiminin planlı, programlı bir şekilde verilmesi bu kursları din eğitimi açısından önemli hale getirmektedir. Yaz kurslarında düzenli din eğitim alan öğrencilerin İmam Hatip Lisesindeki meslek derslerinde, özellikle de Kur'an-ı Kerim dersinde zorlanmamaları beklenmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin % 27,1'i de din eğitimini ailelerinden aldıklarını belirtmiştir. Din eğitiminin verildiği önemli yerlerden biri de ailedir. Çocuğun dini duyguları ve inancı sağlıklı ve mutlu bir aile içerisinde daha iyi olgunlaşır. Bu yıllarda kazanılan dini tecrübeler çocuğun gelecekte dini şahsiyetinin oluşmasında son derece etkili olur. Ailenin ve aile içindeki bireylerin aile içi ilişkileri, birbirlerine karşı tutum ve davranışlarının çocuk üzerindeki etkisi büyüktür. Aile içerisindeki çocuğun topluma ayak uydurabilmesinde ve yaşadığı toplumda örnek bir şahsiyet olabilmesinde ailenin yeri büyüktür.¹⁰⁰ Bu açıdan bakıldığında ailenin çocuğun eğitimi ile ilgilenmesi ve topluma faydalı bir birey olarak yetiştirmesi ailenin en temel görevlerindedir. Çocuğun yetiştirilmesinde aile en etkin yapıdır. Çocuğun kişilik ailede şekillenmeye başlar.¹⁰¹

Ailenin psikolojik, pedagojik ve sosyolojik öneminin yanında, çocuğun din eğitimi almasında da en önemli etken olması Kur'an-ı Kerim ayetlerinde ve Peygamberimizin (sav) hadislerinde vurgulanmaktadır. Din eğitimi ile ilgilenenler ise bu iki kaynağı baz alarak, ailenin, çocukların dini eğitiminden mesul olduklarını belirtmektedirler.¹⁰²

Ailenin gelişim basamaklarına uygun bir şekilde din eğitimi vermesi gerekir. Bebeklik döneminden başlayarak gelişim özelliklerine göre din eğitimi verilmelidir.

¹⁰⁰ M. Faruk Bayraktar, "Ailenin Eğitim Görevi", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, sy.2 (1995): 117.

¹⁰¹ Mehmet Emin Ay, *Ailede Okulda İdeal Din Eğitimi*, (İstanbul: Mavi Yayınları, 1997), 16.

¹⁰² Dodurgalı, *Ailede Din Eğitimi*, 365-366.

İmam Hatip Lisesine gelene kadar sağlıklı bir şekilde verilen din eğitimi, İmam Hatip Lisesinde verilen din eğitimine olumlu manada katkı sağlar.

Çocukların İmam Hatip Lisesinde aldıkları din eğitimiyle doğru orantılı bir şekilde bu dönemde de ailenin desteğine ihtiyaç vardır. Çünkü bu dönemde öğrenciler çalkantılı bir dönem yaşarlar. Bu dönem için bir arayış dönemi diyebiliriz. Ergen kim olduğunu, neye bağlanacağını, amacını sorgular. Genç, başta kendi iç dünyası olmak üzere çevresindeki insanlarla ilişkilerini düzenlemeye başlar.¹⁰³ Böyle bir dönemde ailenin gencin içinde bulunduğu duruma göre davranması çok önemlidir.

Din eğitimini İmam Hatip Ortaokulundan aldığını söyleyen öğrencilerin oranı da % 23,5'dir. İmam Hatip Ortaokulları din öğretiminin en sağlıklı şekilde verildiği yerlerden birisidir. Özellikle İmam Hatip Liselerine ön hazırlık sağlaması bakımından buralarda alınan din eğitimi daha önemlidir. Çünkü müfredat gereği İmam Hatip Ortaokullarında görülen derslerde elde edilen kazanımlar, İmam Hatip Lisesindeki derslerde elde edilmeyi düşünülen kazanımların alt yapısını oluşturmaktadır. İmam Hatip Ortaokullarında sağlıklı bir şekilde edilen bu kazanımlar, İmam Hatip Lisesindeki meslek derslerinin daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır.

Dolayısıyla gerek ailede gerek yaz kurslarında gerekse de İmam Hatip Ortaokullarında alınan din eğitimi İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin din eğitimi açısından hazırbulunuşluklarını belli bir düzeye getirir. Ailede alınan din eğitimi öğrencilerin duyuşsal hazırbulunuşluklarına, yaz kurslarında ve İmam Hatip Ortaokullarında alınan din eğitimi de öğrencilerin bilişsel hazırbulunuşluklarına katkı sağlar.

3.3. ÖĞRENCİLERİN SORUN VE BEKLENTİLERİ

Öğretmen, öğrenci, okul idaresi çeşitli araç ve gereçler eğitim sürecinin belirleyici unsurlarıdır. Bu unsurların bir biri ile uyumlu ve etkileşimli olması eğitimin kalitesini belirler. Okullarda amaç eğitim olduğuna göre bu girdilerin maksimum düzeyde işbirliği içinde eğitime hizmet etmesi gerekir. Bu nedenle öğrencilere sağlanan eğitim miktarı ile eğitim süresi, yoğunluğu ve eğitim girdilerinin kalitesi arasındaki ilişki eğitim hizmetlerinin üretim fonksiyonunu verir.¹⁰⁴

---

¹⁰⁴ Türker Kurt, *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* (Ankara: Pegem Yayınları, 2012), 300.

İmam Hatip Liselerinde eğitim kalitesinin artması için yukarıda sayılan unsurların sorunsuz bir şekilde eğitime hizmet etmesi gerekir. Bu amaçla İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerin sorunlarını tespit etmek amacı ile eğitimin girdileri olarak gösterilen öğrenci, öğretmen, yönetim hizmetleri, binalar ve çeşitli araçların eğitim sürecinde, öğrencilere göre sorun teşkil eden yönlerini tespit etmek amacıyla sorular soruldu. Öğrencilerin sorunlarının tespiti araştırmamızın bu bölümdeki birinci unsuru oluşturur.

Bu bölümde tespit edilmeye çalışılan ikinci unsur da öğrencilerin beklentileridir. Öğrencilerin beklentilerinin ne olduğu, beklentilerinin karşılanıp karşılanmama durumu araştırmamız açısından önemlidir.

Öğrencilerin beklenti ve sorunlarının tespit edilmeye çalışılacağı bu bölüm araştırmamızın temelini oluşturmaktadır. Çözüm önerilerimiz bu bölümde elde edilen verilere göre yapılacaktır.

3.3.1. Öğrencilerin Okulların Fiziki Yapısı İle Alakalı Gözlemledikleri Problemler

Tablo 3.15 : Öğrencilerin Okulların Fiziki Yapısı İle Alakalı Gözlemledikleri Problemleri

Okulun Fiziki Yapısı İle Alakalı Problemler	Sayı	% Yüzde
Okul Bahçesi Yetersiz	83	32,5
Mescit Yetersiz	43	16,9
Kütüphane Yetersiz	91	35,7
Spor Salonu Yetersiz	189	74,1
Okul Binası Eski	143	56,1
Laboratuvarlar Yetersiz	169	66,3

Öğrencilerin hayatında önemli yer tutan okulların işlevleri, Milli Eğitim'in genel amaçlarına uygun olarak planlanmış hedefleri, belirli dersler vasıtası ile öğrencilere kazandırmaktır. Planlanan hedefleri öğrencilerin kazanması; belli bir eğitim süreci sonunda gerçekleşmektedir. Öğrencilerin belirlenen hedeflere ulaşabilmesi eğitim sürecinin önemli bir unsuru olan öğrenme yolu ile olmaktadır. Öğrencilerin önceden belirlenen hedeflere ulaşabilmeleri, yani ailelerinin ve toplumun onlardan beklentilerini gerçekleştirebilmeleri için de kaliteli öğretim hizmetlerine uygun fiziki mekanlara gerek duyulmaktadır.¹⁰⁵

Öğrenim hizmetlerinin verildiği okulun fiziki mekanları eğitimin kalitesini etkileyen faktörler arasındadır. "Öğrencilerin Okulların Fiziki Yapısı İle Alakalı

¹⁰⁵ İsmail Arıcı, "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği)", (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007), 18.

Gözlemedikleri Problemler" sorusu, İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin okullarındaki fiziki durumlarla alakalı gözlemedikleri problemleri tespit etmeye yönelik bir sorudur.

Tablo 3.15’de görüldüğü gibi okulların fiziki yapısı ile alakalı İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin % 32,5’i (83) okul bahçesinin yetersiz olduğunu, % 16,9’u (43) mescidin yetersiz olduğunu düşünürken, % 35,7’si (91) kütüphanenin yetersiz olduğunu, % 74,1’i (189) spor salonunun yetersiz olduğunu, % 56,1’i ise okulun eski olduğunu düşünmektedir.

3.3.2. Öğrencilerin Dersliklerin Fiziki Yapısı İle Alakalı Gözlemedikleri Problemler

Tablo 3.16 : Öğrencilerin Derslikler İle Alakalı Gözlemedikleri Problemler

Derslikler İle Alakalı Problemler	Sayı	% Yüzde
Öğrenci sayısına göre çok küçük	78	30,6
Havalandırması iyi değil	151	59,2
Ses yalıtımı iyi değil	62	24,3
Kullanılan araç ve gereçler eski (masa, sıra vb...)	70	27,5
Akıllı tahta düzenli çalışmıyor	127	49,8

Derslikler, okul içerisinde öğrencilerin en çok zaman geçirdikleri, eğitim ve öğretimin bire bir yapıldığı yerlerdir. Dersliklerin fiziki yapıları eğitim öğretim için önem arz etmektedir. Dersliklerin fiziki yapısı ile alakalı problemler öğrencileri doğrudan etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında dersliklerin fiziki yapısı ile alakalı problemlerin tespiti önemlidir.

Tablo 3.16’da görüldüğü gibi öğrencilerin % 30,6’sı (78) dersliklerin öğrenci sayısına göre çok küçük olduğunu, % 59,2’si (151) dersliklerin havalandırmasının iyi olmadığını, % 24,3’ü (62) dersliklerde ses yalıtımının iyi olmadığını, % 27,5’i (70) dersliklerde kullanılan araç ve gereçlerin eski (masa, sıra vb...) olduğunu düşünürken, öğrencilerin % 49,2’si ise (127) akıllı tahtanın düzenli çalışmadığını belirtmiştir.

Elde edilen verilere göre İmam Hatip Liselerindeki mevcut fiziki yapının eğitim öğretim kalitesi açısından iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu iyileştirmeler İmam Hatip Liselerine olan ilginin artmasına sebep olacağı gibi halihazırda eğitim gören öğrencilerinde memnuniyetini artıracaktır.

3.3.3. Öğrencilerin İmam Hatip Liselerinde Görev Yapan Öğretmenler ile İlgili Gözlemledikleri Problemler

Eğitim ve öğretim sürecinde eğitimin başarısını etkileyen faktörlerden en önemlisinin, aynı zamanda en kritik olanının öğretmen olduğu belirtilmektedir. Okulun, öğrenci üzerinde tesirli olabilmesi ancak öğretmen yolu ile olabilir. Eğitim öğretim sürecinin başarıya ulaşabilmesi için okulların fiziki imkanları belli bir noktaya kadar önemlidir. Fiziksel imkanların yanı sıra, eğitim öğretim sürecinin en etkili unsuru olan öğretmenlerin tutum ve davranışları da eğitim-öğretim sürecinin başarıya ulaşmasında önemli bir faktör olduğu aşikardır. Okul içerisinde öğrencinin öğretmen ile iletişimi, öğrencinin öğretmene karşı geliştirdiği tutumu, öğrencinin başarısını önemli ölçüde etkiler.¹⁰⁶

Öğretmen; eğitim sisteminin okullardaki temel yürütücüsü, bireyin yetişmesinde yetki ve sorumluluk sahibi olan kişidir. Öğrencilerin, günün önemli bir zaman dilimini okulda öğretmenleriyle birlikte aynı ortamda geçirdikleri düşünüldüğünde, öğretmenin sahip olduğu niteliklerden doğrudan veya dolaylı olarak; olumlu veya olumsuz bir şekilde etkileneceklerdir. Olumlu yöndeki etkiler öğrencilerde “güven” duygusu oluşturacağından kişisel ve akademik gelişimlerine katkı sağlarken; olumsuz yöndeki etkiler onların kişiliğine ve akademik gelişimlerine zarar verebilecektir. Bu etki durumu kısa vadede bireye yansımış olsa da uzun vadede tüm toplumu ilgilendirmektedir. Öyle ise öğretmen bireyin zihnine bilgiyi, kalbine inceliği ve değerleri nakşeden bir sanatkâr ve bireyden topluma uzanan bir köprüyü temellendiren bir mimardır.¹⁰⁷

İslâm Eğitim klasiklerinde öğretmende olması gereken özellikler inanç, bilgi, beceri ve değer ölçülerine göre değerlendirilir. İslam eğitim klasiklerinde öğretmen profilini oluşturan temalardan birincisi "İnanç"tır. Öğretmen Allah korkusu taşıyan, dini vecibelerini yerine getiren, haramdan sakınan, ihlaslı bir kişi olmalıdır. Onun eylemleriyle söylemleri çelişmemelidir. İslam eğitim klasiklerinde öğretmen profilini oluşturan temalardan ikincisinin; “bilgi” teması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bilgi teması; “liyakat”, “konu alanı bilgisi”, “genel kültür bilgisi” ve “adabı muaşeret

¹⁰⁶ Arıcı, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği), 20.

¹⁰⁷ Feride Ersoy, *İslam Eğitim Klasiklerinde Öğretmen*, V. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı, sy.2, erişim tarihi: 19 Ocak 2018, http://www.tlck.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/2.cilt_e-kitap.pdf

bilgisi” boyutlarında toplanmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerden mesleğinde liyakatinin olması, öğreteceği konulara vakıf olması, kendi alanının dışında genel kültür bilgisine ve nerede nasıl davranması gerektiğini düzenleyen görgü kurallarına da uygun davranması beklendiği sonucuna ulaşılmıştır. İslam eğitim klasiklerinde öğretmen profilini oluşturan temalardan üçüncüsünün; “beceri” teması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beceri teması; her ne kadar birbiriyle etkileşimli olsa da “kişisel beceriler” ve “mesleki beceriler” alt boyutlarına ayrılmıştır. Öğretmenin kişisel becerileri arasında; “sezme ve düşünmeye yönelik beceriler”, “kendini geliştirmeye yönelik beceriler” ve “sosyal-yaşamsal beceriler” boyutlarının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki becerilerinin ise; “öğretim”, “danışmanlık”, “sosyal-yaşamsal” ve “gelişime açıklık” gibi dört boyutta toplandığı görülmüştür. İslam eğitim klasiklerinde öğretmen profilini oluşturan temalardan dördüncüsünün; “değer” teması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Değer teması; her ne kadar birbiriyle etkileşimli olsa da “kişisel değerler” ve “mesleki değerler” alt boyutlarına ayrılmıştır. İncelenen eserlerde, öğretmenin kişisel ve mesleki değerlerinin “bireysel duyarlılık”, “sosyal ilişkiler” ve “Allah sevgisi” boyutlarında şekillendiği görülmüştür.¹⁰⁸

Bu soruda İmam Hatip Lisesinde görev yapan öğretmenler hakkında öğrencilerin ne düşündükleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin düşünceleri tespit edilmeye çalışılırken öğretmenler meslek dersleri öğretmenleri ve meslek dersleri öğretmenleri dışındaki diğer öğretmenler şeklinde gruplandırılmıştır.

3.3.3.1. Öğrencilerin İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri Öğretmenleri İle İlgili Gözlemedikleri Problemler

Tablo 3.17 : Öğrencilerin İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri Öğretmenleri İle İlgili Gözlemedikleri Problemleri

Meslek Dersleri Öğretmenleri ile İlgili Gözlemedikleri Problemleri	Sayı	% Yüzde
Ders dışında bizimle ilgilenmiyorlar	31	12,2
Az not veriyorlar	67	26,3
Teknolojiyi kullanmada yetersizler	36	14,1
Sınıf yönetiminde yetersizler	70	27,5
Yaşadığım bir problem bulunmamaktadır	134	52,5

Tablo 3.17’de görüldüğü gibi İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri öğretmenleri hakkında ankete katılan öğrencilerin % 12,2’si (31) meslek dersleri öğretmenlerinin ders dışında kendileri ile ilgilenmediklerini, % 26,3’ü (67) meslek dersleri

¹⁰⁸ Ersoy Ersoy, İslam Eğitim Klasiklerinde Öğretmen, V. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı, 269.

öğretmenlerinin az not verdiklerini, % 14,'i (36) meslek dersleri öğretmenlerinin teknolojiyi kullanmada yetersiz olduklarını, % 27,5'i (70) meslek dersleri öğretmenlerinin sınıf yönetiminde yetersiz olduklarını düşünürken, % 52,5'i (134) ise meslek dersleri öğretmenleri ile alakalı herhangi bir problemlerinin olmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin % 52,5'inin meslek dersleri öğretmenleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir problemlerinin olmadıklarını bildirmeleri anlamlıdır. Bu durum, genel manada meslek dersleri öğretmenleri ile alakalı bir sorunun olmadığını gösterir. Genel bir sorun olmamakla birlikte, öğrencilerin bazı noktalarda beklentilerinin olduğunda gözardı edilmemelidir. Bu beklentileri; sınıf yönetiminde daha aktif olmaları, öğrencileri not ile değerlendirmedeki tutumlarını değiştirmeleri, teknolojiyi kullanmada daha yetkin olmaları, ders dışında öğrencilerle daha çok ilgilenmeleri şeklinde sıralanabilir.

3.3.3.2. Öğrencilerin İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri Öğretmenleri Dışında Diğer Öğretmenler İle İlgili Gözlemledikleri Problemler

Tablo 3.18 : Öğrencilerin İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri Dışında Diğer Öğretmenler İle İlgili Gözlemledikleri Problemleri

Meslek Dersleri Öğretmenler Dışında Diğer Öğretmenler ile İlgili Gözlemledikleri Problemleri	Sayı	% Yüzde
Ders dışında bizimle ilgilenmiyorlar	30	11,8
Az not veriyorlar	74	29,0
Teknolojiyi kullanmada yetersizler	22	8,6
Sınıf yönetiminde yetersizler	43	16,9
Yaşadığım bir problem bulunmamaktadır	154	60,4

Tablo 3.18'deki bulgulara göre İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri öğretmenleri dışında diğer öğretmenler hakkında; ankete katılan öğrencilerin % 11,8'si (30) ders dışında kendileri ile ilgilenmediklerini, % 29'u (74) az not verdiklerini, % 8,6'sı (22) teknolojiyi kullanmada yetersiz olduklarını, % 16,9'u (3) sınıf yönetiminde yetersiz olduklarını düşünürken, % 60,4'ü (154) ise meslek dersleri öğretmenleri dışındaki diğer öğretmenler ile alakalı herhangi bir problemlerinin olmadığını düşünmektedir.

Öğrencilerin % 60,4'ünün kültür dersleri öğretmenleri ile ilgili yaşadıkları herhangi bir problemlerinin olmadıklarını bildirmeleri anlamlıdır. Bu durum, genel manada kültür dersleri öğretmenleri ile alakalı bir sorunun olmadığını gösterir. Genel

bir sorun olmamakla birlikte, öğrencilerin bazı noktalarda beklentilerinin olduğu da göz ardı edilmemelidir. Bu beklentileri; sınıf yönetiminde daha aktif olmaları, öğrencileri not ile değerlendirmedeki tutumlarını değiştirmeleri, teknolojiyi kullanmada daha yetkin olmaları, ders dışında öğrencilerle daha çok ilgilenmeleri şeklinde sıralanabilir.

3.3.3.3. İmam Hatip Liselerinde; Meslek Dersleri Öğretmenleri ve Meslek Dersleri Öğretmenleri Dışında Diğer Öğretmenler ile İlgili, Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırılması

Tablo 3.19 : İmam Hatip Liselerinde; Meslek Dersleri Öğretmenleri ve Meslek Dersleri Öğretmenleri Dışında Diğer Öğretmenler İle İlgili, Öğrenci Görüşlerinin Karşılaştırması

Meslek Dersleri İlgili Gözlemledikleri	Sayı	% Yüzde	Diğer Öğretmenler ile İlgili Gözlemledikleri	Sayı	% Yüzde
Ders dışında bizimle ilgilenmiyorlar	31	12,2	Ders dışında bizimle ilgilenmiyorlar	30	11,8
Az not veriyorlar	67	26,3	Az not veriyorlar	74	29,0
Teknolojiyi kullanmada yetersizler	36	14,1	Teknolojiyi kullanmada yetersizler	22	8,6
Sınıf yönetiminde yetersizler	70	27,5	Sınıf yönetiminde yetersizler	43	16,9
Yaşadığım bir problem bulunmamaktadır	134	52,5	Yaşadığım bir problem bulunmamaktadır	154	60,4

Tablo 3.19’da öğrencilerin, İmam Hatip Lisesinde görev yapan meslek dersleri öğretmenleri ile meslek dersleri öğretmenleri dışındaki diğer öğretmenler ile ilgili gözlemledikleri problemler karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

Öğrenciler her iki grup öğretmenlerin de, yaklaşık olarak aynı oranda kendileri ile ilgilenmediklerini düşünmektedir.

Az not verme konusunda; % 26’sı meslek dersleri öğretmenlerinin az not verdiğini, % 29’u ise diğer öğretmenlerin az not verdiğini belirtmiştir.

Teknolojiyi kullanma konusunda; % 14,1’i meslek dersleri öğretmenlerini, % 8,6’sı diğer öğretmenleri yetersiz bulmaktadır. Burada meslek dersleri öğretmenlerinin diğer öğretmenlere oranla teknolojiyi kullanmada, oran olarak yetersiz oldukları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin günlük hayatında teknolojinin büyük yer tuttuğu yadsınamaz bir gerçektir. Buna paralel olarak bilişim teknolojilerinin her sınıfta etkili bir şekilde kullanılmasına zemin hazırlayan, etkileşimli tahtaların sınıflarda olması öğretmenlerin bu konudaki yeterliliklerini, öğrencilerin test etmesine fırsat

tanınmaktadır. Öğretmenlerin bu konudaki yetersizlikleri öğrenci tarafından çok kolay fark edilmekte ve öğretmen için olumsuz bir durum olmaktadır. Meslek dersleri öğretmenlerinin bu konuda yetersizlikleriyle değil, teknoloji konusunda öncü olmalarıyla ön planda olmaları öğrencilerin hem meslek derslerine hem de meslek dersleri öğretmenlerine olan ilgisini artıracaktır.

Sınıf yönetimi konusunda; öğrencilerin % 27,5'i meslek dersleri öğretmenlerini, % 16,9'u ise diğer öğretmenleri yetersiz bulmaktadır.

Öğrencilerin % 50,5'i meslek dersleri öğretmenleri ile, % 60,4'ü ise diğer öğretmenlerle sorun yaşamadıklarını belirtmiştir.

3.3.4. Öğrencilerin İmam-Hatip Lisesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle Alakalı Beklentileri

Tablo 3.20 : Öğrencilerin İmam-Hatip Lisesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler İle Alakalı Beklentileri

İmam Hatip Lisesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Özellikler	Sayı	% Yüzde
Bilgi	162	63,5
Kişilik	183	71,8
Samimiyet	210	82,4
Öğrenciye değer vermesi	206	80,8
Öğretmenlik mesleğini sevmesi	154	60,4
Kılık kıyafetine özen göstermesi	68	26,7

Tablo 3.20'de görüldüğü gibi; İmam-Hatip Lisesinde görev yapan öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ile alakalı, ankete katılan öğrencilerin; % 63,5'i (162) İmam-Hatip Lisesinde görev yapan öğretmenlerin sahip olması gereken en önemli özelliğin bilgi olduğu, % 71,8'i (183) bu özelliğin kişilik olduğu, % 82,4'ü (210) samimiyet olduğu, % 80,8'i (206) öğrenciye değer vermesinin en önemli özellik olduğu, % 60,4'ü (154) öğretmenlik mesleğini sevmesi olduğu konusunda görüş belirtirken, % 26,7'si ise (68) kılık kıyafetine özen göstermesinin en önemli özellik olduğu konusunda görüş bildirmiştir.

Öğretmenlik, her çağda önemini korumuş bir meslektir. Kişileri topluma hazırlama mesleği olarak bilinen öğretmelikten, toplumun ilerlemesine paralel olarak beklentilerde giderek artmıştır. Toplumların her dönem üzerine koyarak ilerledikleri

düşünüldüğünde, beklentiler her dönem artmış ve durum öğretmenin sahip olması gereken özellikler olarak öğretmene yansımıştır.¹⁰⁹

Öğretmenlik mesleğini icra edenlerden her dönem beklentinin giderek artmasının sebebi; öğretmenlik mesleğinin; eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olmanın yanında, model ve lider olma gibi sosyal sorumluluklarında gerektiren çok yönlü bir meslek olmasından kaynaklanmaktadır. Bu mesleği etkili ve verimli bir biçimde yerine getirebilmek için bir takım bilgi, beceri ve tutumlara sahip olmak gerekir.¹¹⁰

Toplumda ve öğrencilerde, genelde tüm öğretmenlerde, özelde ise İmam Hatip öğretmenlerinde model olma anlamında bazı özelliklerin bulunması yönünde beklentiler vardır. Bu beklentiler dikkate alınarak bu soruda İmam Hatip Lisesinde görev yapan öğretmenlerde bulunması gereken özellikler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızda öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde görev yapan öğretmende aradığı en önemli özellik samimiyet ve öğrenciye değer vermesi olarak çıkmıştır. Öğrenciler tarafından % 80 oranında bu özelliklerin işaretlenmesi, öğrencilerin; öğretmenlerin samimiyetine ve kendilerine değer vermelerine ihtiyaç duyduklarını gösterir.

Öğrencilerin büyük bir bölümü de (% 71,8) İmam Hatip Lisesi öğretmenlerinde bulunması gereken özellik olarak "kişilik" şikkını işaretlemiştir. Milli Eğitim Temel Kanununda; genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon öğretmenliğe hazırlık için sayılan üç önemli özelliktir.¹¹¹ Milli Eğitim Temel Kanununun bu maddesinde eksik kalan veya ihmal edilmiş olan önemli ve dördüncü husus kişilik (şahsiyet) ve karakterdir. Öğretmenlerin kişilik ve karakterlerinin geliştirilmesi, öneminden dolayı öncelikli olarak ele alınmalıdır.¹¹²

Bir dersin amacına ulaşmasında birçok etken vardır. Bu etkenlerden en önemlisi kuşkusuz öğretmendir. Öğretmen ile alakalı boyutunda iki önemli ayağı vardır. Bunlardan birincisi; öğretmenin mesleki açıdan donanımlı olması ve kendini bu alanda yenilemesidir. İkincisi ise; öğretmenin öğrencileri ile kurduğu sağlıklı ilişkidir.

---

¹⁰⁹ Davut Işıkdöğün, "Eğitim ve Din Eğitimi Kaynaklarında Öğretmen Nitelikleri (Tarihsel Süreç)", *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, sy.9 (2014): 1.

¹¹⁰ Ahmet Koç, " İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi XIII/2*, sy. 132 (2009): 132.

¹¹¹ Milli Eğitim Temel Kanunu, 23.md.

¹¹² Mustafa Öcal, *Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodlar*, (Ankara: TDV Yayınları, 1990), 34.

Öğretmenin öğrencileri ile kuracağı samimi yakınlık, öğrencinin başarısında, öğretmenin mesleki donanımından daha önemlidir.¹¹³

Öğrencilerin % 60'sı İmam Hatip Lisesi öğretmenlerinde bulunması gereken özellik olarak "bilgi" ve "öğretmenlik mesleğini sevme" şıklarını işaretlemişlerdir.

Öğrencilerin % 26'sı ise kılık kıyafetine özen göstermesi gerekliliğini belirtmişlerdir. Bu maddenin % 26'da çıkması bir öğretmenin kılık kıyafetine önem vermesinin yadsınmayacak bir gerçek olduğunu ortaya koymakla beraber; öğrencilerin öğretmenin dış görünüşünden ziyade, samimiyetine, kişiliğine, kendilerine değer vermesine ve bilgisine daha çok önem verdiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bir öğretmenin başarısı şüphesiz, öğrencileri ile olan geniş çaptaki ilişkilerine bağlıdır. O yalnız mesleğinin ehli olmakla yetinmemeli, öğrencileri ile iyi ve yararlı ilişkiler kurmaya çalışmalıdır. Çünkü başarı, gerçekte pek küçük gibi görünen çeşitli faktörlerin etkisi altındadır.¹¹⁴

3.3.5. Öğrencilerin Okul İdaresi İle Alakalı Gözlemedikleri Problemler

Tablo 3.21 : Öğrencilerin Okul İdaresi ile İlgili Gözlemedikleri Problemleri

Okul İdaresi ile İlgili Gözlemedikleri Problemler	Sayı	% Yüzde
Okul idaresi öğrencilere baskı uyguluyor	133	52,2
Okul idaresi yaşadığım sorunlarla yakından ilgilenmiyor	68	26,7
Okul idaresi ailele hiç irtibat kurmadı	27	10,6
Yaşadığım bir problem bulunmamaktadır	96	37,6

Okul idaresi okulun iş ve işlemleriyle ilgilenen okul müdür ve müdür yardımcılarında oluşur. Okulun yöneticileri; eğitim sürecinin asli unsurları olan öğretmenlere, öğrencilere, velilere liderlik ettiği gibi çevreyede liderlik yapar. Sayılan unsurlar arasında bütünlük sağlayarak eğitimde verimliliğin artmasını sağlar. Okulun, kurum kültürünün oluşturulması da okul yöneticilerinin en önemli görevlerindedir. Çünkü kurumlar oluşturulan kültürleri ile kimlik kazanırlar. Eğitimin başarıya ulaşabilmesinde bilimsel ve teknolojik gelişmelerden haberdar olmak ve bu gelişmeler doğrultusunda okulu sürekli yenilemekte okul yöneticilerinin olmazsa olmaz görevidir. Kısacası yöneticilerin görevlerini şu şekilde özetleyebiliriz; tüm imkanları

¹¹³ Arıcı, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği), 20.

¹¹⁴ Beyza Bilgin, "İmam Hatip Lisesinde Uygulama Dersleri", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.11 (1976): 317.

eğitim için seferber ederek, okulu eğitim öğretime hazırlamak.¹¹⁵ Okul yönetimi, araştırma ve planlama, örgütleme, rehberlik, izleme, denetim ve değerlendirme, iletişim ve yönetişim görevlerini yerine getirir.¹¹⁶

Okul Müdürü, ilgili amir hükümler çerçevesinde Millî Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu hedeflere ve ilkelere göre okulda sağlıklı bir eğitim ğretim ortamının oluşturulması doğrultusunda okulun kaynaklarını kullanmaktan sorumludur. Okulda ğrenci, ğretmen, veli ve okul çalışanları arasında ki uyumu ve iletişimi sağlayan ve bunlara liderlik eden kişidir.¹¹⁷ Müdür yardımcısı ise müdür ve müdür başyardımcısı ile koordineli bir Şekilde eğitim, ğretim ve yönetim işlerinin planlı, düzenli ve amacına uygun olarak yürütülmesinden sorumludur.¹¹⁸

Başta okul müdürü olmak üzere okul idaresi okulun tüm işleyişinden sorumludur. Okulun hem fiziki hem de insan kaynakları yönünden sağlıklı işleyebilmesi okul idaresinin sorumluluğu dahilindedir.

Tablo 3.21’de görüldüğü gibi, ankete katılan öğrencilerin % 52,2’si (133) okul idaresinin öğrencilere baskı uyguladığını, % 26,7’si (68) okul idaresinin yaşadığı sorunlarla yakından ilgilenmediğini, % 10,6’sı (27) okul idaresinin ailesiyle hiç irtibat kurmadığını düşünürken, % 37,6’sı ise (96) ise okul idaresi ile ilgili bir probleminin olmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin yarıdan fazlasının okul idareleri ile ilgili olumsuz kanaat ortaya koymaları anlamlıdır. Ergenlik ağındaki gençlerin kurallara ve kuralları uygulayanlara karşı olumsuz tutumunun bu oranın bu seviyede çıkmasında etkili olduğunu düşünmekteyiz. Yine de idare görevini üstlenmiş kişilerin lise çağındaki öğrencilerin gelişim özelliklerine göre kuralların uygulanması yönünde kendilerini geliştirmesi kaçınılmaz bir gerçektir. İdarenin ğrencilerin sorunları ile birebir ilgilenmesi, aileleri ile irtibat kurması ğrenci ile idare arsında olumlu bir iletişimin kurulmasına zemin hazırlayacaktır.

¹¹⁵ MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği,77/1.md.

¹¹⁶ MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği,77/2.md.

¹¹⁷ MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği,78/1.md.

¹¹⁸ MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği,80/1.md.

3.3.6.Öğrencilerin Meslek Derslerinin Haftalık Programdaki Ders Saatini Değerlendirmesi

İmam Hatip Liselerinde meslek dersleri önemli bir yer tutar. Zira meslek dersleri, İmam Hatip Liselerini diğer liselerden ayıran derslerdir. Meslek dersleri 9. sınıftan başlayarak 12. sınıfa kadar devam etmektedir.

İmam Hatip Liselerinde, 9. sınıflarda 10 saat, 10. sınıflarda 14 saat, 11. sınıflarda 13 saat ve 12 sınıflarda 12 saat meslek dersleri okutulmaktadır. Bu ders saatleri İmam Hatip Liselerinde uygulanan program türüne göre farklılık gösterebilmektedir.¹¹⁹

Tablo 3.22 : İmam Hatip Liselerinde Haftalık Ders Programında Yer Alan Meslek Dersleri

Dersler	Sınıflar			
	9	10	11	12
Kur'an-ı Kerim	5	4	4	3
Arapça	4	3	-	-
Mesleki Arapça	-	-	3	3
Temel Dini Bilgiler	1	-	-	-
Siyer	-	2	-	-
Fıkıh	-	2	-	-
Hadis	-	2	-	-
Tefsir	-	-	2	-
Akaid	-	-	2	-
Hitabet ve Mesleki Uygulama	-	-	2	-
Dinler Tarihi	-	-	-	2
Kelam	-	-	-	2
İslam Kültür ve Medeniyeti	-	-	-	2
Osmanlı Türkçesi	-	1	-	-
Toplam	10	14	13	12

İmam Hatip Liselerinde okutulan meslek dersleri ile alakalı ilgili çevrelerde iki farklı görüş hakimdir. Birinci görüş sahipleri, İmam Hatip Liselerinden mezun olan öğrencilerin din görevlisi olabileceğinden hareketle verilen meslek derslerinin yetersiz olduğunu düşünürlerken, ikinci görüşe sahip kimseler ise meslek derslerinin fazla olmasının öğrencilerin üniversiteye yerleşmelerinde olumsuz etki yarattığını, hatta bundan dolayı yüksek puanlı öğrencilerin İmam Hatip Liselerini tercih etmediklerini

¹¹⁹ Fen ve Sosyal Bilimler Programı/Projesi uygulayan Anadolu imam hatip liselerinde Kur'an-ı Kerim dersi 11. sınıflarda 3 ders saati; Arapça dersi 10. sınıflarda 2 ders saati, Mesleki Arapça 11 ve 12. sınıflarda 2 ders saati, Dinler Tarihi 12. sınıflarda 1 ders saati okutulacak, Zorunlu Osmanlı Türkçesi dersi okutulmayacaktır. Sanat veya Spor Programı/Projesi uygulayan Anadolu imam hatip liselerinde Yabancı Dil dersi 9. Sınıflarda 2 saati; Matematik dersi 10. Sınıflarda 5 saati; Arapça dersi 9. Sınıflarda 3, 10. sınıflarda 2 ders saati; Mesleki Arapça 11 ve 12. sınıflarda 2 ders saati; Kur'an-ı Kerim dersi 11. sınıflarda 3 ders saati; Dinler Tarihi 12. sınıflarda 1 ders saati okutulacak, zorunlu Osmanlı Türkçesi dersi okutulmayacaktır. Bkz. M.E. B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi

düşünmektedirler. Bu soruyla konunun merkezinde olan öğrencilerin ne düşündükleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 3.23 : Öğrencilerin Meslek Derslerinin Haftalık Programdaki Ders Saatini Değerlendirmesi

Meslek Derslerinin Haftalık Programdaki Ders Saatini Değerlendirmesini	Sayı	% Yüzde
Yeterli	208	81,9
Kısmen yeterli	29	11,4
Yetersiz	17	6,7
Toplam	254	100,0

Tablo 3.23'e göre ankete katılan öğrencilerin % 81,9'u (208) meslek derslerinin haftalık programındaki saatlerinin yeterli olduğunu düşünürken, % 11,4'ü (29) kısmen yeterli olduğunu, % 6,7'si ise yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Kanaatimizce öğrencilerin haftalık ders programındaki meslek derslerini yeterli ya da yetersiz görmesi öğrencilerin okuldan sonraki planlarıyla yakından alakalıdır. Öğrencilerin sadece % 3,5'nin İmam Hatip Lisesinden sonra Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde çalışmayı düşünmesi, öğrencilerin % 81,9'nun meslek derslerinin haftalık programdaki ders saatlerini yeterli bulmasında etkili olmuştur. Kısmen yeterli olarak görüş bildiren öğrencileri de düşündüğümüzde bu oran % 90'ın üzerine çıkmaktadır. Öğrencilerin % 6,7'si meslek derslerinin haftalık programdaki ders saatlerini yeterli bulmamaktadır.

3.3.7. Öğrencilerin Haftalık Ders Programında Olmasını İstedikleri Dersler

Tablo 3.24 : Öğrencilerin Haftalık Ders Programında Olmasını İstedikleri Dersleri

Haftalık Ders Programında Olmasını İstedikleri Dersler	Sayı	% Yüzde
Müzik	69	27,1
Görsel Sanatlar	60	23,5
Bilgisayar	128	50,2
Olmasını istediğim ders yok	75	29,4

İmam-Hatip Liselerinde, meslek dersleri ve fen, sosyal bilimler dersleri birlikte verilmektedir. İmam Hatip Liselerinin müfredatında fen, sosyal ve meslek dersleri zorunlu olarak okutulmaktadır. Gelenek ile modernin aynı zeminde buluşturulması, kökünden kopmayan, dini değerlerine bağlı aynı zamanda çağın şartlarına uygun bireylerin yetişmesine katkı sağlamaktadır. Cumhuriyet dönemi boyunca İmam Hatip Mektepleri ile başlayan süreçte bu okullar için hazırlanan müfredatların genel olarak % 60'nı fen ve sosyal bilimler dersleri, % 40'nı meslek dersleri oluşturmuştur. Ayrıca müfredat içerisinde yer alan fen ve sosyal bilimler dersleri kendi şartları içerisinde

okutulmakta, bu dersler dini bakış açısından bağımsız bir şekilde bu okullarda yer almaktadır. Fen ve sosyal bilimler derslerini okutan öğretmenler üniversitelerin fen ve sosyal bilimler ile alakalı bölümlerinden mezun olmaktadır. İmam Hatip Liselerinde uygulanan eğitim tarzı sadece müfredattaki fen ve sosyal bilimler dersleri için geçerli değil, aynı zamanda meslek dersleri için de geçerli olmaktadır.¹²⁰

İmam Hatip Liselerinde, diğer liselerden farklı olarak meslek dersleri olduğu için, diğer liselerde olan bazı dersler, İmam Hatip Liselerinde ya yoktur ya da ders saatleri azdır. Görsel sanatlar ve müzik dersi diğer liselerde haftalık ders programında varken, İmam Hatip Liselerinde yoktur.¹²¹ Aynı şekilde Fen Liselerinde 2017 yılında zorunlu hale getirilen¹²² "Bilgisayar Bilimi" dersi de İmam Hatip Liselerinde yoktur.

Bu soru, diğer liselerde olup da İmam Hatip Liselerinde olmayan Görsel Sanatlar, Müzik ve Bilgisayar Bilimi derslerini İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerin, haftalık ders programlarında isteyip istemediklerini tespit etmeye yöneliktir.

Tablo 3.24'de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin % 27,1'si (69) haftalık ders programına müzik dersinin eklenmesini, % 23,5'i (60) görsel sanatlar dersinin eklenmesini, % 50,2'si (128) bilgisayar dersinin eklenmesini, % 29,4'ü (75) ise haftalık ders programında ilave başka bir dersin olmasını istememektedir.

Bu sonuçlardan ankete katılan öğrencilerin yaklaşık % 30'nun haftalık ders programında olan derslerden memnun olduğu, geriye kalan öğrencilerin ise haftalık ders programına ilave dersler konulmasını istediği ortaya çıkmaktadır.

"Haftalık Ders Programında Olmasını İstedığınız Dersler" sorusu altında verilen derslerin ikisi sanatsal (Müzik, Görsel Sanatlar), biri de bilişime yöneliktir. Öğrencilerin hem sanatsal yönü olan "müzik" ve "görsel sanatlar" derslerini hem de bilişime yönelik "Bilgisayar Bilimi" dersini % 50'nin üzerinde istemeleri, öğrencilerin bu iki alana ilgilerinin ve ihtiyaçlarının olduğunu gösterir.

Sanat, kişilerin kendisini en iyi şekilde ifade ederken, dayanışma ve grupla çalışma alışkanlığının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda sanat, üretici

---

¹²⁰ İbrahim Aşlamacı, *Pakistan Medreselerine Model olarak İmam-Hatip Liseleri: Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme*, erişim tarihi: 15 Şubat 2018, https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/46276526/ibrahim_aslamaci.pdf

¹²¹ MEB, *Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi*, erişim tarihi: 07 Şubat 2017, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_02/21173451_ort_ogrtm_hdc_2018.pdf

¹²² MEB *Tebliğler Dergisi* 80, sy. 2717 (2017): 1550.

kişilerin yetişmesine de olanak sağlamaktadır. Kişilerin özel yeteneklerine bakılmadan her yaşta ve her seviyede kişiler için sanat eğitimi olanağı sağlanmalıdır. Bu eğitim önemine binaen, her kademedeki ve her yaşta eğitim gören öğrenciler için kesintisiz olarak devam etmelidir.¹²³ Sanatsal derslerin İmam Hatip Liselerinde verilmesi öğrencilerin öz güveninin artmasına ve yetenekli öğrencilerin keşfedilmesine zemin hazırlayacaktır.

Yaşadığımız zamanda bilişim hayatımızın vazgeçilmez bir unsurudur. Öğrencilerin bu alana ilgisi herkesin malumudur. Bilişime yönelik derslerin İmam Hatip Lisesi ders programlarında olması öğrencilerin bu güncel meraklarını gidermesi ve bu bilgileri sağlıklı bir ortamda öğrenmeleri açısından önemlidir.

İmam Hatip Liselerinde hem sanatsal hem de bilişime yönelik derslerin haftalık ders programında yer bulması, bu derslere kabiliyeti olan öğrencilerin keşfedilmesine zemin hazırlayacaktır. Kanaatimizce haftalık ders programlarına bu dersler koyulmalıdır. Eğer ders yoğunluğu açısından bu durum mümkün değilse bile, bu dersler okul müdürlüklerinin açacağı kurslar vasıtasıyla öğrencilere verilmelidir. Özellikle akademik başarısı düşük olan öğrenciler üzerinde bu derslerin olumlu etki yapması mümkündür.

3.3.8. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Beklentilerinin Karşılama Durumu

Tablo 3.25 : İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Beklentilerinin Karşılama Durumu

İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Beklentilerinin Karşılama Durumu	Sayı	% Yüzde
Evet	83	32,5
Hayır	56	22,0
Kısmen	116	45,5
Toplam	255	100

İmam Hatip Liselerini tercih ederek bu okullara gelen her öğrencinin bir beklentisi vardır. Öğrenciler okula adaptasyon sürecini atlattıktan sonra İmam Hatip Liselerinin gerçekleriyle kendi beklentilerinin uyuşup uyuşmadığını test etme fırsatı bulmaktadırlar. İmam Hatip Liselerinde öğrencilerin beklentilerinin karşılanıp karşılanmaması öğrencilerin bu okulları benimsemesini ve akademik başarısını olumlu ya da olumsuz yönde etkiler.

¹²³ MEBOGM, *Ortaöğretim 9,10,11 ve 12. Sınıflar Müzik Dersi Öğretim Programı*, erişim tarihi: 07 Şubat 2017, <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=359>

Gözlemlerimize göre İmam Hatip Lisesinde beklentilerinin karşılandığını gören öğrencilerin okula adaptasyonunun daha kolay olduğu ve akademik yönden de daha başarılı oldukları görülmektedir. Beklentilerinin karşılanmadığını gören öğrencilerin ise; okula uyum konusunda sorun yaşadıkları, akademik yönden daha başarısız oldukları ve bir kısmının da zaman içerisinde nakil yoluyla başka bir ortaöğretim kurumuna geçtikleri görülür.

"İmam-Hatip Lisesinde okumakla beklentilerinizin karşılandığını düşünüyor musunuz?" sorusu ile İmam Hatip Lisesinde okuyan öğrencilerin beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını tespit etmeye çalışacağız.

Tablo 3.25'deki bulgulara bakıldığında, ankete katılan öğrencilerin % 32,5'i (83) İmam Hatip Lisesinde beklentilerinin karşılandığını düşünmektedir. Buna karışık öğrencilerin % 22'si (56) İmam Hatip Lisesinde beklentilerinin karşılanmadığını, % 45,5 'i ise (116) beklentilerinin kısmen karşılandığını belirtmişlerdir.

Ankete katılan öğrencilerin yaklaşık % 20'si beklentilerinin karşılanmadığını belirtmiştir. Kısmen karşılandığını ifade edenlerde düşündüğümüzde büyük bir oran İmam Hatip Lisesinde beklentilerinin karşılandığını ifade etmişlerdir. İmam Hatip Liselerinde öğrencilerin %70'nin beklentilerinin tamamen ya da kısmen karşılanma oranı memnuniyet vericidir. Fakat %20 oranında da olsa beklentilerinin hiç karşılanmaması üzerinde durulması gereken bir konudur.

3.3.9. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Memnuniyet Durum

Tablo 3.26 : İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Memnuniyet Durumu

İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin Memnuniyet Durumu	Sayı	% Yüzde
Memnunum	103	40,4
Kısmen Memnunum	122	47,8
Memnun Değilim	30	11,8
Toplam	255	100

Tablo 3.26'a göre ankete katılan öğrencilerin % 40,4'ü (103) İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun olduğunu belirtmiştir. Buna karşılık öğrencilerin, % 47,8'i (122) İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten kısmen memnun olduğunu belirtirken % 11,8'i (30) ise İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun olmadığını belirtmiştir.

Bu veriler, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun oldukları sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun İmam Hatip Lisesini kendi istekleri ile seçmelerinin, İmam Hatip Lisesindeki öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin yüksek olmasında etkili olduğunu düşünmekteyiz.

3.3.9.1.İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Görmekten Memnun Olma Sebepleri

Tablo 3.27 : İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Görmekten Memnun Olma Sebepleri

İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Görmekten Memnun Olma Sebepleri	Sayı	% Yüzde
Din eğitimin verilmesi	176	69,6
Arkadaşlık ortamının güzel olması	91	35,7
Öğrencilerin zararlı alışkanlıklarının olmaması	32	12,5
Öğretmenlerin öğrencilerle daha çok ilgilenmesi	46	18,0

Tablo 3.27'deki bulgular İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin, İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun olma sebepleri konusundaki yüzdeler dağılımı göstermektedir. İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin % 69,6'sı (176) din eğitimi verilmesinden dolayı, İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun olduğunu, % 35,7'si (91) İmam Hatip Liselerinde arkadaşlık ortamının güzel olmasından dolayı memnun olduğunu, % 12,5'i (32) İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin zararlı alışkanlıklarının olmamasından dolayı memnun olduğunu belirtirken, % 18'i ise (46) İmam Hatip Liselerindeki öğretmenlerin öğrencilerle daha çok ilgilenmelerinden dolayı İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun olduklarını belirtmişlerdir.

İmam Hatip Liseleri, fen ve sosyal derslerin yanında doğru kaynaktan din derslerinin de verildiği yerler olduğu düşünüldüğünde, ankete katılan öğrencilerin yaklaşık % 70'nin İmam Hatip Liselerinde din eğitimi verilmesinden dolayı bu okullardan memnun olduğunu belirtmesi anlamlıdır. Bu durum bu okulların kuruluş amaçlarıyla ve İmam Hatip Liselerinin ülkemizde üstlendiği misyonla örtüşmektedir.

3.3.9.2. İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Görmekten Memnun Olmama Sebepleri

Tablo 3.28 : İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Görmekten Memnun Olmama Sebeplerini

İmam Hatip Lisesinde Okuyan Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Görmekten Memnun Olmama Sebepleri	Sayı	% Yüzde
Meslek derslerinin zor olması	103	40,4
Akademik başarının düşük olması	75	29,5
Arkadaşlık ortamının kötü olması	74	29,0
Hocaların tutumu	49	19,2
Düzenli ders işlenmeyişi	48	18,8
Üniversiteye girmede endişe yaşama	107	42,1

Tablo 3.28'de İmam Hatip Lisesinde okuyan öğrencilerin, İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun olmama sebepleri konusundaki yüzdelik dağılım görülmektedir. İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin % 40,4'ü (103) İmam Hatip Liselerinde meslek derslerinin zor olmasından dolayı memnun olmadıklarını, % 29,5'i (75) İmam Hatip Liselerinde akademik başarının düşük olmasından dolayı memnun olmadıklarını, % 29'u (74) İmam hatip Liselerinde arkadaşlık ortamının kötü olmasından dolayı memnun olmadıklarını, % 19,2'si (49) İmam Hatip Lisesindeki öğretmenlerin tutumundan dolayı memnun olmadıklarını belirtirken, % 18,8'i (48) İmam Hatip Lisesinde düzenli ders işlenmeyişinden dolayı memnun olmadığını, % 42,1'i ise (107) İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmesinden dolayı üniversiteye girmede endişe yaşamasını sebep olarak göstererek, İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

İmam Hatip okullarının müfredatları içerisinde fen ve sosyal bilimler dersleri ile dini derslerin birlikte yer alması, eğitimin İmam Hatip Liselerinde din eğitimi ile genel eğitimin bir bütünlük içerisinde verilmesini sağlamaktadır. İmam Hatip Liseleri bu şekli ile din eğitimi almak isteyenlerin genel eğitim içerisinde yer alan derslerdende mahrum olmamasını sağlamaktadır. Ayrıca genel eğitim içerisindeki dini derslerin daha detaylı bir şekilde öğrenilme ihtiyacını da bu sistem karşılamaktadır. İmam Hatip Liselerinin okul ortamında oluşturduğu dini atmosferde bu okulların alternatif bir özelliğidir. Bu müfredat yapısı ayrıca, bu okullardan mezun olan öğrencilerin sadece din hizmetleri alanında değil, farklı alanlarda da hizmet etmesini sağlamaktadır.

Toplumumuzda dini değerlerin önemli bir yer tuttuğu düşünüldüğünde, dini değerlerden haberdar olmak yaşanan topluma ayak uydurmayı kolaylaştırmaktadır.¹²⁴

Bu durum; toplumda yaşanan bir soruna çözüm olsa da, bazı öğrenciler için bir sorunun sebebi olabilmektedir. Meslek derslerinin zorluğundan şikayet eden öğrenciler üniversite hazırlık sürecinde meslek derslerine ayrılan zamanı, bir zaman kaybı olarak görmektedirler. Bu durum da, öğrencilerde imam Hatip Liselerinden memnun olmama durumu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablo 29'da görüldüğü gibi öğrencilerin % 40'ı meslek derslerinin zor olduğunu ve üniversiteye girmede endişe yaşadıklarını belirtmişlerdir.

3.3.10. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Eğitim Öğretimle İlgili Sorunlarının Çözümüne Yönelik Beklentileri

Öğrencilerin eğitim öğretimle alakalı sorunları tespit etmesi kadar eğitim öğretimle alakalı sorunların çözümüne yönelik beklentilerini de ifade etmesi önemlidir. Bu soruyla, öğrencilerin eğitim öğretimle alakalı sorunlarının çözümüne yönelik beklentilerini tespit etmeye çalışacağız.

Tablo 3.29 : Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Eğitim Öğretimle İlgili Sorunlarının Çözümüne Yönelik Beklentileri

Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Eğitim Öğretimle İlgili Sorunlarının Çözümüne Yönelik Beklentileri	Sayı	% Yüzde
Yeterli düzeyde sosyal faaliyet yapılmalı	129	50,6
Derslerde araştırmaya yönelik etkinliklere yer verilmeli	110	43,3
Derslerde farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmalı	149	58,4
Öğrencilerin aktif olarak derslere katılımı sağlanmalı	145	56,9
Öğretmenler öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmalı	169	66,3

Tablo 3.29'da ankete katılan öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde eğitim öğretim ile ilgili sorunların çözümüne yönelik beklentilerinin yüzdeler dağılımı ile alakalı bulgular verilmektedir. İmam Hatip Lisesinde eğitim öğretim ile ilgili sorunların çözümüne yönelik ankete katılan öğrencilerin % 50,6'sı (129) İmam Hatip Liselerinde yeterli düzeyde sosyal faaliyet yapılması gerektiğini, % 43,3'ü (110) derslerde araştırmaya yönelik etkinliklere yer verilmesi gerektiğini, % 58,4'ü (149) derslerde farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasını gerektiğini, % 56,9'u (145) öğrencilerin aktif olarak derslere katılımının sağlanması gerektiğini ifade ederken, %

¹²⁴ Aşlamacı, Pakistan Medreselerine Model olarak İmam-Hatip Liseleri: Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme, 876.

66,3'ü ise (169) ise öğretmenlerin, öğrencilerle sağlıklı iletişim kurması gerektiğini beklenti olarak ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakıldığında eğitim öğretim ortamı ile ilgili sorunlara öğrencilerin, en yüksek oranda (% 66,3) “Öğretmenler öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmalı” beklentisini çözüm önerisi olarak ortaya koyduklarını görmekteyiz.

Eğitim öğretim ortamı ile ilgili sorunlara öğrencilerin, çözüm önerisi olarak “Derslerde Araştırmaya Yönelik Etkinliklere Yer Verilmeli”, “Derslerde Farklı Öğretim Yöntem ve Teknikleri Kullanılması”, “Öğrencilerin Aktif Olarak Derslere Katılımı Sağlanmalı” maddelerinin hepsi öğretim yöntem ve teknikleriyle alakalıdır. Her üç maddeyi de öğrencilerin büyük bir çoğunlukla işaretlemesi; öğrencilerin bu konuda büyük oranda beklentilerinin olduğunu ve bu alanda kullanılan yöntem ve tekniklerin öğrencilerin beklentilerini karşılamadığını gösterir.

Yöntem ve teknikler, belirlenen hedefe ulaşmada öğretmenin etkinliğini artırmakta ve öğrencilerin konuları daha iyi anlamasına yardımcı olmaktadır. Belli bir hedefe ulaşmak için planlı bir şekilde takip edilen yolun adı yöntemdir. Yöntemin uygulama şekli ise öğretim tekniğidir.¹²⁵ Öğretme ve öğrenme sürecinin en etkin bir şekilde hedefe ulaşmasında, hedefe ve konuya uygun yöntem ve tekniklerin belirlenmesi ve uygulanması arasında sıkı bir ilişki vardır. Öğretmen, yöntem ve teknik seçerken öğrenciyi, konuyu, hedefi, çevreyi ve zamanı dikkate almalıdır.¹²⁶

Eğitim öğretim ortamı ile ilgili sorunlara öğrencilerin yarıdan fazlasının çözüm önerisi olarak, “Yeterli Düzeyde Sosyal Faaliyet Yapılmalı” beklentisi içerisinde olduğu görülmektedir. Genelde Din Öğretimi Genel Müdürlüğü özelde ise Çorum’da Milli Eğitim Müdürlüğü ve İmam Hatip Lisesi okul müdürlükleri sosyal faaliyete önem vermekte ve yıl içerisinde belirli periyotlarla sosyal faaliyetler düzenlemektedirler. Yapılan bu sosyal faaliyetlere rağmen öğrencilerin büyük bir oranda, bir problemin çözümü olarak “Yeterli Düzeyde Sosyal Faaliyet Yapılmalı” seçeneğini öne sürmeleri üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Bunun sebebi yapılan sosyal faaliyetlerin öğrenciye hitap etmemesi olabilir. İmam Hatip Liselerinde gerçekleştirilen sosyal faaliyetler; sosyal, kültürel, edebi, mesleki ve sportif alanlarda yapılmaktadır. Akademik başarı seviyesi düşük olan öğrencilere özellikle kültürel, edebi ve mesleki sosyal faaliyetlerin hitap etmediği kanaatindeyiz.

¹²⁵ Özden Yüksel, *Öğrenme ve Öğretme* (Ankara: Pegem Yayınları, 2000), 136.

¹²⁶ Süleyman Akyürek, *Din Öğretimi* (Ankara: Nobel Yayınları, 2009), 124.

Öğrencilere yöneltilen sorunun altında düşüncelerini belirtmeleri için bırakılan boşluğa, öğrencilerin özellikle büyük bir oranının sosyal faaliyet olarak gezi istemesi sosyal faaliyetlerden öğrencilerin beklentilerinin farklı olduğunu göstermektedir.

3.3.11. Öğrencilerin En Çok Sevdiği Dersler

Tablo 3.30 : Öğrencilerin en çok sevdiği dersler (Sayısal Dersler)

Dersler	Sayı	% Yüzde
Matematik	121	47,5
Kimya	48	18,8
Biyoloji	42	16,5
Fizik	29	11,4

Bu soruda, öğrencilerin en çok sevdiği dersleri tespit etmek maksadıyla açık uçlu bir soru sorularak, öğrencilerin en çok sevdiği üç dersi yazmaları istenmiştir. İmam Hatip Liselerinde okutulan dersleri genel hatlarıyla; İmam Hatip Lisesi meslek dersleri, sayısal dersler ve sözel dersler şeklinde üç gruba ayırmak mümkündür. Bu sorduğumuz soruyla öğrencilerin bu gruplara ait dersleri hangi oranda sevdiğini tespit etmeye çalışacağız.

Tablo 3.30'a baktığımızda ankete katılan öğrencilerin sayısal dersleri sevme durumları şu şekildedir: İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin % 47,5'i (121) Matematik dersini, % 48'i (188) Kimya dersini, % 16,5'i (42) Biyoloji dersini, % 11,4'ü (29) ise Fizik dersini sevdiğini belirtmiştir.

Tablo 3.31 : Öğrencilerin en çok sevdiği dersler (Sözel Dersler)

Dersler	Sayı	% Yüzde
Türk Dili ve Edebiyatı	82	32,2
Tarih	76	29,8
Beden Eğitimi	61	23,9
Coğrafya	56	22
Dil Anlatım	40	19,2
İngilizce	29	11,4
Felsefe	9	10,5
Trafik	3	6,4
Sağlık Bilgisi	1	2,1
Psikoloji	1	1,7
Sosyoloji	1	1,7
Görsel sanatlar	1	1,7

Tablo 3.31'de ankete katılan öğrencilerin sözel dersleri sevme durumları gösterilmektedir. Buna göre; İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin, % 32,2'si (82) Türk Dili ve Edebiyatı dersini sevdiğini, % 29,8'i (76) Tarih dersini sevdiğini belirtirken, % 23,9'u ise (61) Beden Eğitimi dersini sevdiğini belirtmiştir. Bu

dersleri sırasıyla Coğrafya, Dil Anlatım, İngilizce, Felsefe, Trafik, Sağlık Bilgisi, Psikoloji, Sosyoloji, Görsel Sanatlar dersleri takip etmektedir.

Tablo 3.32 : Öğrencilerin en çok sevdiği dersler (İHL Meslek Dersleri)

Dersler	Sayı	% Yüzde
Kur'an-ı Kerim	40	15,7
Arapça	32	12,6
Akaid ve Kelam	8	6,6
Siyer	5	5,8
Tefsir	5	7,9
Temel Dini Bilgiler	4	8,5
Hadis	3	3,5
Fıkıh	2	2,3
Dinler Tarihi	2	3,4
Hitabet	2	3,4
İslam Kültür Medeniyeti	2	3,4

Tablo 3.32'e göre İHL Meslek Derslerinden, ankete katılan öğrencilerin; % 15,7'i (40) Kur'an-ı Kerim dersini sevdiği, % 12,6'sı (32) Arapça dersini sevdiği, % 6,6'sı ise (8) Akaid ve Kelam dersini sevdiğini söylemektedir. Bu dersleri sırasıyla; Siyer, Tefsir, Temel Dini Bilgiler, Hadis, Fıkıh, Dinler Tarihi, Hitabet, İslam Kültür Medeniyeti dersleri takip etmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin İHL meslek derslerinden en çok sevdiği ders Kur'an-ı Kerim olarak ortaya çıkmaktadır. Fakat oranın düşük olması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Kanaatimizce bu durum dersin mahiyeti ile alakalı değil, derslerde uygulanan yöntemlerle alakalıdır. Genel itibari ile tüm meslek derslerinin sevilme oranının düşük çıkması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Bu konuda genelde Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, özelde de dersin uygulayıcısı öğretmenler üzerine büyük sorumluluk düşmektedir. Bu konuda yapılacak müfredat değişiklikleri, derslerde uygulanan yöntem ve tekniklerdeki değişiklikler bu durumu tersine çevirecektir.

3.3.12. Öğrencilerin En Çok Zorlandığı Dersler

Tablo 3.33 : Öğrencilerin En Çok Zorlandığı Dersleri (Sayısal Dersler)

Dersler	Sayı	% Yüzde
Fizik	115	45,1
Matematik	91	35,7
Biyoloji	51	20
Kimya	28	11

Bu soruda, öğrencilerin en çok zorlandığı dersleri tespit etmek amacıyla açık uçlu bir soru sorularak, öğrencilerden en çok zorlandıkları üç dersi yazmaları

istenmiştir. İmam Hatip Liselerinde okutulan dersleri genel hatlarıyla, İmam Hatip Lisesi meslek dersleri, sayısal dersler ve sözel dersler şeklinde üç gruba ayırmak mümkündür. Bu sorduğumuz soruyla öğrencilerin bu gruplara ait derslerden hangilerinde zorlandıklarını tespit etmeye çalışacağız.

Tablo 3.33 incelendiğinde sayısal derslerden, ankete katılan öğrencilerin; % 45,1'i (115) Fizik dersinden zorlandığını, % 35,7'si (91) Matematik dersinden zorlandığını, % 20'si (51) Biyoloji dersinden zorlandığını, % 28'i ise Kimya dersinden zorlandığını belirtmiştir.

Tablo 3.34 : Öğrencilerin En Çok Zorlandığı Dersleri (Sözel Dersler)

Dersler	Sayı	% Yüzde
Felsefe	20	31,7
Mantık	18	30,5
Sosyoloji	18	30,5
İnkılap	17	28,8
Türk Dili ve Edebiyatı	69	27,1
Coğrafya	49	19,2
Tarih	31	12,2
İngilizce	29	11,4
Dil Anlatım	14	6,7
Psikoloji	2	3,4
Beden Eğitimi	2	0,8

Tablo 3.34'deki bulgular incelendiğinde sözel derslerden ankete katılan öğrencilerin; 31,7'si (20) Felsefe dersinden zorlandığını, % 30,5'i (18) Mantık dersinden zorlandığını, % 30,5'i (18) sosyoloji dersinden zorlandığını belirtmiştir. Bu dersleri; TC Atatürkçülük ve İnkılâp Tarihi, Türk Dili ve Edebiyatı, Coğrafya, Tarih, İngilizce, Dil Anlatım, Psikoloji, Beden Eğitimi dersleri sırasıyla takip etmektedir.

Tablo 3.35 : Öğrencilerin En Çok Zorlandığı Dersler (İHL Meslek Dersleri)

Dersler	Sayı	% Yüzde
Arapça	64	25,1
Hitabet	13	22
Kur'an-ı Kerim	26	10,2
Tefsir	4	6,4
Fıkıh	5	5,8
Hadis	5	5,8
Dinler Tarihi	2	3,4
Akaid ve Kelam	3	2,5
İslam Kültür Medeniyeti	1	1,7
Siyer	1	1,2

Tablo 3.35'e baktığımızda İHL Meslek derslerinden, ankete katılan öğrencilerin; % 25,1'i (64) Arapça dersinden, % 22'si Hitabet ve Mesleki Uygulama dersinden, % 20,2'si (26) Kur'an-ı Kerim dersinden zorlandığını belirtmiştir. Bu

dersleri sırasıyla; Tefsir, Fıkıh, Hadis, Dinler Tarihi, Akaid ve Kelam, İslam Kültür Medeniyeti, Siyer dersleri takip etmektedir.

Öğrencilerin meslek derslerinden en çok zorlandığı ders Arapçadır. Dil öğrenmede yabancı dil dersine yatkınlık ve o dili öğrenmeye olan istek dil öğrenmeyi etkileyen önemli hususlardır. Fakat dil öğrenmeye olan istek, dil öğrenmeye olan yatkınlıktan daha önemlidir.¹²⁷ Gözlemlerimize göre öğrencilerde, Arapça dersine karşı isteksizlik ve zor olduğuna yönelik ön yargı vardır. Bu dersteki başarının artırılması ancak Arapça dersine giren öğretmenlerin, öğrencilerin ön yargılarının kırılmasını ve isteksizliklerinin ortadan kaldırılmasını sağlaması yolu ile olacaktır. Arapçanın, Türkçe veya İngilizce gibi bir iletişim dili olduğu konusunda öğrencilerde oluşturulacak farkındalık, öğrencilerdeki ön yargının kırılmasında faydalı olacaktır.

Hitabet ve Mesleki Uygulama dersi, öğrencilerin en çok zorlandığı ikinci ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Hitabet ve Mesleki Uygulama dersi lise son sınıfta 2 saatlik bir derstir. Hitabet ve Mesleki Uygulama dersi öğrencilerin İmam Hatip Lisesinden sonra din görevlisi olarak görev yapabilecekleri düşünülerek müfredata konmuştur. Hitabet ve Mesleki uygulama dersi öğretim programının temel felsefesi ve genel amaçları, öğretim programında şöyle bitirtilmiştir: Din görevliliği; dini alan ile ilgili bilgilerin bilinmesinin yanında, bu bilgilerin muhataplarına iletilmesinde yardımcı olacak özel yöntem ve tekniklerinde bilinmesini gerekli kılan bir meslektir. Bütün mesleklerde olduğu gibi din görevliliğinin de hem bilgiye dayanan yönü hem de uygulamaya dayanan yönü bulunmaktadır. Anadolu İmam Hatip Lisesi öğretim programlarında bulunan meslek dersleri, genel kültür dersleri ve seçmeli dersler din görevliliğinin bilgi yönünü oluştururken, Hitabet ve Mesleki Uygulama dersleri de uygulama yönünü oluşturmaktadır.¹²⁸

Gözlemlerimize göre öğrencilerin Hitabet ve Mesleki Uygulama dersinden zorlanmalarının sebebi bu dersi bir ihtiyaç olarak algılamamalarından kaynaklanmaktadır. Çünkü İmam Hatip Lisesinde okuyan öğrencilerin büyük bir kısmı din görevlisi olmak istememektedir.¹²⁹ Din görevlisi olmak istemeyen öğrenciler, bu derste ezberletilen duaları gereksiz olarak görmekte, dolayısıyla da bu derste

¹²⁷ Kervankaya, İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme, 129.

¹²⁸ DOGM, *Hitabet ve Mesleki Uygulama Dersi Öğretim Programı*, erişim 03 Mart 2017, https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_08/17174813_AYHL_HitabetveMeslekiUygulama_2017.pdf

¹²⁹ Tablo.41

zorlanmaktadır. Yine gözlemlerimize göre bazı öğrenciler de derslerde öğrendiklerini isteseler bile günlük hayatta uygulayamayacaklarından endişe etmektedirler.

Yukarıda bahsedilen sorunları çözüme kavuşturmak için İmam Hatip Liselerinde öğrencileri mesleğe hazırlamak için mesleki açıdan staj programları hazırlayacak, konu ile alakalı sorunları ele alacak, öğrencilere mesleki formasyon kazandırıp, mesleki konularda rehberlik yapacak Mesleki Rehberlik Servisi kurulabilir.¹³⁰

Öğrencilerin zorlandığı üçüncü ders Kur'an-ı Kerim dersidir. Kur'an-ı Kerim dersi İmam Hatip Liselerinin en önemli derslerindedir. Kur'an-ı Kerim, İslam dininin ana kaynaklarının birincisidir. Bütün Müslüman milletlerde olduğu gibi milletimizde de Kur'an-ı Kerim'in çok özel bir yeri vardır. Müslümanlar inanç ve ibadetlerinde, ahlaki davranışlarında ve gündelik yaşamlarında (muamelatta) Kur'an-ı Kerim'i esas alırlar. Bu bakımdan Kur'an-ı Kerim'in bütün yönleriyle tanınması ve öğrenilmesi ihmal edilemez bir görevdir.¹³¹ Bu açıdan İmam Hatip Liselerinde Kur'an-ı Kerim dersinde öğrencilere kazandırılması gereken genel amaçlar önemlidir.

Kur'an-ı Kerim dersini alan öğrencilerde aşağıdaki kazanımlar hedeflenmektedir;¹³²

1. İslam dininin temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'in kurallarına uygun bir şekilde okunmasının hem dinimizde hem de kültürümüzdeki yerine binaen bu konuda öğrencilerde farkındalık oluşturmak.
2. Kur'an-ı Kerim'i kurallarına göre okuma konusunda oluşturulan farkındalık sonucunda bu konunun doğru bilgiler aracılığı ile pratiğe dökülmesi.
3. Harflerin mahreçlerine ve tecvid kaidelerine riayet ederek Kur'an-ı Kerim'i okumak.
4. Gerek meslekî hayatında gerekse kişisel ibadetlerinde etkin bir şekilde okuyabileceği sure ve ayetleri ezberlemek.

---

¹³⁰ Ömer Demir, "İmam Hatip Liselerinde Hitabet ve Mesleki Uygulama Dersi Öğretimi ve Mesleki Uygulamalar", *EKEV Akademi Dergisi*, sy. 57 (Güz 2013): 574.

¹³¹ DOGM, *Anadolu İmam Hatip Liseleri Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programları*, erişim tarihi, 07 Şubat 2018, http://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_08/17174905_KuraniKerim_AYHL_YeniYretimProgramY_2016.pdf

¹³² DOGM, *Anadolu İmam Hatip Liseleri Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programları*

5. Ezberlediği sure ve ayetlerin anlamını bilmek ve o sure ayetlerden gerekli mesajları çıkarabilmek.

İmam Hatip Liselerinden mezun olan öğrencilere lise düzeyinde diploma verilmektedir. Verilen eğitimin içeriği itibariyle ülkemizdeki üniversitelerin bütün fakültelerine diğer lise türlerinden mezun öğrencilerle eşit şartlarda girmektedirler. İmam Hatip Lisesinden mezun olan öğrencilerin avantajı ise, okudukları İslami ilimlerin ve almış oldukları din eğitiminin gereği olarak Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığınca yürütülen din eğitimi ve hizmetleri alanında görev alabilmeleridir. İhtiyaç olması ve bu alanda yapılan sınavlarda başarılı olmaları halinde camilerde İmam-Hatiplik veya müezzinlik, Kur'an kurslarında kurs öğreticiliği görevlerine gelebilmektedirler. Bu açıdan bakıldığında İmam Hatip Liselerinden mezun olan öğrencilerin öncelikli mesleki yeterliliklerinin İmamlık, Hatiplik ve Kur'an Kursu öğreticiliği yapacak düzeyde olması gerekir. Bu mesleklerin icrasında temel yeterlilik de Kur'an kıraatidir. Kur'an okuması ve ezberi zayıf olan veya yeterli olmayan İmam Hatip Lisesi mezunlarının adı geçen mesleklerde başarılı olması, halkın beklenti ve ihtiyaçlarına cevap vermesi mümkün değildir. Kur'an-ı Kerim dersi İmam Hatip Liselerinde temel bir derstir. Bu dersten başarılı olan öğrenciler diğer meslek derslerinde daha başarılı ve istekli olmaktadır. Mezun olunca da özgüveni tam, adı geçen meslekleri icra etmese dahi toplum içinde kendini rahat ifade edebilmekte, namaz kıldırmaktan ve Kur'an okumaktan çekinmemektedir. Bunun temelinde de İmam Hatip Lisesinde aldığı Kur'an eğitiminin kalitesi ve verimliliği vardır.¹³³

Öğrenciler Kur'an-ı Kerim dersinden zorlandıklarını belirtse de öğretmenlerin bu derse karşı bir farkındalık oluşturarak ve öğrencilerin Kur'an-ı Kerime karşı göstermiş oldukları hürmetini baz alarak derslerini işlemeleri gerekmektedir.

---

¹³³ Nazif Yılmaz, *İmam Hatip Liselerinde Kur'an-ı Kerim Öğretimi (Öğretim Programı Üzerine Bir Değerlendirme*, erişim tarihi: 12 Ocak 2018, <https://www.academia.edu/25919932>

3.3.13. Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Aldığını Eğitimi Din Görevlisi Olabilme Açısından Yeterli Bulup Bulmama Durumları

Tablo 3.36 : Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Aldığını Eğitimi Din Görevlisi Olabilme Açısından Yeterli Bulup Bulmama Durumları

Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde Aldığını Eğitimi Din Görevlisi Olabilme Açısından Yeterli Bulup Bulmama Durumları	Sayı	% Yüzde
Evet	69	27,2
Hayır	94	37,0
Kısmen	90	35,4
Toplam	254	100

Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun birinci maddesinde, Başkanlığın resmi görevi, “İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek” şeklinde belirlenmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı, yurtiçinde bu görevini il ve ilçe müftülükleri aracılığı ile ifa edilmesi maksadı ile din eğitimi ve öğretimi yanında özel eğitim almış görevliler istihdam etmektedir. Din hizmetlerini yürütmek için görev alan Müftü, Vaiz, Kur'an Kursu Öğreticisi, İmam Hatip, Müezzin Kayyum gibi görevlilerden, tüm memurlarda aranan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda belirtilen genel şartları taşımalarının yanında birde ifa ettikleri görevlere uygun kişisel nitelikler ve mesleki yeterlilik şartlarını taşımaları beklenmektedir. Çünkü dini konularda topluma yön verirken, insanların topluca ibadet ettikleri yerleri idare etmek farklı meziyetler gerektirmektedir. Bunu gerçekleştirebilmek için topluma dini konularda önderlik eden din görevlilerinin kendilerini hem mesleki yönden hem de akademik yönden geliştirmeleri gerekmektedir. Toplumda etkin din hizmetlerinin yerine getirilmesi yönündeki beklenti ancak bu şekilde gerçekleştirilebilir.¹³⁴

Diyanet İşleri Başkanlığında görev alan görevlilerinin eğitim düzeyine baktığımızda; bir kısmının İmam Hatip Lisesi mezunu olduğu, bir kısmının İlahiyat ön lisans mezunu olduğu, bir kısmının ise İlahiyat Fakültesi mezunu olduğu ortaya çıkmaktadır. Buradan şu anlaşılmaktadır ki atama usullerine göre İmam Hatip Lisesinden mezun olan öğrenciler Din Görevlisi olmaya yeterli görülmektedir.

Mesleki yeterlilik algısı, bireyin yapmakta olduğu işte kendini yeterli görüp görmemesi durumu olup, işindeki belli görevleri yerine getirebilmek için kendi bilgi,

¹³⁴ İbrahim Turan, "Din Görevlilerinin Mesleki Yeterlilikleri", *Dini Bilimler Akademik Araştırma Dergisi*, sy.1 (2013): 48.

beceri ve yeteneklerine olan inancıdır.¹³⁵ İmam hatip Lisesi öğrenimi süresince bu inancın öğrencilerde oluşup oluşmaması bu görevin icrası açısından önemlidir. Bu konuda öğrencilerin İmam Hatip Lisesinden aldıkları din eğitimini, din görevlisi olabilme açısından yeterli bulup bulmadıkları konusundaki görüşlerini belirleyebilmek amacı ile bu soru öğrencilere sorulmuştur.

Tablo 3.36'a göre ankete katılan öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde aldığı eğitimi, din görevlisi olabilme açısından yeterli bulup bulmama durumları konusundaki düşünceleri şu şekildedir: İmam Hatip Lisesindeki öğrencilerin % 27,2'si (69) İmam Hatip Lisesinde aldığı eğitimi din görevlisi olabilme açısından yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Buna karşılık öğrencilerin % 37,0'si (94) İmam Hatip Lisesinde aldığı eğitimi din görevlisi olabilme açısından yeterli bulmadığını belirtirken, % 35,4'ü (90) ise İmam Hatip Lisesinde aldığı eğitimi din görevlisi olabilme açısından kısmen yeterli bulunduğunu belirtmiştir. Bir öğrenci ise sorulan soruya cevap vermemiştir.

Bu sonuçlardan öğrencilerin, İmam Hatip Lisesinde aldığı eğitimi din görevlisi olabilme açısından yeterli görmediği anlaşılmaktadır. İmam Hatip Liselerinde alınan eğitimin din görevliliğini icra edilmesi yönünden bir teorik bir de pratik boyutu vardır. İHL meslek derslerinde bu eğitimin teorik boyutu dört yıl boyunca verilmektedir. Fakat bu teorik bilgilerin uygulamaya dönük kısmı İmam Hatip Liselerinde çok fazla uygulanamamaktadır. İmam Hatip Liselerinden mezun olan öğrencilerin din görevlisi olduklarında en çok kullanacakları uygulamaya dönük bilgilerin İmam Hatip Lisesi eğitimi süresince öğrenciler tarafında çok fazla icra edilememesi İmam Hatip Liselerinde alınan eğitimin yetersizliği sorununu ortaya çıkarmaktadır.

3.3.14. Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonraki Düşünceleri

Tablo 3.37 : Öğrencilerin Mezun Olduktan Sonra ki Düşünceleri

Öğrencilerin Mezun olduktan sonra ki Düşünceleri	Sayı	% Yüzde
Diyanet İşleri Başkanlığında görev almayı düşünüyorum	9	3,5
Başka bir kurumda görev almayı düşünüyorum	38	14,9
Serbest çalışmayı düşünüyorum	6	2,4
İlahiyat Fakültesinde okumak istiyorum	36	14,1
İlahiyat dışında bir bölümde okumak istiyorum	166	65,1
Toplam	255	100

¹³⁵ Yunus Mersin, "Din Görevlilerinde Mesleki Doyum", (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2007), 107.

Tablo 3.37'deki bulgular incelendiğinde öğrencilerin İmam Hatip Lisesinden mezun olduktan sonraki düşünceleri konusunda, ankete katılan öğrencilerin % 3,5'inin (9) Diyanet İşleri Başkanlığında görev almayı düşündüğü, % 14,9'unun (38) başka bir kurumda görev almayı düşündüğü belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin % 2,4'ünün (6) İmam Hatip Lisesinden mezun olduktan sonra serbest çalışmayı düşündüğü, % 14,1'inin (36) İlahiyat Fakültesinde okumayı düşündüğü, % 65,1'inin ise (166) İlahiyat Fakültesinde okumak istemediği anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki verilerden anlaşıldığına göre; öğrencilerin çoğunluğu İlahiyat Fakültesine gitmek istememektedir. Ankete katılan öğrencilerin yaklaşık % 15'lik kısmı ise İlahiyat Fakültesine gitmek istemektedir. İmam Hatip Liselerinin, İlahiyat Fakülteleri için bir ön hazırlık okulları olduğu düşünüldüğünde bu oran çok azdır.

Ankete katılan öğrencilerin % 3,5'nin Diyanet İşleri Başkanlığında görev almayı düşündüğü göz önünde bulundurulursa İmam Hatip Lisesine giden öğrencilerin çoğunluğu Diyanet İşleri Başkanlığında görev almak istememektedir.

Gözlemlerimize göre bu durumun birkaç sebebi vardır. Bu sebeplerden birincisi; öğrencilerin kendilerini din görevlisi olabilmek için yeterli düzeyde teorik bilgi ve uygulama bakımından yetersiz olarak görmeleridir. Bu durum öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde aldığı din eğitimini, din görevlisi olabilme açısından yeterli bulup bulmama durumları konusundaki düşünceleri ile kısmen örtüşmektedir.¹³⁶ Öğrencilerin bir kısmı da din görevliliğini ilgi alakaları çerçevesinde hedefledikleri meslek olarak görmemektedirler. Tablo 3.37 göz önüne alındığında, aldığı din eğitimini din görevlisi olmak için yeterli görenlerin Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde çalışmak istememesi bunu doğrulamaktadır.

"Başka bir kurumda görev almayı düşünüyorum", "Serbest çalışmayı düşünüyorum", "İlahiyat dışında bir bölümde okumak istiyorum" maddelerinin öğrenciler tarafından işaretlenme oranı; yaklaşık olarak % 80'dir. Bu da gösteriyor ki İmam Hatip Lisesinde okuyan öğrencilerin çoğunluğu din görevlisi olma ve dini yüksek öğrenim görme beklentisi içerisinde değildirlir.

---

¹³⁶ Bkz., Tablo.3.36.

3.3.15. Ankette Sorulan Soruların Dışında Öğrencilerin Belirttiği Hususlar

Çalışmamızda, konumuz ile alakalı öğrencilerin düşüncelerini eksiksiz bir şekilde alabilmek maksadı ile 29 sorudan oluşan anketimizin sonuna "Soruların Dışında Ankette Yer Almasını İsteddiğiniz Hususlar Varsa, Lütfen Yazar mısınız?" şeklinde bir bölüm oluşturularak öğrencilerin düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Açık uçlu olarak sorulan bu soruya, bazı öğrenciler cevap vermişlerdir.

Dört (4) öğrenci laboratuvar malzemelerinin yetersiz oluşundan dolayı deney yapamadıklarını, beş (5) öğrenci sportif faaliyetlere yönelik okul takımlarının olmadığını, yedi (7) öğrenci rehberlik servisinden yeterli düzeyde hizmet alamadıklarını, sekiz (8) öğrenci ise kılık kıyafetin okullarında serbest olması gerektiğini belirtmişlerdir

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde İmam Hatip Liselerinin tarihi süreci hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Araştırmanın ikinci bölümünde İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve sorunlarını tespit etmek amacı ile Çorum Merkezde İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür.

Bugünkü İmam Hatip Liseleri'nin kökeni, Medresetü'l Eimmeti ve'l Hutaba'ya dayandırılabilir. Çünkü "Medresetü'l Eimmeti ve'l Hutaba" o dönemde, bugünkü İmam Hatip Liselerinin misyonunu ifa etmiş bir eğitim kurumudur. Bu durum bize İmam Hatip Liselerinin kökenlerinin çok derinlerde olduğunu gösterir.

İmam Hatip okulları; 1924-1930 yılları arasında İmam Hatip Mektepleri, 1948-1951 yılları arasında İmam Hatip Kursları, 1951-1973 yılları arasında İmam Hatip okulları, 1973'den günümüze kadarda İmam Hatip Liseleri adı altında varlıklarını sürdürmüşlerdir.

Kamuoyunda 28 Şubat olarak adlandırılan süreçte yürürlüğe giren iki uygulama İmam Hatip Liselerini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu uygulamalardan ilki kesintisiz olarak uygulanan sekiz yıllık zorunlu eğitimidir. Bu uygulama ile İmam Hatip Liselerinin orta kısmı kapanmış böylelikle de İmam Hatip Liselerine gelen öğrenci sayısında ciddi düşüş olmuştur. İkincisi uygulama ise İmam Hatip Lisesinden mezun olup yükseköğrenime gitmek isteyen öğrencilere uygulanan katsayı adaletsizliğidir. Bu uygulama ile de İmam Hatip Liselerinden mezun olanlara kendi alanları dışında başka bir yükseköğrenim programına gitmelerinin yolu engellenmiştir.

28 Şubat 1997 tarihinden sonra İmam Hatip Liselerine karşı uygulanan olumsuz uygulamalara toplumun farklı kesimlerinden tepkiler artarak devam etmiştir. Bu tepkilerin artması ve halkın din eğitimi yönünde ki talebi, 2002 yılından sonra ülkeyi yöneten hükümet tarafından değerlendirilerek, başta eğitim olmak üzere din eğitimi politikalarının da değişikliğe gidilmesine sebep olmuştur. Katsayı adaletsizliğinin kaldırılması ve sekiz yıllık kesintisiz eğitim yerine 4+4+4 Kesintili 12

Yıllık Zorunlu Eğitim Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile İmam Hatip Liseleri hak ettiği itibarı kazanmışlardır.

İmam Hatip Liselerinde uygulanan ders programları, öğrencilerin fen bilimler ve sosyal bilimler derslerinin yanında dini eğitim almalarını da sağlamaya yöneliktir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 117'si kız, 138'i ise erkektir. Bu durum Çorum'da İmam Hatip Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet dağılımı ile paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun ailesi şehir merkezinde yaşamaktadır. Yaklaşık % 10'luk bir öğrenci grubunun ailesi köyde ikamet ederken; öğrencilerin ailelerinin ilçe merkezinde ikamet etme oranı ise çok düşüktür. İlçe merkezlerinden İmam Hatip Lisesine az öğrenci gelmesinin sebepleri: öğrencilerin ilçelerden il merkezine geldiklerinde barınma sorunu yaşamaması, öğrencilerin ailelerinin yanında eğitim görme isteği ve ilçelerde İmam Hatip Liselerinin olması gösterilebilir.

İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin yarıdan fazlası normal ortaokul mezunudur. İmam Hatip Ortaokulları 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren mezun vermeye başlamasından dolayı İmam Hatip Ortaokullarından gelen öğrenci sayısı istenilen düzeyde değildir.

İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin çoğunluğunun TEOG puan aralığının 300-400 arasında olması, İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin TEOG puanlarının düşük olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Öğrencilerin ailelerinin çoğunluğunun gelir düzeyi düşüktür. Ailelerin yarıdan fazlasının geliri 3000 TL'nin altındadır. İmam Hatip Liselerine daha çok dar gelirli aileler çocuklarını göndermektedirler

Öğrencilerin annelerinin çoğunluğunun, ortaokul, ilkokul mezunu ve okuryazar düzeyinde eğitime sahip olması, babalarının da yarıdan fazlasının, ilkokul mezunu ve okuryazar düzeyinde eğitime sahip olması İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeylerinin düşük olduğunu gösterir.

Öğrencilerin annelerinin çoğunluğu ev hanımı, babalarının yarıya yakınının mesleği ise işçidir. Bu durum öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarıyla örtüşmektedir.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu eğitim öğretim döneminde ailelerinin yanında kalmaktadırlar. Öğrencilerin az bir kısmı öğrenci yurtlarında kalmaktadır. Yurtlardaki öğrencilerin büyük bir kısmı İmam Hatip pansiyonlarında kalmaktadır.

Öğrencilerin yarısından fazlası kendi tercihleri neticesinde İmam Hatip Lisesine gelmişlerdir. Dolayısıyla bu sonuç “öğrencilerin büyük bir kısmı İmam-Hatip Liselerine kendi istekleri ile gelmektedirler” hipotezimizi desteklemektedir.

İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin çoğunluğunun din eğitimi alarak İmam Hatip Lisesine geldikleri ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç “İmam-Hatip Lisesine gelen öğrenciler, daha önceden din eğitimi almaktadırlar” hipotezimizi doğrulamaktadır.

İmam-Hatip Lisesine gelen öğrencilerin bu okula gelmeden önce din eğitimi alıp almadıklarının bilinmesi kadar, din eğitimini nereden aldıklarının da bilinmesi faydalı olacaktır. Bu yöndeki bulgular incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun din eğitimini cami ve Kur'an kurslarından aldıkları ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin okullarda fiziki yetersizlik olarak gördükleri en önemli eksiklikler şunlardır: Laboratuvar yetersizliği, spor salonu yetersizliği, okul binalarının eski olması, kütüphanenin yetersiz olması ve okul bahçesinin ihtiyaca cevap vermemesidir. Öğrencilerin dersliklerdeki fiziki yetersizlik olarak gördükleri en önemli eksiklikler ise şunlardır: Akıllı tahtanın düzenli çalışmaması, sınıflarda havalandırmanın iyi çalışmaması, sınıfların öğrenci sayısına göre küçük olması, ses yalıtımının iyi olmamasıdır.

Öğrencilerin yarısından fazlasının okullarında görev yapan meslek dersleri ve kültür dersleri öğretmenleri ile alakalı bir sorunlarının olmadığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık öğrenciler, teknolojiyi kullanmada ve sınıf yönetiminde meslek dersleri öğretmenlerini, kültür dersi öğretmenlerine oranla daha başarısız bulmaktadırlar.

Öğrencilerin İmam Hatip Lisesinde görev yapan öğretmenlerde bulunmasını istediği en önemli özellikler "Samimiyet" ve "Öğrenciye Değer Verme"dir. Öğrencilere göre "Bilgi", "Öğretmenlik Mesleğini Sevme" ve "Kılık Kıyafete Özen Gösterme", samimiyet ve öğrenciye değer vermeden sonra gelmektedir. Buna göre öğrenciler samimiyeti ve kendilerine değer verilmesini işin merkezine alarak; bilgi, öğretmenlik mesleğini sevme ve kılık kıyafet gibi özellikleri de yadsınamaz bir gerçeklik olarak görmektedirler.

Öğrencilerin yarısı, okul idaresi tarafından kendilerine baskı yapıldığını düşünmektedir.

Haftalık ders programındaki meslek dersleri saatleri öğrencilerin çoğunluğu tarafından yeterli görülmektedir. Buna karşılık öğrenciler İmam Hatip Lisesi ders programında olmayan bazı derslerin haftalık ders programında olmasını istemektedirler. Öğrencilerin yarısı "Bilgisayar" dersinin olmasını, öğrencilerin diğer bölümü de "Müzik" ve "Görsel Sanatlar" dersinin olmasını istemektedir. Buradan anlaşıldığına göre öğrenciler hem bilişim hem de sanatsal ağırlıklı derslerin müfredatta olmasını istemektedirler.

İmam Hatip Lisesinde öğrencilerin önemli bir bölümünün beklentilerinin karşılandığı sonucu çıkmaktadır.

İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrenciler İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnundurlar. Memnuniyetlerinin en önemli nedeni de İmam Hatip Liselerinde din eğitimi verilmesidir. Ayrıca arkadaşlık ortamının güzel olması da memnuniyeti artıran diğer etkenlerdendir. Buna karşılık İmam Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun olmayan öğrencilerin en temel sebebi meslek derslerinden zorlanmalarıdır. Bunun yanında akademik başarının düşük olması da memnuniyetsizliğin diğer sebeplerindendir.

İmam Hatip Lisesinde eğitim öğretim ortamı ile ilgili var olan sorunların çözümüne yönelik öğrencilerin birinci çözüm önerisi, öğretmenlerin öğrenciler ile sağlıklı iletişim kurmasını istemeleridir. İkinci çözüm önerileri, derslerin işlenişinde öğrencilerin derslere aktif olarak katılımının sağlanması ve derslerde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasıdır. Bunların dışında öğrenciler, okullarda kendi ilgilerini çekecek sosyal faaliyetlerin yapılmasının sorunların çözümüne yardımcı olacağını düşünmektedirler.

Öğrencilerin sayısal dersler arasından en çok sevdiği ders Matematik, sözel dersler arasında Türk Dili ve Edebiyatıdır. İHL meslek dersleri arasından en sevdikleri ders ise Kur'an-ı Kerim'dir.

Öğrencilerin sayısal dersler arasından en zorlandığı ders Fizik, sözel dersler arasında en zorlandığı ders Felsefedir. İHL Meslek dersleri arasından ise en çok zorlandığı ders Arapçadır.

Öğrenciler İmam Hatip Lisesinde aldıkları din eğitimini din görevlisi olabilme açısından yeterli bulmamaktadırlar. Bununla ilgili olarak öğrencilerin büyük çoğunluğu Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde çalışmak istememektedirler. İlahiyat Fakültesine gitmek isteyenlerin oranı ise çok düşüktür.

Araştırmamızın sonucunda elde edilen verilere göre aşağıdaki önerilerin sunulması uygun bulunmuştur:

1. Her eğitim öğretim dönemi başında İmam Hatip Liselerinin tarihi seyri ve kuruluş amaçları hakkında öğrencileri bilgilendirecek programlar hazırlanmalıdır. Bu programlar sayesinde öğrencilerin ne kadar köklü bir eğitim kurumunda olduklarının farkına varmaları sağlanmalıdır. Ayrıca tarihi süreç içerisinde önemli bir görev üslenmiş ve zor zamanlardan geçerek var olma mücadelesi vermiş olan İmam Hatipler hakkında bilgi sahibi olan öğrencilerin, geçmişteki İmam Hatip Okulları ile günümüzdeki İmam Hatip Liselerini kıyaslama imkanı bulmaları sağlanmalıdır.

2. İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyleri dikkate alındığında, ailelerinin gerek sosyal gerekse de eğitim ile ilgili konularda öğrencilere yeterli destek olamama durumları ihtimal dahilindedir. Dolayısıyla öğrencilerin bu konularda desteklenmesi gerekmektedir. Bunun yanında ailelerin bilinçlendirilmesi konusunda İmam Hatip Liselerinde uygulanan “Evin Okula Yakınlaştırılması” gibi projeler sağlıklı bir şekilde uygulanmalı ve yeni projeler geliştirilmelidir.

3. İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilerin ailelerin ekonomik gelir düzeyleri dikkate alındığında, ailelerin ekonomik açıdan öğrencilere yeterli destek sağlayamama ihtimalleri göz önünde bulundurularak, öğrencilerin ekonomik durumlarının eğitim öğretim ortamlarına olumsuz katkı sağlamaması için öğrenciler desteklenmelidir.

4. TEOG puanı düşük olarak İmam Hatip Lisesine gelen öğrencilere yönelik rehberlik faaliyetinin yapılması ve bu öğrencilerin ilgi durumlarına göre kursların açılması öğrencilerin okula olan aidiyetlerini artıracaktır.

5. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun İmam Hatip Lisesine gelmeden önce yaz kursları sürecinde cami ve Kur’an kurslarında din eğitimi aldıkları düşünüldüğünde, bu kursların öğrencilerin meslek derslerine olumlu katkı sağlaması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Milli Eğitim ve Diyanet İşleri Başkanlığı ortaklığında yaz kurslarında İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrenciler için özel sınıflar oluşturularak İmam Hatip Lisesi öğrencilerine yönelik bir program uygulanmalıdır.

6. Okulların fiziki yapılarında iyileştirilmeler yapılmalıdır. Dersliklerde ders işlenişini olumsuz yönde etkileyen hususlar ortadan kaldırılmalıdır. Dersliklerin dışında öğrencilerin zaman geçirecekleri yerler eğitim öğretim açısından kullanışlı hale getirilmelidir. Kütüphaneler öğrencilerin zaman geçirecekleri yerler haline getirilmeli, kitap çeşitleri çoğaltılmalıdır. Öğrencilerin kütüphaneden istifade etmeleri değişik etkinliklerle sağlanmalıdır.

7. Öğrencilerin teknolojik gelişmeleri dikkatli takip ettikleri bir ortamda öğretmenler teknolojik gelişmelerden uzak kalmamalıdır. Sınıflarda kullanılan etkileşimli tahtalar öğretmenlerin teknoloji kullanımına, öğrencilerin test etmesine fırsat vermektedir. Bu konuda öğretilmekte görülen eksiklik öğrencilerin, öğretmenlere bakışını da değiştirmektedir. Bu açıdan öğretmenler teknoloji kullanımı konusunda desteklenmeli ve kurslar verilmelidir.

Ayrıca öğretmenler kendilerini gelişen şartları dikkate alarak sınıf yönetimi, ölçme ve değerlendirme konularında güncellemelidirler. Bu konularla alakalı Üniversitelerin ilgili bölümleri ile işbirliği yapılarak öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi sağlanmalıdır.

8. Öğretmenlerin kendi alanları ile alakalı bilgi sahibi olması kadar, öğrencilerle aralarındaki karşılıklı samimiyet, sevgi, saygı ve güven de çok önemlidir. Öğretmenlerin derslerde ve derslerin dışında öğrencilere rehberlik etmeleri, öğrencileri etkinliklerine yönlendirmeleri ve destek olmaları, derslerin dışında öğrencilerle sohbet toplantıları, gezi organizasyonları, aile ziyaretleri yapmaları sağlanmalıdır. Bu tür yapılan etkinliklerde öğrencilerin beklentileri dikkate alınmalıdır.

9. Kuralların uygulanması okulların sağlıklı eğitim öğretilmeye devam etmesi açısından önemlidir. Öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak öğrencilerde idareye yönelik oluşan ön yargı değiştirilmelidir. Okul idaresi öğrencilerle ilişkisini güven ve samimiyet temeline dayandırarak iş ve işlemlerin yürütülmesini sağlamalıdır.

İdarenin öğrencilerin sorunlarının çözümüne yönelik öğrencilerle samimi diyalog kurması öğrencilerde oluşan idareye karşı olumsuz tutumun kırılmasını sağlayacaktır.

10. İmam Hatip Liselerinde İmam Hatip Lisesi Meslek derslerinin müfredatta yer alması sebebi ile diğer Ortaöğretim kurumlarında olan bazı derslerin İmam Hatip Liselerinde olmadığı düşünüldüğünde öğrencilerin ilgi ve alakalarına göre kursların ve

atölyelerin açılması öğrencilerde var olan yeteneklerin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Müzik, resim gibi sanatsal alanlarda; bilgisayar gibi teknolojik alanlarda yetenekli öğrencilerin tespit edilmesi ve bu alanlarda öğrencilerin yetiştirilmesi İmam Hatip vizyonuna katkı sağlayacaktır.

11. Eğitimde kaliteyi artırmak için dersler, materyaller ve araç-gereçlerle desteklenmelidir. Konular hayatın gerçeklerine uygun olarak güncelleştirilmeli, ezbercilik yerine kullanılabilir bilgiler ve beceriler kazandırılmalıdır.

Öğrencilerin kendilerine güven kazanmasını sağlamak için derslere aktif olarak katılımı teşvik edilmeli, istek ve ihtiyaçlar önemsenmelidir. Eğitimdeki gelişmeler takip edilerek derslerde farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.

12. Okullarda yapılan sosyal faaliyetlerin öğrencilerin ilgilerine göre ve tüm öğrencileri kapsayıcı olmasına dikkat edilmelidir.

13. Kur'an-ı Kerim dersi meslek dersleri içerisinde en sevilen ders olmasına rağmen genel duruma bakıldığında sevilme oranı çok yüksek değildir. Bu durum diğer İHL meslek dersleri içinde geçerlidir. Bu durumun düzeltilmesi için, özelde ders öğretmenlerinin ders işleniş şekillerinde, genelde de Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün müfredat üzerinde değişikliğe gitmesi gerekmektedir.

Kur'an-ı Kerim dersinde sınıfların ikiye ayrılması uygulaması her okulda gerçekleştirilmelidir. Mümkün olduğunca sınıfların öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine göre ayrılması Kur'an-ı Kerim dersinin daha sağlıklı işlenmesini sağlayacaktır. Kur'an-ı Kerim derslerinde yüzünden okuma yanında, Kur'a-ı Kerim'in anlamı üzerinde durulmalıdır.

14. Her ne kadar öğrencilerin sadece % 3,5'i Diyanet İşleri Başkanlığında görev almayı düşündüklerini beyan etmişse de İmam Hatip Liselerinin kuruluş amaçları düşünüldüğünde, öğrencilerin bu kurumda muhtemel görev alanlarına uygun olarak mesleki uygulamalara ağırlık verilmeli; öğrencilerin bilgi, beceri bakımından bu mesleklere hazırlanmaları sağlanmalıdır.

İmam Hatip Liselerinden mezun olacak kişiler, hangi mesleği yaparsa yapsın halk tarafından "İmam Hatip" olarak görülecektir. Bu bakımdan İmam Hatip Liselerinde mesleki yeterliliği geliştirecek derslerin önemi öğrencilere idrak ettirilmelidir.

İmam Hatip Liselerinde İHL meslek derslerinde alınan eğitimin uygulamaya dönük kısmı ihmal edilmemelidir. Bu konuda her öğrencinin staj yapması sağlanarak öğrencilerin tecrübe elde etmesi sağlanmalıdır.

15. Okullarda meslek dersleri öğretmenlerinden oluşacak olan “Danışma Kurulu” ya da “Rehberlik Servisi” olarak çalışacak bir kurulun oluşturulması ve oluşturulan bu kurulun öğrencilere din hizmetleri konusunda yardımcı olup yön vermesi faydalı olacaktır.

16. Öğrencilerin İlahiyat Fakültelerine gitmek isteme oranlarının çok düşük olmasından hareketle, İmam Hatip Liseleri ile İlahiyat Fakültelerinin işbirliği içerisinde olması, öğrencilerin belirli periyotlarla İlahiyat Fakültelerini ziyaret etmeleri, öğrencilerin misafir öğrenci olarak ilahiyat Fakültesindeki derslere katılması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyürek, Süleyman. *Din Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınları, 2009.
- Arıcı, İsmail. "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği)". Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007.
- Arseven, Ali Doğan. *Alan Araştırma Yöntemi, İlkeler, Teknikler, Örnekler*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2001.
- Aşlamacı İbrahim, "Pakistan Medreselerine Model olarak İmam-Hatip Liseleri: Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme", Academia, erişim 15 Şubat 2018, https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/46276526/ibrahim_aslamaci.pdf
- Ay, Mehmet Emin. *Ailede Okulda İdeal Din Eğitimi*. İstanbul: Mavi Yayınları, 1997.
- Aydın, Mehmet Zeki. *Ailede Din Eğitimi*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2013.
- Ayhan, Halis. *Türkiye'de Din Eğitimi*. İstanbul: İfam Yayınları, 1999.
- Bahçekapılı, Mehmet. *Türkiye'de Din Eğitiminin Dönüşümü (1997-2012)*. İstanbul: İlke Yayınları, 2012.
- Bahçekapılı, Mehmet. *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri İmkânlar, Fırsatlar, Aktörler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. İstanbul: İlke yayınları, 2012.
- Balcı, Ali. *Sosyal Bilimlerde Araştırma (yöntem ve ilkeler)*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, 2005.
- Bayraktar, M. Faruk. "Ailenin Eğitim Görevi". *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, sy.2, (1995): 117-142.
- Bilgin, Beyza. "Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.1 (1981): 470-471.
- Bilgin, Beyza. "İmam Hatip Lisesinde Uygulama Dersleri". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.11 (1976): 317-322.
- Cebeci, Suat. *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*. İstanbul: Akçağ Yayınları, 1996.
- Çanakcı, Ahmet Ali. "Öğrenme ve Öğretme Süreci Açısından Yaz Kur'an Kursları (Balıkesir Örneği)". Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2014.
- Demir, Ömer. "İmam Hatip Liselerinde Hitabet ve Mesleki Uygulama Dersi Öğretimi ve Mesleki Uygulamalar". *EKEV Akademi Dergisi*, sy.57 (2013): 503-524.
- Demirer, Özcan. *Eğitimde Program Geliştirme Kurumdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Yayınları, 2013.
- DİB Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Yatılı Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı, 2018.

- DİB Kur'an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar İle Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği, 2012.
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Meslek Dersleri Öğretim Programı, 2017.
- Dinçer, Nahid. yay. haz. Ertuğrul Düzdağ. *1913'ten Günümüze İmam-Hatip Okulları Meselesi*. İstanbul: Şule Yayınları, 1998.
- Dodurgalı, Abdurrahman. *Ailede Din Eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2011.
- DOGM, *Anadolu İmam Hatip Liseleri Hitabet ve Mesleki Uygulama Dersi Öğretim Programı*, https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_08/17174813_A_YHL_HitabetveMeslekiUygulama_2017.pdf
- DOGM, Anadolu İmam Hatip Liseleri Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı, erişim 07 Şubat 2018, <http://dogm.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/14>
- Ersoy Feride, "İslam Eğitim Klasiklerinde Öğretmen", *İslâm Eğitim Klasiklerinde Öğretmen, V. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi - Bildiriler Kitabı*, sy.2, erişim 19 Ocak 2018, http://www.tlck.org.tr/wpcontent/uploads/2016/12/2.cilt_e-kitap.pdf
- Eskicumal Ahmet ve Erol Eroğlu, "Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Eğitim Düzeyleri İle Çocukların Problem Çözme Yetenekleri Arasındaki İlişki", sy.1 *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, erişim 17 Ocak 2018 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/115685>
- Işıkdöğen, Davut. "Eğitim ve Din Eğitimi Kaynaklarında Öğretmen Nitelikleri" (Tarihsel Süreç). *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, sy.9 (2014):1-17.
- Karateke, Tuncay. "İmam Hatip Öğrencilerinin Beklenti Ve sorunları Batman Örneği". Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 2010.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2009.
- Kaymakcan, Recep ve İbrahim Aşlamacı. "İmam-Hatip Liseleri Literatürü Üzerine Bibliyografik Bir İnceleme". *Değerler Eğitimi Dergisi*, sy.22 (2011): 71-99.
- Kervankaya, Figen. "İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.1 (2014): 125-134.
- KOÇ, Ahmet. "İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.132 (2009): 131-174.
- Korkmaz, Mehmet. "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Bu Okulu Tercih Süreçleri". *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.16 (2013): 7-40.
- Kurt, Türker. *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları, 2012.
- Mersin, Yunus. "Din Görevlilerinde Mesleki Doyum". Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2007.
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2017.

MEBOGM, *Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Müzik Dersi Öğretim Programı*, <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=359>

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, 2017.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi, 2017.

Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 2017.

Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973.

Öcal, Mustafa. *Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodlar*. Ankara: TD. Yayınları, 1990.

Öcal, Mustafa. "Türkiye’de Din Eğitimi Ve Öğretim". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy.7 (1998): 241-268.

Öcal, Mustafa. *100. Yılında İmam Hatip Liseleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013.

Özden, Yüksel. *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Yayınları, 2000.

Özdemir, Şuayip. "Nisâ Sûresinde Aileyle İlgili Olarak Yer Alan Ayetlerin İstikrarlı Bir Aile Kurumunun Teşekkülü ve Çocuğun Eğitimi Açısından Tahlili". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi II*, sy.3 (2002): 65-78.

Parmaksızoğlu. İsmet, *Türkiye’de Din Eğitimi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1966.

Selçuk, Ziya. *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Nobel yayınları, 2009.

Şişman, Mehmet. *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Yayınları, 2017.

Tezcan, Mahmut. *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayınları, 2016.

Turan, İbrahim. "Din Görevlilerinin Mesleki Yeterlilikleri". *Dini Bilimler Akademik Araştırma Dergisi*, sy.1 (2013): 47-73.

TUİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlar 2016, erişim 12 Ocak 2018, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24638>

Ünsür, Ahmet. *Kuruluşundan Günümüze İmam-Hatip Liseleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.

Yılmaz, Nazif, "*İmam Hatip Liselerinde Kur'an-ı Kerim Öğretimi*" (*Öğretim Programı Üzerine Bir Değerlendirme*), erişim 12 Ocak 2018, <https://www.academia.edu/25919932>

EKLER

EK-1 Anket Formu

EK-2 İzinler

EKLER

EK-1. ANKET FORMU

Sevgili Öğrenciler,

“İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları” konulu bir çalışma yapmaktayız. Bunun için kullanılan aşağıdaki anket formunda konu ile ilgili sorular yer almaktadır. Bu sorulara vereceğiniz samimi cevaplar çalışmanın değerlendirilmesi için önemli veriler sağlayacaktır.

- Lütfen anket formuna isminizi yazmayınız

- Size uygun olan seçeneğin yanındaki parantezin içine **X** işareti koyunuz.

Gerekli olan yerlerde **birden fazla seçeneği** işaretleyebilirsiniz

- “**Başka**” seçeneğini işaretlerseniz boşluk bırakılan yere görüşünüzün ne olduğunu yazınız

- “**(Belirtiniz)**” ifadesinden sonraki boşluğa istenen bilgiyi yazınız

Katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, derslerinizde başarılar dilerim.

Şahin ÇALIŞKANOĞLU

Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Anket Formu

1. Cinsiyetiniz:

( ) Kız ( ) Erkek

2. Sınıfınız:

( ) 9 ( ) 10 ( ) 11 ( ) 12

3. Ailenizin yaşadığı yer aşağıdakilerden hangi gruba girmektedir?

( ) İl ( ) İlçe ( ) Köy

4. Bitirdiğiniz Ortaokulun türü

( ) Normal Ortaokul ( ) İmam Hatip ortaokulu ( ) Özel Ortaokul

5. TEOG puanınız

( ) 450-500 arası

- 400-450 arası
 350-400 arası
 300-350 arası
 200-300 arası

6. Ailenizin ekonomik durumu:

- 5000 TL üstü
 4000 TL - 5000 TL arası
 3000 TL - 4000 TL arası
 2000 TL - 3000 TL arası
 1000 TL - 2000 TL aras

7. Anne ve babanızın eğitim durumu nedir?

Anne

Baba

- Okur-yazar değil
  Okur-yazar
  İlkokul mezunu
  Ortaokul mezunu
  Lise ve dengi okul mezunu
  Üniversite veya yüksekokul mezunu

Başka (Belirtiniz):.....

8. Anne ve babanızın mesleği nedir?

Anne

Baba

- Memur
  İşçi
  Din görevlisi
  Esnaf
  Emekli
  Ev hanımı

Başka (Belirtiniz) :.....

9. Okul döneminde nerede kalıyorsunuz?

- Ailemin yanında evde
 İmam-Hatip yurdunda,

- Akrabalarımın yanında evde
 Özel Yurtta

Başka:.....

10. İmam-Hatip Lisesini seçmenizde kim ya da kimlerin etkisi oldu?

- Anne-babamın
 Öğretmenlerimin
 Arkadaşlarımın
 Kendi tercihim

Başka (Belirtiniz) .....

11. İmam-Hatip Lisesine başlamadan önce din eğitimi aldınız mı?

- Evet Hayır

12. İmam-Hatip Lisesine başlamadan önce din eğitimi aldıysanız, nereden aldınız?

- Ailemden
 İmam Hatip Ortaokulundan
 Ortaokulda DKAB dersinden
 Cami ve Kur'an kursundan
 Katıldığım dini gruplardan (tarikât/cemaat)

Başka (Belirtiniz):.....

13. Okulunuzun fiziki yapısıyla ilgili yaşadığınız/gözlemlediğiniz problemler aşağıdakilerden hangisidir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz).

- Okul bahçesi yetersiz
 Mescit yetersiz
 Kütüphane yetersiz
 Spor salonu yetersiz
 Okul binası eski
 Lavobalar yetersiz
 Abdesthane yetersiz

Başka: .....

14. Dersliklerinizin fiziki yapısıyla ilgili yaşadığınız/gözlemlediğiniz problemler aşağıdakilerden hangisidir (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz).

- Öğrenci sayısına göre çok küçük

- Havalandırması iyi değil
 Ses yalıtımı iyi değil
 Kullanılan araç ve gereçler eski (masa, sıra vb...)
 Akıllı tahta düzenli çalışmıyor

Başka.....

..

15. İmam-Hatip Lisesinde Meslek dersleri öğretmenleri ile yaşadığınız/gözlemlediğiniz problemler aşağıdakilerden hangisidir (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

- Ders dışında bizimle ilgilenmiyorlar
 Az not veriyorlar
 Teknolojiyi kullanmada yetersizler
 Sınıf yönetiminde yetersizler
 Yaşadığım bir problem bulunmamaktadır

Başka.....

16. İmam-Hatip Lisesinde Meslek dersleri öğretmenleri dışındaki diğer öğretmenler ile yaşadığınız/gözlemlediğiniz problemler aşağıdakilerden hangisidir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

- Ders dışında bizimle ilgilenmiyorlar
 Az not veriyorlar
 Teknolojiyi kullanmada yetersizler
 Sınıf yönetiminde yetersizler
 Yaşadığım bir problem bulunmamaktadır

Başka.....

17. Sizce İmam İmam-Hatip Lisesinde görev yapan öğretmenlerin sahip olması gereken en önemli özellikler neler olmalıdır? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

- Bilgi
 Kişilik
 Samimiyet
 Öğrenciye değer vermesi
 Öğretmenlik mesleğini sevmesi
 Kılık kıyafetine özen göstermesi

Başka.....

18. Okul İdaresi ile ilgili yaşadığınız/gözlemlediğiniz problemler aşağıdakilerden hangisidir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

- Okul idaresi öğrencilere baskı uyguluyor
 Okul idaresi yaşadığım sorunlarla yakından ilgilenmiyor
 Okul idaresi ailemle hiç irtibat kurmadı
 Yaşadığım bir problem bulunmamaktadır

Başka: .....

19. Meslek derslerinin haftalık programdaki ders saatini nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Yeterli   Kısmen yeterli   Yetersiz

20. Haftalık ders programında olmasını istediğiniz ders var mı? Varsa hangileri?

- Müzik
 Görsel Sanatlar
 Bilgisayar
 Olmasını istediğim ders yok

21. İmam-Hatip Lisesinde okumakla beklentilerinizin karşılandığını düşünüyor musunuz?

- Evet   Hayır   Kısmen

22. İmam-Hatip Lisesinde öğrenim gördüğünüz için memnun musunuz?

- Memnunum
 Kısmen memnunum
 Memnun değilim

23. İmam-Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun OLMA sebebiniz nedir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

- Dini eğitimin verilmesi
 Arkadaşlık ortamının güzel olması
 Öğrencilerin zararlı alışkanlıklarının olmaması
 Öğretmenlerin öğrencilerle daha çok ilgilenmesi

24. İmam-Hatip Lisesinde öğrenim görmekten memnun OLMAMA sebebiniz nedir?

- Meslek derslerinin zor olması
- Akademik başarının düşük olması
- Arkadaşlık ortamının kötü olması
- Hocaların tutumu
- Düzenli ders işlenmeyişi
- Üniversiteye girmede endişe yaşamam

25. İmam Hatip Lisesinde eğitim öğretimle ilgili sorunlarınızın çözümüne yönelik beklentileriniz nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Yeterli düzeyde sosyal faaliyet yapılmalı
- Derslerde araştırmaya yönelik etkinliklere yer verilmeli
- Derslerde farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmalı
- Öğrencilerin aktif olarak derslere katılımı sağlanmalı
- Öğretmenler öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmalı

Başka.....

26. En çok sevdiğiniz üç dersi yazar mısınız?

- 1.....
- 2.....
- 3.....

27. En çok zorlandığınız ilk üç dersi yazar mısınız?

- 1.....
- 2.....
- 3.....

28. İmam Hatip Lisesinde aldığımız eğitimi Din Görevlisi olabilmek için yeterli bulmakta mısınız?

- Evet   Hayır   Kısmen

29. Mezun olduktan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?

- Diyanet İşleri Başkanlığında görev almayı düşünüyorum
- Başka bir kurumda görev almayı düşünüyorum
- Serbest çalışmayı düşünüyorum
- İlahiyat Fakültesinde okumak istiyorum
- İlahiyat dışında bir bölümde okumak istiyorum.

30- Soruların dışında beklenti ve sorunlarınıza ilişkin belirtmek istediğiniz hususlar varsa, lütfen yazar mısınız?

.....
.....
....

EK-2. İZINLER

T.C.
ÇORUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 43436584-44-E.21983632

20.12.2017

Konu : Şahin ÇALIŞKANOĞLU'nun Anket Çalışma İzni

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Hitit Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığının 05.12.2017 tarih ve 75101170-302.08.01-E.67566 sayılı yazısı.

b) Valilik Makamı'nın 19.12.2017 tarih ve 43436584-44-E.21913382 sayılı Olur'u.

Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Şahin ÇALIŞKANOĞLU "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları" konulu yüksek lisans tezinde kullanacağı anket çalışmasını İlimiz Merkezinde bulunan Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Buharaevler Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin katılımıyla yapmak isteği ilgi (a) yazıda belirtilmiştir.

Söz konusu çalışmanın yapılması Valilik Makamı'nın ilgi (b) Olur'u ile uygun görülmüştür.

Müdürlüklerinizce yapılacak olan çalışmanın; ekte gönderilen ilgi (c) Olur, Komisyon Tutanağı ve incelemesi yapılarak mühürlenilen ilgili formlara göre yapılması hususunda;

Gereğini rica ederim.

Ahmet ÇAYLAK
Şube Müdürü

Ek:

1-2017/25 Sayılı Genelge (2 sayfa)

2-İlgi (b) Olur (2 sayfa)

3-Komisyon Tutanağı ve Mühürlü Anket Formu (7 sayfa)

4-Üniversite Yazısı (3 sayfa)

Dağıtım

Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesi

Buharaevler Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

Üçtutlar mah.Eşref Hoca cad.No:8 Çorum
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: kamu19@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Sibel YÖRDEM CENGİZ Şef
Tel: (0 364) 2260747-160
Faks: (0 364) 2262264

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 114f-f243-3688-9d9f-ba82 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ÇORUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 43436584-44-E.22121109
Konu :Anket Çalışma İzni (Şahin ÇALIŞKANOĞLU)

21/12/2017

ÇORUM HİTİT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a) 05.12.2017 tarih ve 75101170-302.08.01-E.67566 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamı'nın 20.11.2017 tarih ve 43436584-44-E.19660191 sayılı Olur'u.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Şahin ÇALIŞKANOĞLU “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları” konulu yüksek lisans tezinde kullanacağı anket çalışmasını İlimiz Merkezinde bulunan Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Buharaevler Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin katılımıyla yapmak isteği ilgi (a) yazıda belirtilmiştir.

Söz konusu çalışmanın yapılmasının uygun görüldüğünü gösteren Valilik Makamı'nın ilgi (b) Olur'u ve Komisyon Tutanağı ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Coşkun DOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı V.

Ek:
1-Valilik Makamı'nın oluru (2 sayfa)
2-Komisyon Tutanağı (1 sayfa)

Üçtutlar mah.Eşref Hoca cad.No:8 Çorum
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: kamu19@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Sibel YÖRDEMCEGİZ Şef
Tel: (0 364) 2260747-160
Faks: (0 364) 2262264

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1ce2-a0ee-3990-9289-ddc7 kodu ile teyit edilebilir.

KOMİSYON TUTANAĞI

İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı 2017/25 sayılı genelgesi.

b) Valilik Makamı'nın 25.10.2017 tarih ve 43436584-125.99-E.17586845 sayılı Olur'u.

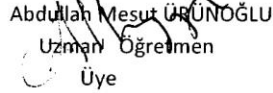
c) Hitit Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığının 05.12.2017 tarih ve 75101170-302.08.01-E.67566 sayılı yazısı.

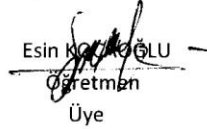
Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Şahin ÇALIŞKANOĞLU "İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları" konulu yüksek lisans tezinde kullanacağı anket çalışmasını İlimiz Merkezinde bulunan Şehit Erol Olçok Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Buharaevler Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin katılımıyla yapmak isteği ilgi (c) yazıda belirtilmiştir.

Valilik Makamı'nın ilgi (b) Olur'u ile uygun görülüp oluşturulan komisyon üyeleri, ilgi (c) yazıda belirtilen söz konusu çalışmanın evraklarını inceleyip değerlendirmesini yapmak üzere 13.12.2017 Çarşamba günü saat 10.00'da Müdürlüğümüz Ar-Ge Biriminde toplandı.

Söz konusu çalışmanın müracaat evrakları Bakanlığımız ilgi (a) genelgesinde belirtilen hükümler çerçevesinde incelenmiş olup; çalışmaya katılacak öğrencilerin tamamıyla gönüllülük esasına göre katılımları, çalışmanın yapılacağı Okul Müdürlüklerince sağlanması; çalışmada öğrencilere yöneltilecek soruların ilgi (c) yazı ekinde sunulan, altı (6) sayfadan oluşan ve incelenmesi tamamlanarak mühürlenmiş sorulara göre yapılması, çalışmanın 2017-2018 Eğitim-Öğretim döneminde tamamlanması ve Eğitim-Öğretim faaliyetlerinin aksatılmaması için ilgili okul müdürlüklerince yapılacak planlama dahilinde yapılmasını belirten; İşbu Komisyon Tutanağı müştereken imza altına alınmıştır.13.12.2017

Ahmet ÇAYLAK
Sube Müdürü
Başkan

Abdullah Mesut ÜRÜNÖĞLU
Uzman Öğretmen
Üye

Esin KOCADOĞLU
Öğretmen
Üye

Esra KÜMBÜZ
Öğretmen
Üye